

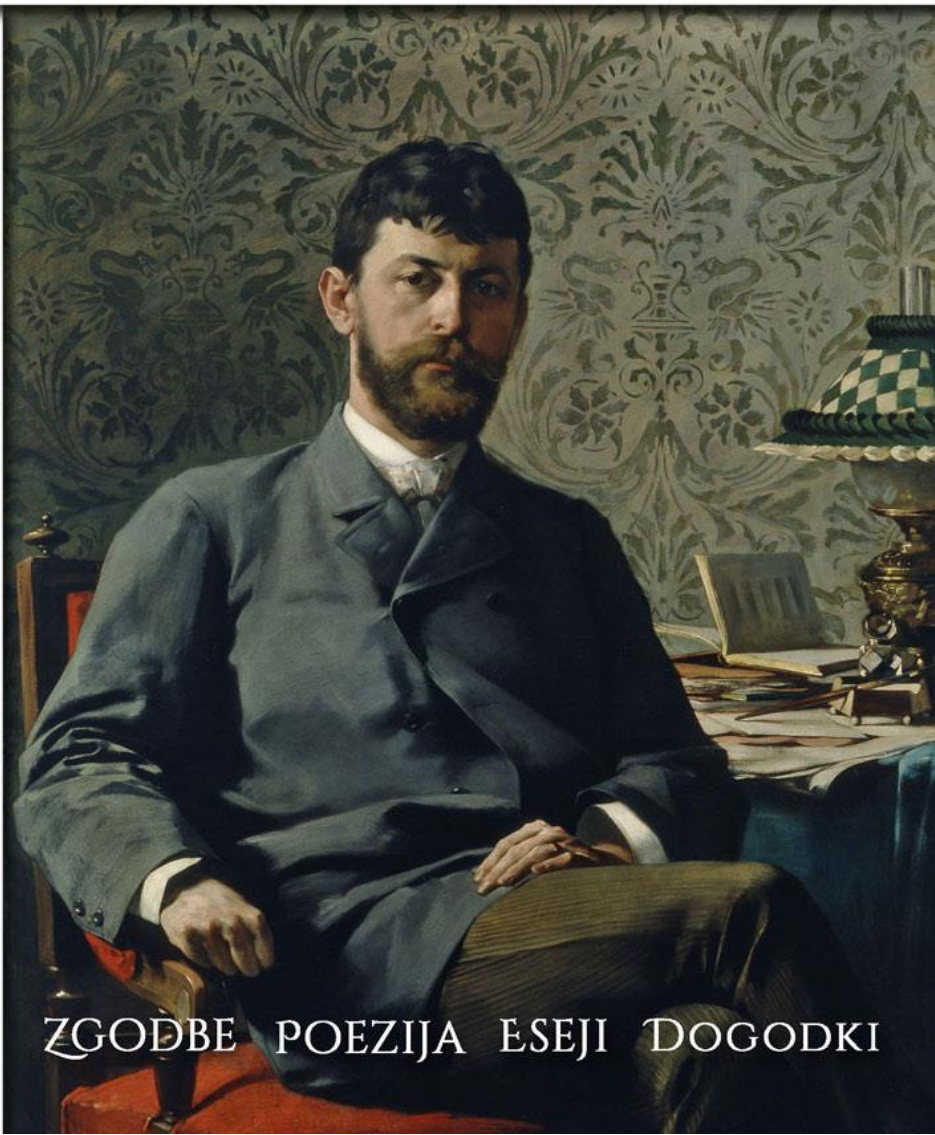
ŠTEVILKA 8 - LETNIK V

ISSN 2712-4479

SUPERNOVA

REVIJA ZA SPEKULATIVNO FIKCIJO

Znanstvena fantastika - Fantazija - Nadnaravni horor

ZGOĐBE POEZIJA ESEJI DOGODKI

Glavni urednik in odgovorni urednik

Bojan Ekselenski

Pomočnik glavnega urednika

Ivan Šokić

Lektoriranje

Matej Krajnc

Prelom in oblikovanje naslovnice

Bojan Ekselenski

Človek z naslovnice

Ivan Tavčar

Avtor slike naslovnice

Jurij Šubic, slovenski slikar

Naslov uredništva

Celjsko literarno društvo,
Gledališki trg 4
3000 Celje
celjsko.literarno@outlook.com
<http://cld.si>

Izdajatelj

Celjsko literarno društvo
Transakcijski račun:
05100-8010642929

Izdajo so omogočili:

ŠTEVILKA

8

Jskd

JAVNI SKLAD REPUBLIKE SLOVENIJE
ZA KULTURNE DEJAVNOSTI

MESTNA OBČINA CELJE

*Uvodnik**Esej**Tema**Številke**Proza*

5	Bojan Ekselenski <i>Koronski uvod</i>	5
7	Darth Boki <i>Namigi za pisanje romana,</i>	7
17	Pisateljski izzivi Ivan Šokić <i>Kaj so pisateljski izzivi</i>	17 18
	1. pisateljski izziv: <i>Tulec, ščepec, močvirje vrana,</i> <i>iskra</i>	20 25
	Ivan Šokić	
	2. pisateljski izziv: POšastno <i>Grobnica. Noč, koža, stroj, opica</i>	21
	Aljoša Toplak	21
	Erik Klinc	22
	7. pisateljski izziv: Pandemija <i>Grlo, opazovati, bitje, povezava,</i> <i>šibko</i>	24
	Jaka Tomc	24
	Domen Mohorčič (Garudin golaž)	25
27	Andrej Ivanuša <i>Padec Melmeškega zidu</i>	27
	Aljoša Toplak <i>Bobova izbira</i>	33
	Barbara Jelen <i>Begavka</i>	35 35
	<i>Zvok</i>	41
	Dominik Lenarčič <i>Enosmerna vožnja</i>	44 44
	<i>Peklenski ogenj</i>	46
	Primož Jenko <i>Labirint</i>	48
	<i>Ilustracija Agata Jenko: Labirint</i>	51

*Prevodi**Poezija**Supernovica**Dogodki in
odmevi**Vpogled in
objave**Človek z
naslovnice*

52	Ivana Myškova <i>Klic šišk</i>	52
	Lawrence Schimel <i>Vrečka poezije</i>	59
	Saša Robnik <i>Zadnje jutro</i>	60
	Tamara Luljak <i>Hladni android</i>	63
	Tihomir Jovanović Tika <i>Prvi stik</i>	65
74	Lawrence Schimel <i>Recept za težave</i>	74
	<i>Pod mostom</i>	75
	<i>Lovec iz Ulstra</i>	76
	Matej Krajnc <i>Nevidni človek</i>	77
81	Ema Arnšek <i>Fantazija</i>	82
	Zoja Zlodej <i>Prijateljstvo</i>	82
83	Dogodki in odmevi	83
	3. Fanfest v Celju	84
	1. Grossmannov fetsival fantastike <i>in stripa v ormožu</i>	88
	2. SFTerracon v Beogradu	90
93	Sveže izdane knjige	92
	Domen Mezeg: <i>Ilonka</i>	
	Bojan Ekselenski: <i>Zadnji?</i>	
	Razpisi	93
	<i>Razpisi za revije in Fanfest</i>	
	<i>CLD se predstavi</i>	
96	Človek z naslovnice <i>Ivan Tavčar</i>	96

Bojan Ekselenski

Koronski uvod

V peto leto izhajanja revije vstopamo v izrednih razmerah, s kakršnimi se še skoraj nihče ni srečal. Epidemija covid-19 je temeljito zatresla našo družbo in z njo se je streslo tudi delovanje ljubiteljske kulture. Čez noč smo se morali odpovedati fizični bližini, javnim kulturnim dogodkom in srečanjem. Temu so rekli socialno distanciranje, kar pa ni res. Distancirali smo se fizično, socialno pa smo ostali v stikih. Naenkrat smo vsi iz fizičnega prekopili na virtualno. Internet in omrežja so opravljali in še opravljajo vlogo socialnega druženja. Kljub vsemu pa smo morali spremeniti načine sprejemanja kulture in tudi ustvarjanja. Kar nam je bilo ob izdaji zadnje številke samoumevno in večno, naenkrat več ne obstaja. Dolge tedne nismo smeli prestopiti praga lastnih občin, kaj šele, da bi se osebno, fizično udeležili kakšnega dogodka.

Kultura se je preselila v nesovni svet, kjer se ljubiteljski in profesionalni kulturniki predstavljamo vsak na svoj način. Odkrili smo, da svet ni en sam, temveč jih je toliko, kolikor jih prenese omrežje povezanih strežnikov, ki mu rečemo internet.

Supernova v tej izdaji prihaja najprej v digitalni obliki. Zaradi ukrepov za preprečevanje okužbe s covid-19 trenutno niso dovoljene prireditve v zaprtih prostorih in možnost fizične promocije revije je močno omejena. Nadalje je Javni sklad Republike Slovenije za kulturne dejavnosti zamrznil razpis, zato pred razčiščenjem situacije glede finančnih virov ne moremo načrtovati tiskane izdaje. Samo slab gospodar kalkulira na nekaj, kar bo mogoče dobil, ni pa prepričan, da bo. Verjetno bomo septembra izdali dvojno tiskano številko.

V podobnem so se znašla vsa ljubiteljska društva. Tudi po sproščanju ostajajo v veljavi nekateri preventivni ukrepi. Ljubiteljska kultura se bo počasi odpirala, saj moramo imeti v mislih najranljivejše soljudi. Ne sme se nam muditi, saj vsaka stvar počaka.

Revija prinaša množico zanimivih vsebin. Vsebinska zasnova ne prinaša ničesar novega. Poleg domačih so prisotni tudi prispevki tujih avtoric in avtorjev. Mnogi so že tradicionalno zastopani, nekateri pa so sveža imena. Slovenski javnosti so tako na voljo literarna dela, ki drugače verjetno ne bi prišla do nas.

S pomočjo izmenjave preko Supernove imajo tudi slovenski avtorji in avtorice možnost objavljanja na tujih razpisih za fantazijsko prozo ali poezijo. Nekateri že dobivajo osebne pozive za sodelovanje, kar je znamenje dobrega literarnega razvoja.

Od izdaje zadnje številke se je zvrstilo kar nekaj zanimivih dogodkov.

Za Supernovo je verjetno najpomembnejši dogodek, Fanfest, mednarodni

Slovenski festival fantazijske književnosti. Sledil je Grossmanov festival fantazije in stripa v Ormožu, kaj kmalu pa je ekipa revije in društva gostovala v Beogradu na SFTerraconu.

Še februarja nismo pričakovali, da nas bo epidemija tako prikovala v naše lastne minigalaksije.

Drobčen virus je prekinil vse načrtovane dogodke, kjer je prisotnost Supernove in Celjskega literarnega društva že tradicionalna (Festival Meteorita, Sferakon, predstavitev v Kulturnici).

O Fanfestu in Celjskemu literarnemu društvu ste lahko brali tudi v 277. številki uglednega Časopisa za kritiko znanosti (str. 195). Ta številka je bila posvečena osvajanju vesolja in 50. obletnici prvega človekovega obiska Lune.

Fantazijska književnost tudi v Sloveniji počasi dobiva svojo domovinsko pravico, čeprav smo včasih bili v svetovnih trendih. To dokazuje tudi Ivan Tavčar, tokratni človek z naslovnice.

O dogodkih je v zdaj že klasični rubriki Dogodki in odmevi.

Nabor avtoric in avtorjev je izredno bogat. Prispevki so prišli iz kar nekaj evropskih držav. Nekaj je bolj svežih avtorskih imen, nekaj je uveljavljenih in nagrajenih. Vsakega nekaj, kar pritiče resni literarni reviji. Prevajanje je bilo tokrat v rokah več prevajalk in prevajalcev, med drugimi tudi Tatjana Jamnik, Sovretova nagrajenka za leto 2019. Poleg nje so prevajali še Andrej Ivanuša, Bojan Ekselenski, Eva Petelin in Matej Krajnc. Imamo namreč prevode iz angleščine, češčine, srbščine in hrvaščine.

28. maja se bo preko Zooma odvijala regionalna konferenca o stanju fantazijske književnosti in ljubiteljskih dejavnosti na območju naše regije. Organizator je romunsko društvo Galaxia 42, ki izdaja najpopularnejši online ZF&F magazin Galaxy 42. Takšni pogovori so odlična možnost za medsebojne izmenjave, s čimer se bogati naša kultura.

V tej številki je objavljen esej, ki je svojo krstno uprizoritev doživel pred leti v legendarnem brezplačnem fanzinu Jašubeg en Jered - Novice iz Drugotnosti.

Vabimo vas skozi digitalna vrata v svet fantazijske književnosti ...

Vaš vdani urednik Bojan Ekselenski

DARTH BOKI EPIZODA I

NAMIG ZA
PISANJE ROMANA
OSNOVNE PREDPOSTAVKE
RECEPTI VEŠČINE TEMNE STRANI
SILE

Preden vas potegnem v vrtinec temne strani Sile

Dobrodošli torej na temni stran pisateljevanja! Če v članku pričakujete teoretiziranje in filozofiranje z obilje citatov tega ali onega strokovnjaka, se obrnite na Jedijsko akademijo, na njihovo Katedro za MPS (Mlatenje Prazne Slame).

Ker sem sithovski mojster in ne literarni strokovnjak, vas v tem temeljem prispevku ne bom mučil z raznimi teoretičnimi definicijami. Saj veste, z definicijami je križ in Sithi nismo odrešeniki, ki bi si optali ta križ.

Napisal sem nekaj romanov, pesniško zbirko in zbirko kratke proze, torej imam izkušnje. Čez moje roke je šlo nekaj angleških in tudi domačih knjig o pisanjem proznih del, tudi romanov in pri tem sem se naučil – ne kompliciraj in ne pametuj tam, kjer ni potrebe.

Skratka, temu članku se bom posvetil na osnovi lastnih izkušenj in vse bom razložil na najpreprostejši možni način. Jedijski radi ubijajo z gostobesednim nakladanjem in veriženjem definicij, a Sithi ljubimo najkrajšo pot.

Torej, naj ostane preprosto, a ne banalno.

Roman je dolgo prozno delo, tukaj se boste podučili o specifikah, ki loči pisanje romana od pisanja krajše proze. V anglosaksonskem svetu in Imperiju roman pomeni besedilo, dolgo vsaj 40.000 standardnih besed. Kaj to v praksi

pomeni? Teh 40.000 besed lahko spravimo na 160 standardnih strani. Običajno knjiga A5 tolikšnega besednega obsega, s srednje velikimi pisavami, obsega 120 strani. Imperator nam je dovolil, da pripoved romana razdelimo v poglavja in celo podpoglavja. Roman je preobširen za branje na mah. Zlasti imperator, ki mu veliko časa poberejo državniški posli, ima zvečer časa ravno za poglavje, ob dnevih bičanja neposlušnih uradnikov pa prebere tudi dve poglavji.

Roman je zato strukturirano literarno delo in lahko opisuje dogajanja na več lokacijah, v več časovnih obdobjih in vanj je običajno vključenih več literarnih likov. Skratka, roman je literarna forma, ki nam omogoča dovolj natančen in razvejan opis, kako smo znova vzpostavili Imperij in jedijske slabiče izgnali na ledene lune roba vesolja. Tam zdaj pletejo svoje definicije in puloverje.

Roman omogoča celovit razvoj literarnih protagonistov in antagonistov z njihovo trdno umeščenostjo v literarno okolje.

Poznamo več vrst romanov, a za ta elementarni zapis je dovolj najpreprostejša definicija, ki jo je osebno odobril sam imperator Palpatin ob svojem obisku Sithovske akademije:

- Biografski romani (bolj ali manj verno popisujejo življenje določene osebe v obliki literarne pripovedi).
- Stvarni roman (literarno popisuje zgodovinski dogodek – torej nekaj, kar se je zgodilo - približno verno, literarni liki so bolj ali manj podrobna preslikava resničnih oseb).
- Fikcijski roman (roman, kjer so dogodki in/ali osebe izmišljeni – saj poznate: podobnost z resničnimi osebami je naključna in nenamerna (figo, da je res tako, vedno izberemo žive modele)).

Zgoraj navedena delitev je res groba in verjetno boste vihali nos, če ste malce bolj strokovno podkovani. A če hočete na temno stran Sile, se boste sprijaznili s to grobo razdelitvijo. Prispevek je namenjen učinkovitemu spoznavanju in obvladovanju Sile pisanja, kajti ta večšina je pot do užitno spisanega romana. Sithi vas bomo takoj vrgli v areno vihtenja pisateljskih orodij. Jedijski izmečki se radi zafilozofirajo in potem pozabijo, o čem sploh filozofirajo.

Biografski roman

Že samo ime pove vse. Gre za literariziran življenjepis. Nastopajoči so obstoječi živi, delno živi, delno neživi ali popolnoma neživi. Lahko so ljudje, orki, kariolobrazniki, trospolniki ali pripadniki drugih vrst. Biografski roman poskuša njihovo življenje prikazati verno, vendar literarno (pomnite, gre za leposlovje in ne dokumentarni esej).

Če malce pomislimo, imamo v zvezi s pisanjem biografije sledeče osnovne možnosti:

- Avtobiografski roman (pišemo o sebi, to imamo sithi radi, saj pred ogledalom vidimo osebo, ki jo imamo najraje).
- Biografski roman poljubne osebe (recimo življenjepis svojega mojstra ali njegovih ljubic in ljubimcev).
- Uradna biografija znane osebe (Imperator Sheev Palpatin vas pooblasti za svojega uradnega biografa – zagotovo pa ne boste delali njegove biografije brez njegovega dovoljenja, saj vas bodo on ali njegovi odvetniški učenci vrgli za poobedek vedno lačnim kuščarskim psom).

Pri življenjepisni znane osebe je pripoved odrešena izmišljije. Pravzaprav morate paziti, da pripoved tesno sledi resničnosti, kot je učenec prilepljen na mojstra. Pri tem pa je treba paziti, da se literarna pripoved ne sprevrže v dokumentarni esej, namenjen uspavanju hiperaktivnih paglavcev.

Torej mislite, da lahko brez domišljije spišete biografski roman? Najvarnejše je pisanje avtobiografije, saj o svojem življenju in svojih sopotnikih pač veste vse, kar je potrebno (in nepotrebno). Tudi strahu pred odvetniškimi zvermi ni. Kaj ni fino, ker imate vse pri roki? Potem vas ujamejo sanje ... Slaven bom, vsi bodo vedeli zame, poleg Hitlerja, Stalina in Dartha Vaderja bom tudi jaz ...

Ups, primimo uzde!

Biografski romani imajo smisel, če obravnavajo ljudi z zanimivo življenjsko zgodbo. Ker (še) niste niti M od sithovskega mojstra, kaj šele, da bi bili (pri) znani, se postavi vprašanje, koga zanima vaše životarjenje v prahu anonimnosti? Učenec Sile je nezanimiv, dokler ne doseže slave in dobršne doze razvpitosti. Ni vsakdo Anakin Skywalker, ki je še kot vajenec zlezal pod senatorkino kiklo in z enim strelom zadel dve tarči. Ko boste razsuli kakšnih dvesto planetov in&ali položili pol senatorjev, senatork in tistih vmes, se nadejajte zanimanja širše javnosti, zlasti vsega škandaloznega naveličane na Coruscantu. Odkar so bili okupirani zaradi jedijskih slabičev, imajo čudno navado, da vsako leto prirejajo nekakšen spominski pohod po razbitinah okupiranega Coruscanta.

Pred izborom »biografirane« osebnosti si postavite izjemno pomembno vprašanje:

»Kdo bo to prebral? Koga bo zanimala ta biografija?«

Odgovor je izjemno zahteven. Iskanje zahteva izjemno kritičnost in **zlasti** samokritičnost. Naj dodam, da Sithi nismo ravno pretirano samokritični.

Temna sila je v vas močna, a najprej se morate izkopati iz prahu vajenca in povzročiti dovolj škandalov.

Gremo lepo po vrsti. Najprej pokukajmo v krasni svet avtobiografij in biografij.

(Avto)biografija

Verjetno smatrate, da imate silno zanimivo življenje. Seveda ga imate, o tem ni dvoma, a pred pisanjem avtobiografije in zlasti njeno izdajo v obliki papirnatih opekic, knjig, vas moram razočarati. Od slave največjih sithovskih lordov ste še silno daleč.

Najbrž vaše življenje ni zanimivo niti vam, kaj šele bližnjim, ki vsakoletno pozabijo na vas in zanje ste car samo, ko jih častite z družinskim piknikom na robu veselja. Vsi drugi bodo skrajno indiferentni, o čemer bodo glasovali z denarnicami in izposojami. Še na predstavitvi v imperialni knjižnici bosta edino občinstvo predstavljala čistilni droid in asistent s prazno baterijo. Mogoče bo kdo prišel, če bodo nastopile tiste lovaste plesalke.

Saj vem, Donji Neizstopnik je pristrčna vasica na robu tretjega kamna od Sonca in gospa Milena Nikolislišnik je zanimiva tajnica krajevne skupnosti, a koga to zanima? Ker ni silna mojstrica Sile, ki je zaradi glavobola po prekrokani noči razstrelila zvezdni kvadrant, je za anale Imperija nezanimiva. Anonimno se je rodila, anonimno je životarila in anonimno bo hrana za nižje oblike življenja.

Obstaja nekaj tisoč takšnih zaselkov s podobnimi zgodbami in vseh 39.146.978 tajnikov, učiteljic in podobnih ima skoraj enake življenjske zgodbe. Vsi sledijo svojim drobnim utrinkom životarjenja, žuranja, opravljanja uspešnejših in objokovanja lastne mizerije.

Po svoje je zanimivih vseh 922.567.907 romanov o resničnih prigodah resničnih žena ali mož. A te prigode so zanimive samo ožjemu krogu neposredno vpletenih, za širši krog silnega Imperija pa so samo lovilci prahu. Ljudje imajo za branje omejen čas in verjetno *Življenje podeželskega učitelja Tima Brezveznika* zagotovo ni visoko na bralnem seznamu.

Kar pozabite na »življenjsko zgodbo, s katero se lahko vsakdo identificira«. To floskulo ponavljajo vse izgube brez trohice talenta in domišljije, ki svojo mizerijo prodajajo kot umetnost. Nihče opravično sposoben in priseben tega ne bo financiral iz svojega lastnega žepa. Javnost zanimajo samo najsilnejši lordi, saj ljudstvo hoče branje o moči, slavi in pikantnih škandalih. Več je izločenih telesnih tekočin, tem bolje za finančni tok kreditov. Če hočete pisati samo zase, naj besedilo ostane samo vaše. pri lokalnem tiskarju natisnite 20 izvodov in jih

razdelite med prijatelje, a silnemu Imperiju prizanesite ...

Upute na subvencijo iz javnih virov? Če berete ta sestavek, ste na napačnem mestu, na napačnem kraju in z napačnimi poznanstvi. Temna sila financira predvsem tiste, ki so blizu svetišča na Coruscantu, a vsem drugim je namenjena pozaba.

Biografski romani iz življenja Stalina, Tita, Helene Blagne, La Toye, Kučana, Janše ali admirala Tarkina so za povprečnega bralca dovolj zanimivi, saj so to znani, uspešni in razvpiti ljudje. Poznam mnogo ljudi, ki jih berejo. Ljubitelji biografij bodo z njimi zapolnili skoraj vse svoje potrebe po tovrstni literaturi. Zakaj bi koga zanimala še 5678. repriza tragičnega življenja Porazneža Nezanimivnika v Spodnjem Nikolislišniku v kvadrantu Pozabnik (upam, da sem prav črkoval vaše ime in kraj vašega životarjenja)?

Galaksija ima nekaj milijonov milijard ljudi, a le redki so vredni literarne pozornosti. Žal število izposoj ali prodaja tovrstnih (avto)biografij kaže, da je avtorjev in avtoric več od bralk in bralcev teh resničnih zgodb. Denarni referendum je najokrutnejši uničevalec pisateljskih sanj! Tudi prehod na temno stran Sile vam ne bo veliko pomagal, dokler ste predaleč od svetišča na Coruscantu. Oni dajo naše kredite samo svojim najbližjim.

Torej, gremo na biografijo znane osebe ...

Verjetno tudi nimate možnosti, da vas za svojega biografa izbere nekdo, ki ima dovolj pod palcem, da o njem napišete »true story¹« in se to kasneje pozna na vašem transakcijskem računu. Kot sme omenil, niste še dovolj domači s temno silo in vse najbolj znane in razvpite osebnosti Imperija že imajo svoje zgodbe. Če berete te vrstice in je za vas vse novo, niste niti blizu zaklada Coruscanta, kjer se obilno napajajo s takšnimi ali drugačnimi javnimi krediti.

Če želite spisati biografijo znane osebnosti in se nočete znajti v pisarni Dartha Odvetnika, morate pobrskati po zgodovini. V tisočletni zgodbi veličastnega Imperija je zagotovo še vedno dovolj zanimivih in tudi znanih oseb. A to brskanje je težko delo, ki terja obilje časa in sredstev, česar verjetno nimate.

A temna stran Sile kljub temu dela za vas. Kako? Berite dalje ...

Zanimiva oseba

Mogoče pa le imate upanje, če osebno poznate koga, ki je bil vpleten v dogodke kakšne znane zgodovinske osebnosti (ampak ne Dartha Plagueisa, saj ste premalo časa na svetu, da bi lahko poznali koga, ki je bil z njim na ti). Poznate torej koga dovolj zanimivega?

Še je upanje in ne potrebujete sledečega monologa:

»Rad bi spisal biografski roman, a moje življenje je, bodimo pošteni, vegetiranje slehernika in edino poznanstvo je črv na moji zaplati peska.«

Za biografski roman morate najti osebo, ki ima dovolj zanimivo življenje. Takšno, ki je vsaj v nečem neobičajno, nestandardno in, bodimo pošteni, vsaj mastno škandalozno. Saj škandaloznih zgodb je obilo, a z občutkom za to, kaj bi bralno publiko znalo zanimati, lahko najdete marsikaj, a lahko se opečete. Neobičajno, neverjetno ... To so pridevniki, ki jih iščete.

Nadalje morate vedeti, da takšen roman sicer ne zahteva domišljije za opisovanje dogodkov, a od vas zahteva obilno in poglobljeno študiranje arhivov, raznih nepovezanih virov in z nekaj sreče tudi intervjuvanje morebitnih živih prič. Temna stran Sile je prijazna samo do učinkovitih garačev. Lenuhi in bojazljivci nimajo tu kaj iskati.

Morebiti morate dobiti še soglasje zakonitih dedičev, da se ne bi znašli na sodišču. Saj veste, Nikolislišnik bi bil rad slaven in še kasiral bi, saj ga nihče ni vprašal glede lika in dela strica Avanturista. Ker je sam polpismen lenuh in podpornik prekletega Upora, bi rad pobral drobtinice preko tujega dela.

Morebiti pišete o prijateljici Dartha Vaderja, ki vsebuje tudi žgečkljivosti o samem Vaderju? Če brez dovoljenja spišete zgodbo, kako se je Darth Vader nekega dne oblekel v Zajčka Rona, bo po vas padalo iz najtemnejšega odvetniškega kota. Niti maska zombijevske Miki Miške vas ne bo rešila.

Prepričajte se, da bo zgodba te prijateljice trdno stala in da imate rešeno vse glede pravic. Saj se nočete na sodišču srečati s sithovsko mojstrico Natašo ...

Vsakdo hoče zašiti »moškega prasca«, ki bi rad zaslužil na račun ženske, ki je garala za uspeh. Tudi »ambiciozna prasica, ki gre za denar tudi preko trupel«, je hvaležna odvetniška tarča. Pomnite sledeče: Temna sila je zaveznica močnih in ne cmeravih piščet. Saj poznate sithovsko zaobljubo.

Dobro, zbrali ste vse podrobnosti in zavarovani ste pred morebitnimi tožbami razjarjenega anonimusa², ker pač ne bo mogel cuzati³ na račun slave smelejšega sorodnika. Vsak silni mojster ima včasih manj sposobnega sorodnika ali propadlega učenca.

Stvarni roman

Stvarni roman že z imenom nakazuje, da popisuje nekaj, kar se je zgodilo. To je recimo nesrečni dogodek, ki opisuje, kako so uporniške smeti ukradle načrte za Zvezdo smrti. Od biografskega se loči po tem, da ni vezan na osebo, temveč na resnično dogajanje. Pri pisanju takšnega romana imate več umetniške

svobode, možnosti, a zahteva malce več domišljije.

Torej, pisali bi roman o uničenju prve Zvezde smrti. Ta bitka se je zgodila. Kaj potrebujete?

Predvsem morate odlično spoznati okoliščine tega dogodka. Vaše poznavanje imperialne in uporniške udeležbe v bitki mora izkazati za enciklopedično brez Enciklopedije Imperija. Podobno raven znanje morate doseči tudi glede glavnih vpletenih, tehničnih sredstev in geografije ter celo geologije kraja dogajanja.

Glavni liki so lahko resnične ali tudi izmišljene osebe, temelječe na znanih osebah. Pri resničnih osebah, pazite, da ne boste povedali že 20.987-kratne ponovitve istega.

Vsekakor so dogodki lahko resnični ali delno resnični, kajti umetniška svoboda vam daje pravico, da ne pišete kronike nekih anonimnih uporniških izmečkov. Ponavljam, pišete leposlovje in ne zgodovinske študije.

Zagotovo se pri izbiri dogajanja posvetite nečemu zanimivemu – najsibo dovolj znano, aktualno ali nenavadno. Običajna vaška scena vasi XY na Tatooinu bo malokoga zanimala. Zgodba o težkem kmečkem življenju v puščavi je bila že nešteto krat povedana. Kako je umrl nekdo, ker je za vodo kopal na napačnem mestu, briga samo zavarovalnega agenta, ki je ženi moral izplačati odškodnino. Širši publiki bo puščavska povest zanimiva samo v primeru, če gre za kaj posebnega, morebiti škandaloznega, recimo striptiz žene poglavarja Puščavskih ljudi in popis posledic te nezaslišanosti. Trači se vedno prodajajo. Povest o sočni izgubi nedolžnosti Palpatinove nezakonske hčere Abimidale bo zanimiva. Z malce pretiravanja bo pravi hit. Količina masti na traču ustreza moči finančnega toka.

Prišli smo torej do odločilnega momenta pri odločitvi za stvarni roman.

Kdo bo to bral? Koga bo dovolj zanimala zgodba, ki jo želim povedati?

Stvarni roman zahteva, znova ponavljam, obširni študij povezanih vsebin.

Druga pomembna komponenta so liki. Ti morajo tako ali drugače temeljiti na resničnih osebah resničnega časa in kraja dogajanja. V tem je poanta stvarnega romana – da je stvaren. Vsi bodo zijali, če boste Hitlerju za stražo postavili bratovščino prstana ali Darthu Vaderju esesovce.

Razlika med biografskim in stvarnim romanom je fokus pozornosti. Pri biografskem romanu je pozornost posvečena osebi, a pri stvarnem je običajno glavna zvezda dogodek, oziroma njih zaporedje. Biografski roman Dartha Vaderja se bo bolj ali manj posvetil ve(li)čini njegovega življenja in bodo vsi drugi v pripovedi samo stranski sopotniki. Bitka ob uničenju prve Zvezde smrti

bo samo ena od epizod romana. Roman o sami bitki za Zvezdo smrti pa lahko Darthu Vaderju namenimo samo en, bolj ali manj poudarjen košček pripovednega mozaika. Mirno lahko spusti trenutek, ko je pomotoma zašel v ženski WC, saj takrat ni bilo nikogar v njem.

V vsakem primeru vas za pripravo kakovostnega leposlovnega dela čaka trdo garanje v prahu arhivov in nadlegovanje tamkajšnjih droidov, saj morate pri tako znanem dogodku (osebi) izbrskati kaj novega in zanimivega. Žvečenje že 1200x prežvečenega bo iz vaših knjig naredilo samo dodatne lovilce prahu, ki bodo zasedali prostor v skladišču Imperialne knjižnice.

Ko ste zbrali vse vire, vas čaka priprava likov in pripovedi. Zavedajte se, pišete roman in ne dokumentarnega eseja.

Fikcijski roman

Že samo ime pove, da gre za izmišljijo. Pri tem ne mislim na obsežno zbirko spekulativne fikcije, temveč na leposlovje, ki ne temelji na resničnih osebah in & ali resničnih dogodkih.

Fikcijo se rado izenači z žanrsko, trivialno, plažno ali kako drugače imenovano literaturo. A fikcija ni samo žanrska literatura, pravzaprav je vse drugo, če le ni biografija ali stvarna pripoved, sezidana na trdnih temeljih resničnih dogodkov. Mnogo fikcij ima pripis Navdihnjeno (vstavi poljuben resnični dogodek).

V praksi lahko spišete fikcijo v okviru resničnega zgodovinskega dogodka in z resničnimi zgodovinskimi ljudmi. Nujna je določena doza zdrave domišljije in neizogibnega študija povezanih vsebin. Ker pišete fikcijo, ni nujno poznavanje biografije vsake glave, ki se je odkotalila, temveč samo glavne značilnosti obdobja in ljudi.

Fikcij je mnogo vrst. Naj naštejemo le nekatere, toliko, da pridete na okus:

- Kriminalka,
- Ljubezenski roman,
- Triler,
- Zgodovinska fikcija,
- Spekulativna fikcija,
- Družbeno kritična fikcija.

To je samo groba razdelilna shema.

Pri **kriminalki** se morate seznaniti s policijskimi in pravnimi postopki preiskav. Ne morete pisati kriminalke brez znanja o tem. Če greste v podrobnosti iskanja dlak, se dobro podučite o forenziki⁴. In naj vas takoj razočaram –

gledanje serije CSI ni dovolj! Tudi razne odvetniške sage ne zadostujejo. Naša zakonodaja s svojimi posebnostmi je najbrž precej nenavadnejša od največjih bizarnosti, videnih v ameriških nanizankah. Imperij ima že od nekdaj dvojni pravni sistem. Enega za slehernike, drugega za vladajoče in njihove družine, oprode, prisklednike in prijatelje.

Ljubezenski roman od vas zahteva vsaj osnovno poznavanje čustvenega odzivanja ljudi in drugih ras Imperija. Zraven je nujno obilje čuta za podajanje trača. Ne bo šlo tudi brez izvirnosti glede lokacije, vrste medspolnega odnosa in samih sodelujočih likov. Skratka, logika in občutek srečata domišljijo. Vsekakor je ključen razvoj likov, saj se na tem gradi privlačnost pripovedi.

Trilerji so različni. Vsem je skupno to, da imajo presenetljiv finalni preobrat in morajo ves čas dozirati primerno napetost. Če gre za tehnološki triler, vam ne uidejo fensi⁵ tehnološke kratice. Pri trilerjih ima tempo dogajanja prednost pred razvojem likov. Mnogo trilerjev, ki se berejo na mah, vsebujejo samo lepenkaste like, ki so v službi pripovedi in njenih objektov. Nekateri najbolj slastni predstavniki žanra se berejo kot orožarska ali tehnološka pornografija.

Zgodovinska fikcija se poigrava z zgodovinskimi obdobji in & ali dogodki. Nastopajo lahko zgodovinske osebe ali pa izmišljeni junaki. Ker gre za fikcijo, lahko zgodovino in zgodovinske like interpretirate malce po svoje, le s široke ceste dobrega okusa in zgodovinskosti ne smete zaiti. Zgodba o tem, kako je Anakin na planetu D-9 v Kvadrantu Kurbirnik izgubil nedolžnost, je primer zgodovinskega trača. Tovrstna fikcija dovoljuje vse, česar ni možno ovreči z zgodovinskimi dejstvi. Verjemite mi, tega je ogrooomno!

Spekulativna fikcija je (pre)širok nabor žanrov, a ožje gledano gre za fantazijo, znanstveno fantastiko (fikcijo) in nadnaravni horor (besedi grozljivka se vsi Sithi radi izogibamo, razen v primeru grozljivih jedijskih utopij). Vsekakor tudi vsi ti žanri zahtevajo več ali manj študija z vsebino povezanih vsebin. Zgolj domišljija prinese samo majhen del pripovedi, vse drugo je trdo delo. Razpon lahko sodi od totalnega pofla⁶ do vrhunske umetnosti.

Družbeno kritična fikcija ... Kaj vraga je to? Rad mečem bombice in to je ena od njih. Zgodba o izmišljenem liku in njegova zgodba, ki je recimo v okviru sfantaziranega okolja finančnega kapitalizma, lahko v sebi nosi silno močno družbeno kritiko in je še kako družbeno angažirano delo. Sem bi sodila zgodba o finančnem maherju, ki je bankrotiral Imperij in iz Sithov naredil berače. A ker ni speljano iz resničnih likov in resničnih dogodkov, je pač fikcija. Kaj mislite, kako so ruski avtorji lahko pisali družbeno kritiko sovjetskega etatizma in pri tem ne končali v gulagu na prisilni shujševalni kuri?

Skratka, fikcija je vse, kar temelji na izmišljenem, čeprav ima (mora imeti) bolj ali manj trdne realne temelje.

To je za prvo silo to. Roman je zahtevno leposlovno delo in mnogo jedijskih izmečkov je propadlo kot poštenje v republikanskem senatu, ker so začeli pisati fantazijsko trilogijo na treh knjigah s po 1500 stranmi, še preden so spisali objavljivo kratko zgodbo.

Opombe

1. true story – resnična zgodba, zgodba na osnovi resničnih dogodkov.
2. anonimusa – nekoga, ki je neznan, živi anonimno.
3. cuzati - vleči, potegniti, izkoristiti.
4. forenzika - veda, ki se ukvarja s preiskavo človekovih sledi, zlasti kemijskih, bioloških, ki so v kakršni koli zvezi s kaznivimi dejanji, prometnimi nesrečami, in pripravo izvedenskega mnenja (SSKJ).
5. fensi - nekaj finega, dobrega, ugodnega
6. pofl - šund, nizka umetniška vrednost, kič

~ ~

**Glasbena
šola Celje**

110 let

JAVNEGA GLASBENEGA
ŠOLSTVA V CELJU

PISATELJSKI IZZIVI

TEMA ŠTEVILKE

Ivan Šokić

KAJ SO PISATELJSKI IZZIVI

Zakaj pisati? Kaj pisati? Kako pisati? Vse to so za nadobudne pisce pomembna vprašanja, na katera so pogosto sami prisiljeni poiskati odgovore. Nekako tako se je rodila misel, da bi na spletnem portalu **Znanstvena Fantastika** (<http://www.znanstvena-fantastika.si>) vsake tri tedne organizirali pisateljski izziv, ki je odprt za vse, ki želijo sodelovati.

Zgodbo sem povedal ob več prilikah, a če jo še enkrat, ne bo škodilo. Bilo je pred davnimi časi, ko smo vsi bili še študenti, spletni portal Znanstvena Fantastika pa ni bil niti ideja. S študijskim kolegom in kasneje soustanoviteljem spletnega portala Znanstvena Fantastika Aljošo Toplakom sva razmišljala, kako oba rada piševa, a se nikakor ne uspeva zmotivirati, da bi kaj tudi napisala. Kakor vidite, gre za klasične probleme prvega sveta.

Predlagal sem, da drug drugemu določiva pet naključnih besed in do nedelje napiševa kratko zgodbo s temi besedami. Zgodbi bi si nato izmenjala in pokritizirala. Idejo sem si izposodil od gostujoče profesorice kreativnega pisanja Jennifer Cognard-Black, ki je pred leti na ljubljanski Filozofski fakulteti predavala o kreativnem pisanju. Aljoši je bila ideja všeč in nekako naslednja tri leta sva vsak teden pisala kratke zgodbe na podlagi besed, ki sva jih določila eden drugemu.

Sčasoma sva v svoje izzive začela vnašati vedno več variacij, dodatnih zahtev in pogojev. Eden od prvih je bil, da sva določila minimalno število besed. Čez nekaj časa sva dvignila mejo za minimalno število besed; ko je enkrat beseda stekla, je sledila še zgornja omejitev števila besed v kratki zgodbi. Nato sva začela poleg naključnih besed določati tudi tematiko. En teden je morala biti napisana zgodba pustolovska, nato grozljivka, spet tretjič znanstvenofantastična - nekoč sva se poskusila celo v pisanju ljubzenskih zgodb in na presenečenje obeh sta bili napisani zgodbi po ocenah ljubiteljic žanra dovolj dobri, da bi si želele nadaljevanja. Sledili so poudarki na dialogih, več pozornosti na grajenju zgodbe in vse ostale igre z besedilom, ki mi trenutno bežijo iz spomina.

Nekatere od tako napisanih zgodb niso nikoli ugledale luči dneva, spet druge – in moram priznati, da jih je bilo kar nekaj – ne samo, da so bile objavljene, bile so tudi

nagrajene. Razlog temu je, upam si trditi, preprost. Z Aljošo sva bila v svoji kritiki od samega začetka iskrena. Če je bilo kaj slabo, tega nisva skrivala, nisva poskušala ublažiti udarca, nisva se pretvarjala, da je neka zgodba karkoli drugega kot tisto, kar je.

Na kritiko sva, drznem si reči, oba gledala kot priložnost za izboljšavo. Sam Aljošine kritike nikoli nisem jemal osebno in verjamem, da je tudi on na stvari gledal enako.

To nas pripelje do trenutne situacije. Spletni portal Znanstvena Fantastika bo v kratkem praznoval drugi rojstni dan. Na portalu vsake tri tedne organiziramo pisateljske izzive. Osnovni pogoji so vedno isti, sodelujoči imajo do prve nedelje čas, da na podlagi petih določenih besed napišejo kratko zgodbo od 250 do 500 besed, ki bo žanrsko ustrezala spletnemu portalu Znanstvena Fantastika. Zgodbe lahko tako spadajo v katerikoli podzvrst znanstvene fantastike, fantazije ali nadnaravne grozljivke.

Če je bila tema prvotnih izzivov prosta, smo sčasoma začeli določati temo - ne vedno, v glavnem takrat, ko se nam je zdelo relevantno. Eden prvih takih izzivov je bil na temo obdarovanja, v času svetega Nikolaja, sledil je božični, zatem v spomin na pokojnega Christopherja Tolkiena in nazadnje na temo pandemije. Pri izzivih, kjer določimo temo, se trudimo to storiti na tak način, da je še vedno možno napisati zgodbo v katerikoli od zgoraj omenjenih zvrsti, izjema je bil izziv v spomin na pokojnega Tolkiena, ko je dogajanje v kratki zgodbi moralo biti postavljeno v svet J.R.R. Tolkiena - iz očitnih razlogov je v takem svetu težko pisati znanstveno fantastiko.

Priznati moram, da smo bili nad odzivom sodelujočih od samega začetka prijetno presenečeni. Še bolj pa smo lahko zadovoljni z dejstvom, da se bazen sodelujočih iz izziva v izziv širi. Mogoče ne sodelujejo vedno vsi, a dovolj je takih, pri katerih je iz izziva v izziv mogoče opaziti napredek. S tem je tudi nivo napisanih zgodb vedno višji.

Zgodbe, ki jih avtorji prilepijo v komentar pod objavo izziva, nato zberemo, uredimo in objavimo v samostojnem prispevku. Avtorjem, če to želijo, nudimo tudi komentar njihovega dela. Pri tem, kolikor se le da, iščemo pluse, a vseeno izpostavljamo minuse. Tega ne počnemo, ker bi želeli koga zatreti v kali, temveč ker smo sami na lastni koži izkusili, kako pomembna je iskrena konstruktivna kritika. Ta namreč avtorju lahko pomaga, da se zave določenih slabosti v svojem pisanju in jih odpravi. Naša kritika je konec koncev zgolj opazovanje, kaj s tem naredi avtor, je odvisno od njega samega.

Mogoče največje presenečenje in nekaj kar me vedno znova razveseljuje pri vsakem pisateljskem izzivu, pa je raznolikost napisanih zgodb. Včasih je težko verjeti, kako lahko na isto temo, z enakimi določenimi petimi besedami nastane

toliko različnih kratkih zgodb. Nekatere so slabe, nekatere so dobre, nekatere izjemne.

Da bi znali teči, moramo najprej shoditi. Tako je tudi s pisanjem. Potrebna je vaja. Pisateljski izzivi lahko služijo kot zunanji motivator, da si vsaj enkrat v treh tednih, če vas to veseli, vzamete urico ali dve zase in napišete kratko zgodbo. Dolžina je res kratka. Zakaj torej ne bi poskusili še sami?

~ ~

1. pisateljski izziv

(tulec, ščepec, močvirje, vrana, iskra)

Ivan Šokić

Vse odkar so se na planjavah ob reki naselili ljudje, so bili goblini vsako zimo porinjeni globlje v močvaro, kjer so jim družbo delali umazani somi in razglašene vrane, da hudobnih povodnih mož sploh ne omenjamo.

Tu pa tam je kak bratranec odtaval k vodi, kjer je predolgo strmel v iskro pod vodno gladino. Luč jih je privlačila in luč jih je pogubila. Za bratrancem pa so ostala zgolj blatna stopala.

Gar je imel dovolj takega življenja. Dovolj je imel životarjenja. Hlepel je po tem, da bi nekoč spet lahko ugriznil v še vroč kos ravno zaklanega merjasca. Namesto tega se je moral zadovoljiti z blatnim somom. Bal se je namreč luči, bal se je vode in zbal se je krakanja vrane, zato si je potegnil svoja špičasta uhlja preko oči.

Ko si je spet drznil pogledati, je še bolj razjarjen zacepetal in zatulil od žalosti - kosilo, ki ga je lovil celo dopoldne je šlo v nič, ribo mu je snedel ptič.

Gar je na kolenu prelomil ribiško palico iz trstike, pljunil v barje in odracal do svojega domovanja pod trohnečo vrbo. Pograbil je tulec, v katerem je skrival vse, kar se sveti, splesnelo ruto, ki je bila nekoč rdeča, in suličico, na kateri je bila konica iz kremena. S sabo je vzel še skorjo kruha, ki se je v družini prenašala iz roda v rod, vse odkar je Zgor Preglasni pred tremi generacijami Gurku Brez jezika iztrgal jezik. Spomin na ta dogodek je zeleno zalego še danes spravil v nekontroliran krohot.

A Garu ni bilo do smeha. Pobral je svoje stvari in se odpravil v svet.

Hodil je prvi dan in hodil je drugi dan, močvirnate meglice pa so še vedno skrivale bodečo luč dneva. Ko je tretji dan zagledal sonce, so ga zbolele črne oči.

Gar se je skremežil in racal naprej v iskanju zavetja pred svetlobo, ki je ni bil vaje.

Prišel je do votline, a ko je stopil vanjo, je hitro pobegnil ven. Za njim se je slišal strašanski rjovež jamskega medveda.

Prišel je do reke, da bi se odžejal, a se je od nje še bolj bleščalo kakor na nebu.

Preklinjal je in previdno okušal vodo, ki ni imela okusa. Nekaj ni bilo v redu. Voda namreč mora imeti okus! Da bi to popravil, je vzel ščepec umazanije, ki ga je hranil med prsti na nogi še vse iz domačega močvirja, ter ga pomešal v vodi.

Ko je za seboj zaslišal krakanje jate vranov, pa se je od strahu zvrnil v vodo.

Premočen do kosti in čist kot še nikoli v življenju je spoznal, da je ravnal narobe. Brez odlašanja je pobegnil iz vode, ki jo je kalil, in se odpravil nazaj v močvirje. Tam ga je ravno sredi ribarjenja pričakal bratranec.

»Hoj, bratranec! Tako se svetiš, da sem mislil, da si vil-«

Bratrancu ni uspelo dokončati stavka, saj ga je v tem trenutku pograbil povodni mož. Gar pa se je lahko samo zakrohotal. Končno je bil spet doma, kjer je voda bila motna in grenka, kjer svetloba ni mučila oči in kjer je kak vran sem ter tja ukradel kako blatno ribo.

~ ~

3. pisateljski izziv: POŠASTNO

(grobница, noč, koža, stroj, opica)

Aljoša Toplak

Noč je bila hladna. Sicer pa so takšne bile vse noči, tam spodaj, kamor nikdar ni prodrlo sonce in so bakle na steno metale sence.

Marin si je zavihal brke, tako kot je to počel zmeraj, kadar je bil v zadregi, in rekel: »Fantastično.«

»Kaj je?« je vprašal varuh. »Veš, kje je?«

Marin je odkimal. »Občudujem ta vaš strašni labirint, gospod varuh.

Varuh je namrgodil svoj ostareli obraz. »Mislim, da zdaj ni časa za občudovanje. Veš, kje je, ali ne?«

»Vem, vem,« je rekel Marin in naredil par korakov, ob čemer so udarci njegovih škornjev odmevali po hodniku. »Nekam tja je šla.«

»Aneda?« je rekel varuh.

»Zagotovo je šla tja, po banane.«

»Aneda?« je ponovil varuh. »Opica, po banane?«

Marin si je zavihal brke. »Zaznavam sarkazem?«

»Sploh ne.«

»Po mojem,« je nadaljeval Marin, »bi morala zaviti v shrambo in prav zagotovo bova jo našla tam.«

Varuh je odkimal. »Shramba je na drugi strani. Tam je grobnica.«

»Grobница?« je vprašal Marin.

»Tam praviloma počivajo naši gospodje.«

»Praviloma?« je vprašal Marin.

Varuh se je tenko nasmehnil. »Ja, ko ne blodijo naokoli.«

Marin si je spet zavihal brke. »Glejte, zdaj pa res ni čas za takšne šale. Morala bova pregledati tole vašo grobnico in izvedeti, ali je tam.«

»Razumem.«

»Pa me res? Včasih se mi zdi, da se bolje razumem s svojo opico, kot z vami.«

Varuh je pokimal. »To je zato, ker si tudi sam opica.«

Marin se je zasmel. In zavihal brke. Na čelu so se mu naredile potne kapljice, da se je njegova koža malodane lesketala. »Povejte mi kaj več o Stroju.«

»Kaj pa te zanima?«

»Je resničen?«

»Seveda, da je resničen.«

»Pa deluje?«

»Zakaj pa misliš, da iščeva tole tvojo opico?«

»Zakaj pa ravno opice?«

Varuh je skomignil. »Ker so bolj pogrešljive od ljudi.«

»Kaj pa, ko ni opic?«

Varuh je nagnil glavo in Marina pogledal v oči. »Glej, da najdeš svojo opico, prijatelj.«

Marin si je zavihal brke. »Prmejduš. Pa bi delovalo?«

»Če lahko opice ubodimo od mrtvih, zakaj ne vas? Saj ste si podobni.«

»Prmejduš, prmejduš. Saj nočem umreti.«

Varuh je skomignil. »Saj vas bomo priklicali nazaj. Zato pa je Stroj.«

Marin se je živčno nasmehnil. In zavihal brke. »Greva preiskati grobnico. Zagotovo je tam.«

~ ~

Erik Klinec

Sedel je pred pisalnim strojem v svoji majhni zakajeni sobici in sanjari, kako bo postal slaven pisatelj ali pa morda z zgodbami zaslužil le toliko, da si bo lahko privoščil pošten obrok.

Dobil je novo idejo in s kazalcema začel utrujeno udarjati po tipkah.

»Opice so postale dovolj pametne, da so neke noči, ko je upravnik odšel domov, odklenile vrata s pomočjo zlomljene vejice. Čeprav jih je bilo skoraj petdeset, niso zdivjale na prostost. Držale so se v skupini in družno za seboj pustile veliki obok edinega še ohranjenega živalskega vrta v mestu.

Po nekaj minutah hoje so prispele do starega pokopališča na obrobju tega umazanega mesta. Tukaj so bili le stari grobovi, zapuščeni že v davnem 22. stoletju, ko se je trupla in ostale posmrtno ostanke ljudi nehala pokopavati. Na sredini božje

njive je stala gromozanska razpadajoča grobnica in nekaj jih je vleklo prav tja. Kakor hipnotizirane so v vrsti pricapljele do vrat, jih odpahnile in se po kamnitem stopnišču spustile v globino.

Po nekaj minutah so prišle do velikega prostora in se v polkrogu postavile pred edini vir svetlobe - dve veliki reži za oči skozi katere so prihajali žarki strupeno zelene barve. Velika kovinska glava je počivala na sključenem mehanskem telesu. Dolge okončine so bile posejane z vijaki različnih velikosti, okrog njih pa so se prepletale bakrene cevi. Na hrbtu stvora je bil z verigami pripet prenosljiv parni stroj iz katerega se je začela valiti para.

Robot se je nenadoma zganil, vstal in odkorakal po stopnišču navzgor. Njegove premike so spremljali hidravlični zvoki in neprekinjeno piskanje uhajanja pare iz različnih delov dotrajanih cevi na njegovem telesu.

Pred grobnico se je robot vzravnal. Visok je bil skoraj tri metre in namesto rok je imel na koncu vsake zgornje okončine pripeto nekakšno strelno napravo podolgovate oblike. Za njim so v formaciji stale opice.

Prerokba se je uresničila. Stvor se je prebudil in z njim prihaja ...«

Policisti so morali s stanovanje vdreti, saj se kljub trkanju in razbijanju ni nihče oglasil.

Vstopili so in dva izmed njih sta nemudoma izbljuvala vsebini svojih želodcev, ko sta zavohala smrad, ki je napolnil celoten prostor. Pred njihovimi očmi je bil prizor, bolj primeren za kakšno grozljivo fantazijsko zgodbo kot pa resnično življenje. Zrli so v hrbet trupla s popolnoma ožgano kožo, iz katere se je še vedno kadilo. Na glavi so se kazali deli bele lobanje. Pisalni stroj na mizi je bil očrnjen in polovica papirja v njem je zgorela. Hitro so se pobrali iz stanovanja in se nadaljnje delo odločili prepustiti mrlškemu ogledniku in kriminalistom.

Ko so prek razbitih vrat prelepi policijski trak in so zadnji koraki na hodniku potihnili, se je v kotu temne sobe nekaj premaknilo. Prižgali sta se dve luči zelene barve. Na lunino svetlobo, ki je prihajala v stanovanje skozi okno, je stopila opica. Splezala je na truplo in z zanimanjem pogledala na ohranjeni del papirja, ki je ostal v pisalnem stroju. Kazalec njene desne roke je na konec stavka nerodno natipkal

»s m r t.«

~ ~

ZNANSTVENA FANTASTIKA

Spletni portal za fantazijsko književnost

ISSN 2630-287X

www.znanstvena-fantastika.si

7. pisateljski izziv: Pandemija

(grlo, opazovati, bitje, povezava, šibko)

Jaka Tomc

Z Ludvikom sva vstopila v središče Ljubljane. Bolje rečeno tistega, kar je ostalo od nje. Če ne bi stala pod znamenitim gričem ob strugi Ljubljanice in opazovala ruševin nekdanj čudovitega gradu, bi mislila, da sva prispela v neko drugo mesto. Pričakovano ni bilo nikjer žive duše. Kdor je pravočasno zapustil mesto, se je rešil, ostali so postali ujetniki, obsojeni na smrt. Ljubljano je še tretjič v njeni zgodovini obdala ograja. Prekinjena je bila sleherna povezava s preostalim svetom.

»Koliko bi rekel, da jih je šlo?« je vprašal Ludvik.

»Dvesto, dvesto petdeset,« sem odvrnil.

»Pa vse skupaj?«

»Milijon osemsto.«

»Bo držalo, ja. Devetdesetodstotna umrljivost.«

Brenil sem prazno pločevinko piva, ki je ležala na cesti.

»Kako je tvoje grlo?« sem vprašal.

»Bolje. Ne vem sicer, kje sem staknil prehlad.«

»Si prepričan, da je prehlad? Morda ne bi bilo odveč, če bi se oglasil v ambulanti, ko se vrneva v bazo.«

»Prav imaš,« je dejal in takoj zamenjal temo. »Kaj sploh iščeva?«

»Akumulatorje. Kori je rekel, da ni važno, če je šibak. Samo da dela.«

»Aha. Zato vlačiva s sabo voziček? Pa imava tisto napravo za merjenje jakosti?«

»Jaz jo imam, kaj si pa ti spakiral, pa ne vem,« sem dejal.

»Štiri tube goveje paste.« Zasmejal se je. »Vsaj lačna ne bova.«

Hodila sva po Trnovem in odpirala pokrove vseh avtomobilov, ki so nama prekrizali pot. Nabrala sva dvanajst delujočih akumulatorev, soliden ulov.

»Hej, Alen, kje si izvedel?« me je vprašal, ko sva se vračala proti helikopterju.

»Na faksu. Profesorica je prekinila predavanje in prižgala televizor. Spominjam se, kot bi bilo včeraj. Nikoli ne bom pozabil, kako je tisto bitje stopilo iz plovila in dvignilo roke. Vse štiri. Dvignilo je roke, pa so ga vseeno pokosili. Prekleti vojaki.«

»Pa saj niso mogli vedeti, da bo njegovo truplo sprostilo virus,« je dejal Ludvik.

»Ne gre za to.«

»Saj vem. Pa vseeno ne moreš kriviti vojske.«

»Koga pa naj krivim?«

»Ne vem. Nikogar. Morda je moralo biti tako. Morda je človeštvo doživelo svoje. Vse se enkrat konča.«

Nasmehnil sem se. »Prav imaš. Tudi te more bo enkrat konec. Naša naloga je, da preživimo in ponovno poselimo Zemljo. A najprej spraviva te akumulatorje v bazo.«

»Mali koraki, bi rekel doktor Kerc.«

Oba sva se naglas zasmejala.

~ ~

7. pisateljski izziv: PANDEMIJA

(grlo, opazovati, bitje, povezava, šibko)

Domen Mohorič - Garudin golaž

Nestrpno je opazovala po temni gozdni poti gor in dol. Le šibka svetloba iz njene palice je osvetljevala okolico. Izza grmičevja je iznenada završalo, dekle v rožnatem je presenečeno odskočilo, leseno palico je usmerila v smeri hrušča. Veje so se razmaknile in prikazala se je kosmata žoga, sopajoča kot da se spušča zrak iz balona. Coprnica je lajšano zavzdihnila in spustila palico. Z vzdraženim prizvokom v glasu je ošvrkala prišleka:

»Zakaj me strašiš? Že tako sem na trnih.«

Škrat se je prebil skozi grmovje in si otrešal svojo veličastno brado.

»Nič ne de, nič ne de,« je rekel in potegnil za sabo nahrbtnik, več kot dvakratnik svoje velikosti.

Ob pogledu na velikanski tovor se je nasmehnila.

»Sklepam, da je bil izkupiček dober.«

Škrat se je razpasal in hrupno spustil nahrbtnik na tla. Sedel je in prižgal pipo.

»Šel sem nad ceno. Je pa kvaliteta. Mhm, ko sem videl kako sočno je garudino meso, sem plačal, kar so zahtevali za to redko bitje.«

»Upam, da res. Nočem, da smo ponovno v minusu,« je odgovorila in vzdignila palico, ki je vijolično zasvetila. Kupčki zemlje so se zbrali skupaj in iz njih vstali polmetrski golemi. Vzdignili so nahrbtnik in ga odnesli po poti do oddaljene gostilne.

Tam je vilinec zažvižgal ob pošiljki in si takoj odrezal lep kos, ga razrezal in vrgel v kotel. Dodaj je še prgišče zmletih entov, nekaj listov driadi in zalil z vodo sprešanega vodanoja. Iz kotla je bušnila para, po vsem prostoru je zadišalo po najboljšem golažu. Okus ni zaostajal za vonjem in beseda o dobri jedi se je razširila po deželi.

Dobra beseda pa ni bila edino, kar se je razširilo. Garudino meso, ki ga je prinesel škrat, je bilo okuženo z virusom imenovanim čupakabrina jeza. Simptom bolezni je bilo grleno pohrkavanje, ki je odvisno od rase prineslo nezaželene posledice. Škratje so rigali, ljudje psovali, vilinci prepevali in zmaji bruhalo ogenj. Za slednje sicer ni bilo možno ugotoviti, kdaj gre za bolezen in kdaj so bili le slabe volje zaradi poskusa

diagnosticiranja. Kar nekaj časa je trajalo, da so kraljevi čudodelniki odkrili povezavo med boleznijo in garudinim golažem kot virom pandemije. Naši trije podjetniki so tako imeli dovolj časa, da so naivnim gremlinom prodali svojo gostilno in skrivni recept, preden so jo s skrinjami zlata pod pazduhami podurhali neznano kam.

Spremljajte pisateljske izzive:

<https://www.znanstvena-fantastika.si/2020/04/10-pisateljski-izziv-junastvo.html>

Andrej Ivanuš

Padec Melmeškega zidu

Zastavica na vrhu šotora vojvode Kalijana je divje frfotala in glasno tleskala. Veter je nosil droben puščavski prah skozi reže v notranjost kupolaste začasne gradnje. Prah so poleg vetra dvigale še noge silnih vojska, ki so se prestopale, do koder je segalo oko do puščavskih sipin. Tam so bili drobni, temno-bakrenopoliti Turkmiji in Hanhani, njihovi bratranci po krvi. Desno od njih so v gručah stali visokorasli Mehimahi, ki so prihajali izza Silnoskalnega gorstva na vzhodu. Svoje lase so barvali na rumeno. Okrog šotora so mrko stali črnobradi in dolgolasi Sardani. Tvorili so osebno hordo sardanskega vojvode, ki je uspel na enem mestu zbrati vojske štirih, doslej vedno sprtih plemen.

Izza prve sipine so godrnjaje hodili medvedarci in volkomavhi. Čudna bitja, pol ljudje pol živali, ki so prihajala daleč izza močvar in džungel Južnega polotoka. Bili so pod budnimi očesi majhne skupine čarovnikov črne magije. Ti černošolci so se opirali na svoje čar-palice in čakali na rezultat dogovora vodij, ki so se zbrali v poveljniškem šotoru.

Še dalje proti jugu so z obronkov Južnogorstva kakor drobne črne mravlje mezele karavane velblodov. Bili so težko otovorjeni z vodo, hrano, orodjem, orožjem in z drugim, kar je potrebovala Kalijanova vojska za naskok na veliki Melmaški južni zid. Ta se je kot drobna črta vlekel ob robu puščave čez vse severno obzorje. Na zahodno stran se je zgubljal v zračnih meglicah in izza neskončnih sipin. Na vzhodni strani so se risali obrisi Grinjana, južne morske utrdbe mogočnega cesarstva Melmak.

Zdaj je bilo vse pripravljeno, da se vojaški stroj sproži kot vzmet in se razlije čezenj v rodovitne ravnice veletokov Bistrice, Deravnice in Solnčeve reke. Potem še dalje, vse do Melmiba'aka, prestolnice bogatega Srednjega cesarstva. Polne dvorane dragotin so vabile pohlepne vojskovodje južnih, revnejših dežel, da jih osvojijo. Mnogo vojska je v preteklosti to poskušalo, a jim ni bilo usojeno. Zdaj je bila vrsta na Kalijanu.

* * * * *

Sedel je v šotoru, na visokem stolu nasproti vhoda. Prisotni poveljniki so sedeli na preprogi pred njim s podvitimi nogami. Le stražarji so stali in še pisar, ki se je naslanjal na stojalo za pisanje. V trenutkih tišine si med tleskanjem šotorske zastavice lahko slišal škripanje njegovega peresa po posušeni ovčji koži, pergamentu. Oči vseh sedečih poveljnikov so pogledovale proti tiranu in proti ženski osebi, ki je stala ob njegovem visokem stolu. Kalijan jim je vzbujal nelagodje in pred njim so bili v stalni preži, da se mu ne zamerijo s kakšno besedo. A ko so pogledali k črnotolasi krasotici, niso videli njene lepote. V njihovih očeh je bil strah. Vidinje, černošolke

Morane, so se bali tako hudo, da jim je mrščavica tresla ude. Ona je bila tista, ki jim je zares vladala. Kalijan je bil vojskovodja, tiran, ki jih je združil. Toda upravitelj novega cesarstva Sardanije je bila sivovilka Morana. Upravljala je s svojimi čarnimi zagovori, spletkami in čarovnimi napoji ter trdo roko lastne vojske. Dva njena mosarda, kot so klicali pripadnike te vojske, sta stala z razkrečenimi nogami za njo ob platneni steni šotora.

»Poglej jo, veščo!« je rekel turkmijski poglavar Anshe šepetaje svojemu sosedu, poglavarju Hanhanov Mandrijašu. »Kako, da se je Kalijan ne boji?« Mandrijaš, oblečen v dolgo modro haljo in z belo kapico na glavi, ki mu je pokrivala teme, se je nelagodno presedel in se sklonil k ušesu svojega daljnega bratranca.

»Ah, govori se, da ji je na čudežen način rešil življenje,« je rekel šepetaje. Potem si je obliznil ustnice, oči so se mu zasvetile in je še dodal:

»Menda si ponoči delita še posteljo!«

»Ho? Hej!« je polglasno vzkliknil Anshe. Potem se je zavedel, da je preglasen in je kradoma pogledal proti Kalijanu. Olajšano je izdihnil, ko je videl, da se je ta nagnil k Morani, ki mu je nekaj govorila na uho.

»Moji spoštovani poglavarji,« je rekel nato Kalijan. Jezilo ga je, da jih mora tako uradno nagovarjati. 'Svojat prekleta! Podkupil sem vas z nekaj bokali vina in utežjo zlata. Jeste mi z roke. Ko bo čas, vas vse pošljem v Kromanjonske rudnike,' je pomislil. To ga je spet naredilo dobre volje in nadaljeval je:

»Počakati moramo našega posebnega gosta. Vsak trenutek bo tukaj in potem začnemo.«

Ni končal stavka, ko se je šotorsko krilo sunkovito dvignilo in v svetlobi se je začrtala senca visoke postave z mogočnimi krili na hrbtu. Bitje je zložilo svoja krila. Kalijan je dvignil roko v pozdrav:

»Veliki Čert, dobrodošel v mojem poveljniške šotoru. V čast mi je, da nam je sam vrhovni Demon naklonil svojo prisotnost na velikem zboru.«

Potem so se šotorska krila zaprla in nepovabljeni niso več mogli slišati, o čem je na posvetu tekla beseda.

* * * * *

Ko se je naslednji dan jutranja zora prikazala med vzhodnimi sipinami in je na drugi strani nebesnega svoda še vedno temnelo nebo z bleščečimi zvezdami, je hrumot prekril južno planjavo pred Melmaškim južnim zidom. Puščavski zrak je bil oster, svež in suh. Veter je pihal s kopnega proti morju. Stražarji na zidu so opazili veliko vojsko, ki se je vedno bolj približevala. Zaslišale so se troblje, ki so naznali preplah.

Zastavonoša, ki je jahal kamelo na desni strani Kalijanovega voza, je dvignil zastavo. Vojske so se ustavile in tla so se prenehala tresti. Hrum, ki so ga povzročali ljudje, morniki, polživali, živali in njihovo orožje ter oprema, se je počasi polegel.

Veter je počasi nosil pesek in prah, ki se je dvigoval za vojskami, proti morju.

Za lokomet daleč se je na severni strani pred njimi dvigoval Južni zid, ki je ločeval južne barbarske dežele od sijočega Srednjega cesarstva Melmaka. Vojaki so lahko videli pozlačene čelade melmaških branilcev iz Grinjana, ki jih je bilo vsak trenutek vedno več. Jutranja rdečkasta svetloba se je odbijala od njih in pošiljala proti napadalcem bakreno rdeče odbleske.

»Minabeg Jataga, kaj praviš?« je glasno vprašal Kalijan svojega, poveljnika osebne horde, ki je stal pred njim na bojnem vozu. »Je horda pripravljena na boj?«

Jataga je zategnil vajeti konj, ki so vlekli voz.

»Vedno in povsod, kakor zapovedo, moj gospod!« je strumno rekel minabeg.

Kalijan se je ozrl na levo stran, kjer je na kameli sedel poveljnik mehimaških vojska, visokorasli, plečati, kodrolasi, vojskovodja Obanga Tsetse Javalaranene, drugi sin Mehimaškega poglavarja. Ostale poveljnike je Kalijan podkupoval, a Obanga je to počel po lastni volji in v lastno zadovoljstvo. Še posebej, ko mu je Kalijan zagotovil, da mu bo z veseljem pomagal do prestola.

»In ti, vojskovodja mehimaški, dragi moj Obanga, kaj ti praviš? So vojske južnih ljudstev pripravljene na boj?«

Na črnem Obanginem obrazu se je zarisal širok bel nasmeh:

»Vedno in povsod, kakor zapovedo, moj gospod!« Kalijan mu je spodbudno pokimal, a ko se je ozrl nazaj proti Morani in Čertu, je siknil skozi zobe: »Cepec!« Njima ni rekel ničesar, le znamenje z roko je dal.

Čert ni niti trznil. Le počasi je zaprl in odprl veke. A Morana je dvignila roke nad glavo. V desni je držala čarpalico, ki se je zasvetila v modrikasti svetlobi in na ves glas je pričela zaklinjati branilce zidu, vojake iz trdnjave in mesta ob morju Grinjana. Njen glas se je dvigal in spuščal nad vojsko v puščavi in se širil vse dalje in dalje proti obzidju. Ko je dosegel obzidje, so branilci zadrhteli in postalo jim je tesno pri srcu.

Govorila je:

»Črtnr dolizvrn – kačabač migotač ...« vedno hitreje in hitreje ter dodajala nove in nove besede, ki so bile vedno bolj nerazumljive in nerazpoznavne. Glas ji je prešel v drhteče in srhljivo mrmranje ter se nenadoma končal z zvonkim klicem: »... kante!« V tistem trenutku je z vrha vedno bolj sijoče čarpalice šinil žarek. Trenutek kasneje je slepeče modra kroglasta strela priletela v kamniti zid. Silna eksplozija je kamne in ljudi, ki so stali nad mestom eksplozije, razmetala na vse strani.

Takoj zatem so izza pešakov vseh Kalijanovih vojska z Juga pričele tleskati titive balistrellov. Težke puščice narejene iz debel mladih dreves zraslih v sardanskih džunglah so z globokim glasom brnele skozi zrak. Nekatere so se razcefrale na kamnitem zidu, druge so poletele visoko čez zid, a le malo jih je sklatilo kakšnega branilca z zidu. Njihov namen je bil, da odvrnejo pozornost branilcev, kajti zdaj so se

zagnali naprej pešaki, ki so nosili lestve. Ob njih so tekli ščitarji, ki so jih varovali s ščiti.

Branilci na zidu so pričeli odgovarjati. Prva stotnija lokostrelcev se je odkrila izza kamnitih prsobranov, napela loke in poslala točo smrtonosnih puščic. V naslednjem trenutku se je skrila za prsobran. Pokazala se je druga stotnija in naredila tako kot prva, pa se znova skrila za prsobran. Med tem so lokostrelci prve stotnije že pripravili nove puščice. Znova so se pokazali izza prsobrana in poslali tretji oblak puščic. Tako sta se obe skupini izmenjevali.

A napadalci so imeli odgovor tudi na to. V vrstah po dva so tekli ščitonosci in lokostrelci. Ščitonosec je postavil ščit na tla. Zakrival je njega in lokostrelca, ki se je ustavil, pokleknil, vzel puščico iz toka, nastavil, napel lok, se dvignil in nameril, ustrelil in se spet zaklonil za ščit. Med tem je naslednja skupina stekla nekaj korakov naprej in manever ponovila.

A izgube so bile na obeh straneh. Padali so lestvonoše, ščitonosci in lokostrelci. Z obzidja se je tu in tam zaslišal krik in branilec je omahnil prestreljen z eno ali več puščicami.

Kalijanu je sipina, ki jo je skrbno izbral že pred dnevi, služila kot odlično opazovališče. Nanjo so sopihaje pritekli kurirji, ki so poročali o napredovanju. A večinoma so povedali to, kar je že sam videl skozi daljevid. Zavzdihnil je, ko se je spomnil na alkimista. 'Vsaj neko korist imam od njega,' je pomislil in se skremžil, ko se je spomnil, koliko denarja je ta doslej izvlekel iz njegovih kleti in tistih v lasti kana Munajanbega. Toda daljevid je bil koristen izum. Samo pogledal si skozenj in vse se je močno približalo tvojim očem.

Vse bolj zaskrbljeno je obračal pogled proti zahodu. Nekaj lokometnih razdalj daleč je bil zahodni obrambni stolp Grinjana in tam so bila še ena vrata v Velikem zidu. Od njih je bila odvisna njegova zamisel, kako prebiti obrambo.

Pred vrati se je nekaj časa vzporedno vil vadi, suho puščavsko korito. V njem so čakali vedomci, černošolci, volkomahi in medvedarci. Iz platna in podpornih palic je naredil galerijo, ki so jo prekrili s peskom. Velika vojska polživali in mornikov se je skrivala pred pogledi branilcev v njej.

Napad na glavna Grinjanska vrata, ki so bila dobro grajena in varovana, je bil dejansko samo slepilni manever. Pomembno je bilo, da se njegova vojska prebije skozi zahodna Grinjanska vrata, ki so jim rekli vrata Treh vetrov. A počakati je moral na izpad Melmaške vojske.

»Kdor čaka, dočaka!« je rekel, ko so se težka vrata zahodne utrdbe odprla.

»Vaše blagorodje, kaj pravijo?« je rekel Jataga.

»Vrata so se odprla,« je rekel Kalijan.

Jataga je zmignil z rameni. Ni mu bilo jasno, o čem govori vojvoda, saj mu pogled ni nesel tako daleč kot Kalijanov ojačan z daljevidom. Čez nekaj trenutkov je

zadihan pritekel Mehimaški sel in zasopel izdaval:

»Blagorodje Kalijan, zahodna Grinjanška vrata so odprta.« Jataga je široko razprl oči, šele sedaj je razumel, da je poveljnik govoril o zahodnih vratih in ne o teh, ki so pred njimi.

'Le kako je vedel?' se je spraševal in pri tem posumil, da ima s tem nekaj opraviiti tista čudna naprava, ki si jo vojvoda od časa do časa prisloni k obrazu.

* * * * *

Nad južnim krilom Kalijanove vojske se je dvignila velika črna letéča postava demona Čerta. S tiste strani se je zaslíšal velikanski hrúmot in tla so se znova zatresla. Melmaška vojska, ki se je razlila skozi vrata Treh vetrov, je v čúdu zastala. Z neba so se nadnje usule ognjene strele. Mednje se je mešalo drobno kamenje, ki je kosilo z veliko silino. Ko je poveljnik ukazal umik, je bilo že vse prepozno. Branilci na zidu so hiteli zapirati vrata.

Melmaška vojska, ki je ostala na planem, je kaj hitro spoznala, da ji grozi smrt. Vojaki so pričeli odmetavati ščite, meče, sulice in drugo orožje. Dvigovali so roke nad glavo v upanju, da si bodo ohranili vsaj življenje, če jim bo že odvzeta svoboda. A njihovo upanje je bilo zaman. Padali so drug za drugim pod silnim navalom južnih vojska, ki jih je vodil letéči demon.

Sredi meteža se je vzdignila ploščad, na kateri je stala sivovilka Morana, in iz njene palice so znova poletele silne strele. Kakor velik meteorski dež so tolkle po obzidju in po vratih Treh vetrov. Ostala so napol odprta, saj so branilci pobegnili pred čarovnijo.

Čert je zamahnil s svojo palico in nastala je tišina. Napadalci so se ustavili in opazovali, kaj se bo zgodilo. Iz palice je zatrepetala zelena svetloba in izpod neba poletela do vrat Treh vetrov. Ta so se počasi, a zanesljivo odprla. Ko so bila odprta na stežaj, so poveljniki zakričali povelja in silna vojska se je med groznim hromom in tresenjem tal zagnala skozi.

Na drugi strani so bili le majhni oddelki branilcev, ki so jih takoj pregazili in poteptali. A na planoti, ki se dviga proti Hazarskim goram, je bila postavljena še večja vojska. Čert je preletel zid in proti njej poslal strele. Morana se mu je pridružila. V metežu ognjenih strel so pešaki južnih vojska opogumljeni naskočili Melmaško vojsko.

Kakšno uro kasneje je bilo vse končano.

* * * * *

»Zma-ga, zma-ga!« je klicala južnjaška vojska. Dolga kopja so vojščaki dvigovali visoko v zrak in jih nato s hitrim, odsekanim gibom roke treščili ob ščite. Tisoče in tisoče grl, kopij, sulic in mečev je povzročilo neznanski hrúm, ki se je kakor čuden grom valil sem in tja čez dolino do gore in spet nazaj.

Poraženi Melmačani, kolikor jih je še ostalo, so stiskali glave med ramena in se

plašno ozirali nazaj v soteskah Hazarskih gora. Blatni, okrvavljeni, razmršenih las in razcapanih oblačil so se plazili med sencami, da si rešijo življenje. Orožja so že zdavnaj odvrgli in sedaj so se samo še reševali.

Ko se je s polja zaslišalo še tuljenje volkomavhov in rjojenje bojnih medvedarcev, so nekateri med njimi skoraj omedleli od strahu. Prihulili so se k hladnim stenam, poraslimi z mahom in čakali, da zmagoslavje zmagovalcev poneha. Pri tem so preklinjali dan, ko so se rodili in strašnega vojvodo Kalijana, ki jih je premagal. Prekleli so po vrsti vsa ljudstva, ki jim je poveljeval. Govorili so vraže proti Turkmijem, Hanhanom, Mehimahom, še posebej pa proti ljudstvu samega vojvode Kalijana, proti črnobradim in dolgolasim Sardanom. To je bil dan, ko so postali Sardani strah in trepet sedmerih dežel vzhoda celine Asmije, onkraj Silnoskalnega gorovja.

Le najdrznejši med njimi so si upali čez pečine pokukati dol na bojno polje. Videli so, kako gori mejna trdnjava Grinjan. Videli so, kako se plameni sukajo visoko v zrak in mečejo trepetajočo luč na obraze od zmage pijanih vojščakov. Videli so trope volkomavhov, ki so v krogu okrog ognjev plesali bojni ples zmage in pri tem zmagoslavno tulili. Videli so visoko dvignjene ognjene palice Vedomk in Vedomcev, čarovnikov osvajačeve vojske. Videli so letečega demona Čerta in nezemeljsko lepo, a v srcu hladno, sivovilko Morano. Vrhovi njihovih čar-palic so se še vedno svetili v hladnem, mlečno modrem ognju, ki je vnesel zmedo med branilce trdnjave. Svetlo modre strele so švigale iz njih in rušile najčvrstejši kamniti zid, kakor da je narejen iz slame in vejevja. Česa takega niso videli še nikoli. Zadaj so stali še medvedarci in se zibali v valovih lastnega rjojenja.

Marsikdo izmed pobeglih Melmačanov se je stresel in znova ga je spreletel srh, ko se je spomnil na njihove velikanske medvedarske šape, ki so kosile kakor kose in zadajale globoke smrtne rane. Medvedarci so skoraj enkrat večji od ljudi in temu primerna je tudi njihova moč. V boju nosijo usnjene jopiče z všitimi koščeni želvjimi oklepi, od katerih se puščice in kopja brez škode odbijejo.

A marsikdo si tudi z begom ni rešil življenja. Strašen sardanski vojvoda Kalijan je za begunci poslal volkomavhe. Ko ti sledijo plenu, se spustijo na vse štiri in s svojim prišiljenim nosom vohajo čisto pri tleh. Njihov voh je tisočkrat boljši od človeškega in zato jim ni težko slediti svojemu plenu. Pa naj bo megla ali najtemnejša noč. Ko so na štirih okončinah, so hitri kot pravi volkovi.

Na koncu so se rešili le tisti Melmačani, ki so za svoj beg izbrali soteske s potoki. Kajti le tam volkomavhi niso mogli najti njihovega vonja v izdajalskih stopinjah.

~ ~

Bobova izbira (2. mesto na natečaju NMN leta 2018)

Zvezdni inženir Simon Super je na svojih potovanjih po galaksiji doživel že marsikaj, nikoli pa si ni predstavljal, da bo srečal samega sebe:

»Ustrelil ga!« je ukazal starejši Simon.

Mlajši Simon se je namrgodil. »Ne bi to ubilo tudi tebe?«

Starejši Simon je odkimal. »Ne verjamem v takšne paradokse. V naravi se vse že nekako uredi.«

»Si pripravljen tvegati?«

»Seveda.« Starejši Simon se je obrnil k svojemu pomagaču. »Daj, ustrelil ga!«

»Ne! Ne poslušaj ga, Bobo!« je zaklical mlajši Simon. »Nikomur ni treba umreti!

Prosim, ni še prepozno!«

Bobo je gledal zdaj enega, zdaj drugega. Nezaupljivo je opletal s konico svoje pištole in histerično skakal na mestu. »Preklete, ne morem se odločiti!«

Starejši Simon je užaljeno dvignil obrvi. »Ne moreš se odločiti?«

»Če ubijem njega, ubijem tudi vas, gospod!« je rekel Bobo.

»Bedarija!« je vzkliknil Starejši. »Vesolje ne deluje na tak način.«

»Ampak gospod ...« je jecel Bobo. »Ustrelil ga bom in potem se bova vrnila v prihodnost in potem bo vse drugače ... Kaj, če se po spletu okoliščin tudi jaz ne bom rodil, ker boste vi umrli tako mladi in bo to na svetu povzročilo kup drugih stvari? Kaj, če to prekliče vse najino delo? Da ne govorimo o tem, da ga sploh nočem ubiti.«

Starejši je zavzdihnil. »Bobo, stori, kot ti rečem. Nimava veliko časa.«

V daljavi se je približevalo sonce in lučke na armaturni plošči v pilotski kabini vesoljskega plovila so svarilno utripale. Velik rdečkast gumb je zahteval potrditev, da se preostanek goriva porabi za preboj zvezdine gravitacije in pobeg.

Mlajši se je ozrl po utripajočih lučkah. »Ah, preklete. Kdo bo zdaj potisnil Sonce na pravo mesto?«

»Komu mar za Sonce?« Starejši je odmahnil. »Čez petnajst let ga bodo tako ali tako sesuli in tukaj postavili svetlobno cesto.«

»Kaj? Sesuli bodo Sonce?« je vprašal Mlajši.

»Kako si nedolžen. Sploh se ti ne sanja o idiotizmu čez-zvezdne federacije.

Opravljaš Sizifovo delo, bedak.«

»Kaj pa, če ga vzameva zraven?« je vprašal Bobo.

Starejši se je namrgodil. »Se hecaš?«

»Je ideja tako smešna?«

»Bojiš se, da bi porušil ravnovesje časa, zdaj pa bi ga vlačil v prihodnost? Sploh ne veva, kaj se zgodi, če bi to kdo poskusil. In še huje, ne mislim prenašati dvojnika,

ko se vrneva domov.«

Bobo je povetil ramena.

»Torej,« je rekel Mlajši in se prijel za glavo. »Če pravilno razumem, vodi tista črvina,« Pokazal je na temno mesto zraven sonca. »Trideset let v prihodnost? In vidva potrebujeta moje plovilo, ker je vajinemu zmanjkalo goriva? In črvina se bo vsak čas zaprla?«

»Sem bil v preteklosti tako neumen?« je Starejši vprašal Bobota. »Kaj drugega pa bi bilo?«

»Kaj pa,« se je vmešal Bobo in poskočil od vznemirjenja, »če ga vrževa v svoje plovilo, preden mu odvzameva njegovo?«

»Obdan sem z bedaki.« Starejši si je pogladil obrvi. »In kaj točno bo storil, brez goriva? Najbolje, da ga kar ubijeva. Sprejmi, da gredo stvari včasih narobe in je treba takrat počistiti za sabo.«

»Počistiti za sabo?« Mlajši je vprašljivo pogledal Bobota. »Sem to res jaz?«

Na armaturni plošči se je prižgal alarm za nevarnost.

»Bobo,« je rekel Starejši. »Zmanjkuje nama časa. Ustrelj ga.«

Obotavljal se je.

»Daj že! Ne preostane nama drugega. On ali midva.«

Roke Mlajšega so se začele tresti. »Mar res ni druge možnosti? Kaj pa, če vaju odpeljem do bližnje postaje in ...«

»... pustimo, da se črvina zapre?« je vprašal Starejši. Ukazovalno je pogledal svojega pomagača. »Bobo.«

»Ali pa potujem z vama v ...«

»Ne.«

»Prav!« je zaklical Mlajši. »Pustita me na vajino ladjo! Bom se že znašel! Nekako ... Prosim, dajta mi možnost.«

Starejši se je grenko nasmehnil. »Odnese te bo v Sonce. Zgorel boš. Uslugo ti delava.«

»Ne, počakajta!« Mlajši se je spustil na kolena. »Znašel se bom. Bobo, prosim. Naj si nadenem vesoljsko obleko, pahnita me ven iz ladje, samo ubiti me ne! Znašel se bom.«

»Življenja se oklepaš kot klop.« Starejši se je namrgodil. »Lahko ti kar povem, da ti življenje ne bo prineslo drugega od razočaranja, dečko. Čemu potem vztrajati?«

»Prosim.« Mlajši je moledoval s solznimi očmi. »Prosim, ne ubijta me! Glejta me, še diham! Živim! Prosim ... Prosim, to še lahko rešimo.« Tiho je zašepetal: »Ne vem, kaj naj še rečem, da bi vaju prepričal ...«

Starejši je skomignil. »Marsikaj je dihala, pa je imelo to nesrečo, da mi je stalo na poti. Kaj češ.« Še zadnjič je strogo pogledal pomagača. »Bobo, daj.«

Mlajši je odprtih ust gledal svojo ostarelo podobo. Bobo je opazoval, kako sta se

strah in žalost na njegovem obrazu prelevila v jezo, nato pa je zavladal zgolj še hladen izraz razočaranja. »Preklete.« Mlajši je zmajal z glavo. »Prav. Če si ti to, kar postanem, niti nočem živeti.« Pogledal je Bobota. »Daj.«

»Daj že!« je zaklical Starejši.

»Prav.« Ko je Bobo ustrelil, je prostor preplaval zaslepljujoč blisk svetlobe. Simonovo truplo se je zvrnilo po tleh.

Bobo je pogledal mlajšo različico Simona Superja. Zmeraj si predstavljal, da je bil Simon zmeraj takšen, kot je bil. Vzkipljiv egoist, prepričan, da v širši sliki ni ničesar, kar bi imelo pravega smisla. Da nič ne šteje, razen njega in njegovih načrtov. Da je vse dovoljeno. Da je morala suženjstvo močnih, ki se pokorijo šibkim.

Zdaj pa je stala pred njim, mlada nedolžna podoba, ki je v Bobovih očeh obetala veliko več od tega zagrenjenega starca.

»Ubil si ga ... svojega ... gospodarja.« je rekel Simon.

»Zaženi motorje.« je rekel Bobo in zažugal z ustjem pištole.

»O,« Simon se je obotavljajoče približal krmilu. »Zapeljem naravnost v črvino, če prav razumem?«

Bobo je odkimal. »Ne želiva v tiste čase, verjemi mi. Ne takšne, kot so zdaj.« Odložil je pištolo in se postavil ob krmilo. Dotaknil se je Simonovega ramena. »Raje potisniva Sonce na pravo mesto, partner.«

~ ~

Barbara Jelen

Begavka

divji ples snežink
briše sled dotikov
beg samo beg

Počakala je, da so živalski zvoki iz spalnice potihnili. Ni si še upala premakniti. Šele potem, ko se je zaslislalo smrčanje, je odgrnila odejo in tiho vstala. Sosednja postelja je zaškripala. Otrpnila je in nepremično obstala, vendar se je iz tiste smeri slišalo le globoko dihanje. Očimov sluzavi sin se je med spanjem samo obračal. Zazeblo jo je v gola stopala. Počasi je stopila proti kuhinji in upala, da je ne bo nihče zasačil. Vedela je, kje mama hrani skrito rezervo. Narahlo je potegnila predal s kuhinjskimi krpami. Čisto zadaj in na dnu je otipala nekaj bankovcev. Ni vedela, koliko jih je in ni si upala vzeti vsega denarja. Tudi dva bankovca bosta morala zadostovati.

Vrnila se je v sobo in se čisto na rahlo ulegla, da cviljenje njene postelje ne bi zbudilo sluze. V sebi ga nikakor ni mogla klicati drugače. Še malo in rešila se bo. Zaspala je šele, ko je v mislih vsaj petič podrobno preverila svoj načrt.

Zbudila se je veliko prej kot običajno. S kepo v želodcu. Pograbila je pripravljena oblačila in odšla v kopalnico. Na hitro se je umila in oblekla. V šolski nahrbtnik ni mogla spakirati veliko, pa se je odločila, da se bo oblekla v dvojna oblačila. Saj bi si jih nadela več, pa bi se opazilo. Hotela je, da bi njen videz bil povsem običajen. Ko se je vrnila v sobo, so se iz spalnice že slišali zvoki prebujanja. Še enkrat je preverila vsebino nahrbtnika in denarnice, ki jo je previdno skrila tik ob njegovo hrbtno stran. V denarnico je shranila ukradena bankovca in svojo največjo dragocenost: sliko, na kateri sta bili skupaj z Agico iz časa njunega otroštva. Na njej sta se smejali in iz oči jima je sijala sreča. Stisnilo jo je v grlu, da je komaj zadržala solze. Na vrh nahrbtnika je dodala zvezek in majhno peresnico, če bi očim slučajno zahteval, da ga odpre. Do zdaj ga je vedno pogledal le površno. Bila je skoraj pripravljena. Obula si je še ene debelejšše nogavice in gozdarje, si nataknila/nadela kapo in vzela rokavice. »Mama, v šolo grem,« je zaklicala. Oglasil se je očim: »Si pa zgodnja.«

»Nulto uro imam,« je odgovorila, »pridem bolj pozno, ker imam še dodatni pouk.«

Očim se ji je približal in zašepetal:

»Še malo pa te bo obiskal Božiček in ti prinesel ženskost.« Gledal jo je kot redkega metulja, ki bi ga rad ujel za svojo zbirko. Režal se je in jo uščipnil v laket. Zadovoljen sam s seboj je zamrmral:

»Kmalu.«

Ni odgovorila, le s težavo je pogoltnila slino. Spreletavala jo je groza in še težje je premagala občutek slabosti. Ampak postalo je nepomembno, zdaj jo je le še korak ločil od svobode.

»Mama, adijo,« in že je odprla vrata stanovanja. Ni slišala njenega odgovora, pa saj ga tudi pričakovala ni. Mama je gojila globoko jezo in užaljenost, odkar ji je skušala povedati za očima. Oklofutala jo je in jo ozmerjala za spletkarsko lažnivko. Besede so bolele bolj od klofut. Odšla je in upala, da je vrata tega stanovanja in dosedanjega življenja za vselej zaprla za seboj.

Medla svetloba se je le s težavo prebijala skozi jutranji mrak. Temni oblaki so viseli nizko nad mestom in dišalo je po snegu. Pohitela je. Železniška postaja je bila od stanovanja oddaljena le slabe četrte ure hoda. Z vlakom se je vozila v šolo, torej ne bo nič nenavadnega, če bi jo srečal kakšen znanec. Da je le ne bi pogledal v obraz. Na njem sta se zrcalila vsa tesnoba in obup zadnjih tednov. Strah, da bi očim morda kaj zaslutil in ji v zadnjem trenutku preprečil beg, jo je podžigal.

Vsa zasopla je prišla na peron. Vlak je že stal na svojem mestu, takoj je vstopila. Lažje je zadihala, ko se je kompozicija začela premikati. Imela je dragocene pol ure

časa za razmislek, kako bo udejanila svojo zamisel. Seveda ne bo šla v šolo, ampak je nameravala z drugim vlakom naprej. Izstopila bo čim bližje severni državni meji. Če bo imela srečo, je ne bodo nadlegovali za vozovnico. Ni želela vsega denarja porabiti že prvi dan. Pa saj ga tudi ni bilo veliko. Skromnih dvajset evrov bo morale zadostovati, dokler ne bo nekako vendarle prišla do Stuttgarta.

Teden dni nazaj je prisluškovala pogovoru med mamo in očimom. Bil je monolog. Mama mu je razlagala, da je tista smrklja Agica pisala Jasni. Seveda je pošto prestregla, prebrala in tudi strgala. Kaj pa lahko ena lažnivka napiše dobrega drugi lažnivki? Kar naj za vedno ostane v tistem Stuttgartu. Ni se ji treba vrniti, spletkariti in povzročati družinskih prepиров.

Kar je Jasna slišala, je zadostovalo, da ji je v mislih začel zoreti načrt o begu in namen poiskati svojo ljubljeno sestro. Utonila je v podobah veselega srečanja.

Iz zamaknjenosti jo je potegnilo zaviranje. Vlak je prispel. Iz vagona je stopila med zadnjimi. Kar naj gredo naprej. Mudilo se jim je v šole in službe. Z oklevajočimi koraki je stopila do table odhodov in prihodov in poiskala želeni mednarodni vlak. V želodcu jo je zvilo od strahu, da bi jo odkrili in odvlekli nazaj domov, saj je imel odhod šele pozno zvečer. Nekoč so tako domov zvlekli Agico. Zdaj je razumela, zakaj je odšla brez slovesa.

Do večera ne bo mogla čakati na postaji. Morda bi bilo preveč vpadljivo, zato se je ves dan potikala po mestu in se poslavljala od znanih podob. Nazadnje je odšla v veliko blagovno središče. Zadišalo je po hrani, a je premagala lakoto in odšla na stranišče. Umila si je obraz in roke ter se skrbno počesala. Kdo ve, kdaj se bo spet imela možnost malo urediti.

Mračilo se je. Pihal je mrzel veter in naokrog nosil redke drobne snežinke. Zeblo jo je kljub dvojnemu oblačilom. Veselila se je tople čakalnice. Pogledala je na uro. Še tri dolge ure do odhoda. Usedla se je na klop v kotu in se previdno ozrla po čakajočih. Preplavilo jo je zadovoljstvo, saj je v čakalnici ždela le še ena ženska. Videz je nakazoval, da je brezdomka. In ta ženska si jo je pozorno ogledovala. Pristopila je in se usedla blizu nje. Imela je kalne oči, zaudarjala je po potu in alkoholu. Hrapavo jo je ogovorila:

»Ej, dekle! Ne bi te rada strašila, ampak prejle sem slišala po radiu obvestilo. Od doma je neznano kam odšlo dekle. Prebrali so njen opis in je podobna tebi.«

Jasno je zaskrbelo. Vedela je, da za tem tiči očim. Mama se ne bi nikoli tako hitro odzvala. Le kako je ugotovil?

Ženska je nadaljevala:

»Če te že iščejo, te bodo tukaj hitro našli. Najprej iščejo po postajah. Skriti se moraš. Vem za nekaj stavb v mestu, kjer ne zaklepajo vhodnih vrat. Če hočeš, lahko greš z menoj in bova prenočili na toplem. Zjutraj pa boš šla naprej.«

Jasna jo je presenečeno pogledala in s tesnobo v glasu tiho vprašala:

»Zakaj?«

Ženska je sklonila glavo. Razumela jo je:

»Ker je tako, kot bi gledala sebe pred davnimi leti.« In sta se odpravili.

Skupina blokov ni bila daleč. Ženska je izbrala srednjega. Iz izkušenj je vedela, da je najbolj topel. Pot jima je osvetljevala s komaj brlečo baterijsko svetilko. Tiho sta odšli v klet. Šepetaje je rekla:

»Ne smeva biti glasni, da ne bova koga zbudili. Vem, da bi naju z veseljem vrgli ven in v prihodnje začeli zaklepati vrata. Morda bi celo poklicali policijo.«

V kotu zanemarjenega hodnika so na tleh ležali nametani kartoni.

»Kar tukaj bova,« je dodala in kartone naložila drug vrh drugega.

Odložili sta svoje torbe in nahrbtnik ter sedli na kup kartonov. Bilo je toplo in skoraj udobno. Ženska je iz ene od torb potegnila sendvič:

»Si bova delili. Danes popoldne mi ga je podaril mimoidoči gospod. Na, vem, da si lačna.«

Jasna je z oklevanjem in obenem hvaležno vzela polovico. Zdel se ji najokusnejši sendvič, kar jih je kdaj okusila.

Potem je planilo iz njenih ust. Besede so tekle kot hudournik. Svojo zgodbo je zaupala neznani ženski, ta pa jo je objela in stisnila k sebi, kot je mati ni nikoli. In jokala je skupaj z njo.

»Ej, dekle moje. Premlada si še za tujino. Policaji bi te takoj našli in te vrnili nazaj. Ali pa bi te izkoristili tisti, ki čakajo na nedolžne, kot si ti. Iztisnili bi iz tebe zadnjo kapljo krvi in te odvrgli kot neuporabno cunjo. Pa tudi v mestu ne moreš ostati, je premajhno in vsak ve za vsakogar. Tudi policaji. Mislim, da je najbolje, da se odpraviš na kakšno odročno kmetijo. Reci, da so ti starši umrli in da nimaš kam. In nikar jim ne povej, da še nisi polnoletna. Prosi jih za delo, plačajo pa naj ti s streho nad glavo in hrano. Morda ti bodo dali še kakšno malenkost denarja. Z denarjem boš lažje našla sestro. Saj dve leti nista tako dolga doba. Ko boš enkrat polnoletna, te ne bo nihče več iskal. Do takrat pa se dobro skrij.«

Ženska ju je pokrila z odsluženo odejo:

»Vse bo še dobro. Zdaj pa le zaspiva.«

Jasna se je stisnila k toplemu telesu. Nič več je ni motil vonj po potu in alkoholu. Utrujena je hitro zdrsnila v spanec.

Zbudili sta se hkrati s prebujanjem bloka.

»Ej, dekle. Danes je nov dan. Si se odločila?«

»Da, prav imate. Naredila bom tako, kot ste rekli.«

Ženska se je nasmehnila in potegnila iz torbe dvajsetak. »Na, tebi bo prišel bolj prav. Jaz še vedno lahko grem v zavetišče. Ti pa le pot pod noge. Naj te pokvarjenec nikoli ne najde.«

Nerodno jo je potegnila v objem:

»Pojdi zdaj,« je še zaupljivo rekla. »Pohiti!«

In je pohitela.

Na poti je bila že ves dan. Imela je srečo. Nihče je ni pozorno ogledoval, dobršen kos poti se je lahko peljala z avtom. Na lokalni cesti proti hribovju v bližini slovensko-avstrijske meje ji je ustavila mlada družina. Natvezla jim je, da gre obiskat staro mamo, pa so jo zapeljali vse do manjše vasice, kjer se je vljudno zahvalila za prevoz.

V majhni pekarni, ki je bila obenem trgovina, si je kupila dve žemlji. Hrustljivo zapečeni sta bili nebeško dobri. Prodajalka jo je sumničavo pogledovala, ko je spraševala, ali je kje v bližini kmetija, kjer bi potrebovali pomoč pri delu. A kljub vsemu ji je povedala za dve kmetiji in nakazala pot do tja.

Asfaltirana cesta se je spremenila v makadamsko, od te pa se je ločila komaj opazna gozdna pot. Že dolgo ni srečala nikogar. Kakorkoli že, zdaj je bila že daleč stran od trgovine. Pa tudi okus žemljic je bil že skoraj pozabljen. Mrak se je spuščal. Z njim je prišlo tudi drobno sneženje, ki je postajalo vse gostejše. Obrisi poti so postali zabrisani, a vseeno je nadaljevala svojo pot.

Hodila je med drevesi, se izogibala vejam in podrastju, gozd pa je postajal vse gostejši. Zaskrbelo jo je. Spreletelo jo je spoznanje, da se je izgubila.

Mrak se je spreminjal v noč, zvoki so postajali strašljivi. Še nekaj korakov in morala si bo poiskati zavetje. Iz bližine je zaslišala petje. Nežen in zveneč ženski glas je pel otroško pesem. Razločno je slišala besede:

»Dete milo, dete ljubo ...«

Jasna se je obrnila in pohitela za glasom, ki je postajal vse bolj mil in vabeč. Nenadoma so se drevesa razprla in prišla je na jaso. Med redkimi drevesi je zagledala zasneženo jezero. Naslonila se je na deblo mogočnega drevesa in zdrsnila ob njegovo vzhodje. Prizor pred seboj je opazovala z nasmeškom na licu.

Tik nad jezerom je lebdela ženska postava. Povsem jasno je videla žensko z dolgimi, gostimi in valovitimi zelenimi lasmi, oblečeno v prosojno zeleno obleko. Okoli nje je sijalo in žarelo, kot ob polni luni. Nežno je pela in počasi drsela k obali. Jasno je zajela žareča toplota in obdal jo je vonj po pravkar pečenih kolačkih in medenjakihi. Zagledala je kmečko sobo s prižganim ognjem v kaminu in z mizo, ki se je šibila pod težo božičnih dobrot. V kotu sobe je bila okrašena božična jelka in pod njo natrošena lepo zavita darila.

Za trenutek je pomislila, da vendarle še ni božič, a je odrinila neprijetno misel. Zvrtelo se ji je od občutkov sreče, zadovoljstva in varnega zavetja. Zelena ženska se je približala, iztegnila roko in prijazno rekla:

»Pridi, dete, pridi! Sestra te že čaka.«

***

Višji kriminalistični inšpektor Samo Vezjak se utrujen vrača z ogleda prizorišča ropa pošte. Sodelavci so že zjutraj natančno pregledali kraj dogodka, iskali morebitne sledi, dokazno gradivo in izprašali priče. Njihovega poročila še ni dobil, pa se je odločil, da si bo še sam ogledal prizorišče. Včasih ob ogledu kraja dogodka preprosto ve, kje in kaj naprej iskati. Pravijo mu, da ima pravi »policijski nos«.

Tokrat ne ugotovi ničesar posebnega. Morda ga v pisarni čaka kaj novega. Zlo ne počiva niti na božični večer. Oddelek je skoraj prazen. Samo nekaj dežurnih je prisotnih v celotni stavbi. Le kaj drugega bi lahko pričakoval? Vsi so doma, skupaj z družinami.

On je nima, odkar je pijanec do smrti povozil njegovo ženo. In ne samo njo. Obducent mu je povedal, da je bila v tretjem mesecu nosečnosti. Čaka ga majhno, prazno in hladno stanovanje. Že pet let se tja vrača zgolj, da prespi in opravi najosnovnejše higienske potrebe. Nekaj časa je bil prepričan, da se mu bo zmešalo od bolečine. Še huje je bilo, ker je morilec brez kazni odkorakal na prostost. Odvetnik ga je rešil zaradi postopkovnih napak.

Dolgo časa je pestoval grenke občutke nemoči, krivice in ogoljufanosti. Vanj je nenehno klujuval občutek krivde. Potem je uteho poiskal v delu. Prekletu dobro se je potrudil, da je na pravilen način poiskal potrebne dokaze in so kriminalce lahko obsodili.

Marsikdo ga je poskušal izsiljevati ali mu odkrito grozil. A je ostal pokončen. Nikoli ni čutil strahu, saj ni imel česa izgubiti, na voljo pa je imel ves čas tega sveta. Le tako je lahko za kakšen trenutek odmisлил praznino, življenje brez družine.

V pisarni ga na mizi čaka sveži dosje z vpisanimi osnovnimi podatki in velikim narisanim vprašajem. Stopi do kavnega avtomata in si nalije poln lonček kave. Noč bo dolga. Sede in počasi odpre dosje. *Le kaj je v njem?*

Tamkajšnji lovec je ob Tihem jezeru našel truplo mladega dekleta. V obdukcijem zapisniku je bil zapisan datum smrti. 13. december. Smrt je nastopila zaradi podhladitve. Telo je posejano s številnimi manjšimi modricami. Kot bi jo kdo ščipal, še posebej po bedrih, bokih in prsih. Drugih znakov nasilja ni in v telesu niso našli sledov droge ali alkohola.

Pomisli, kdo bi morda bil ob njej v trenutku smrti? Forenziki niso poročali o posebnostih. Sveže zapadli sneg je prekril tudi njene sledi. Poleg njenih so bile na prizorišču in v njegovi bližini le še sledi lovca. Na hitro ni bilo možno ugotoviti ozadja njene smrti.

Obrne list in zagleda fotografijo dekleta. Sedela je ob vznožju velikega iglavca. Na licu je zarisan nasmešek in oči ima široko razprte. Iz njih razbere srečo in niti ena poteza obraza ne kaže smrtne groze. Česa takšnega v vsej svoji karieri še ni opazil na obrazu ali v očeh mrtvih.

Nenadoma zasliši jasen in zvoneč ženski glas, ki nežno poje otroško pesem:

»Dete milo, dete ljubo ...«

Začudi se glasovom, njih vira ne more ugotoviti, a že naslednji hip potihnejo. Skomigne z rameni in zapre dosje, čeprav še ni pregledal vse dokumentacije.

Odpre šolski nahrbtnik, ki so ga našli ob truplu. Zagleda fotografijo dveh mlajših deklic, ki se objemata in smejeta. Zasliši njun radostni smeh in hihitanje.

Presenečeno izpusti fotografijo in zapre nahrbtnik. Prestrašeno pomisli, da se mu od utrujenosti začenja mešati.

Nato odpre vrečo s stvarmi, ki jih je imela žrtev oblečene. Nenadoma ga presunejo podobe sopečega moškega, ki se sklanja nad mlado dekle. Prepozna umrlo. Leži na postelji in skuša svoje golo telo pokriti z odejo. Drgeta od groze. Moški jo ščipa in grabi po vsem telesu in iz ust mu prihajajo renčeči zvoki. V ozadju zagleda mladega fanta, ki se škodoželjno smeji. Sunkovito izpusti vrečo. Podobe izginejo, ostane pa občutek slabosti.

Steče na stranišče in izprazni vsebino želodca v školjko.

Spozna, da si mora poiskati psihološko pomoč.

~ ~

Barbara Jelen

Zvok

Samo še nekaj stopnic, ki jih je narava priročno ustvarila, in bosta na vrhu prelaza. Šerpa Detrin, starec, некоč nosač, zdaj na tej poti njegov vodnik, se je nenadoma ustavil. Obrnil se je in ga zgrabil za rame. Z vso silo ga je potegnil in porinil za skalno pregrado. Jani se je zadnji trenutek čvrsto oprijel izbokline v steni in z nogami poiskal oporo. Polica je bila komaj dovolj velika za dva. Adrenalin mu je noro zdijval po žilah ob spoznanju, kako malo je manjkalo ...

Pomislil je, da se je njegovemu vodniku zmešalo, a ga je osupnil prestrašen Detrinov pogled. Groza v očeh in tresoče telo sta ustavila izbruh kletvic. Šerpa Detrin je z roko pokazal v smeri prelaza in se s kazalcem dotaknil ustnic. *Utihni.*

Radovednost ga je gnala, da se je zvlekel s police mimo Detrina in nazaj na pot. Začel se je plaziti po kamnitih stopnicah. Počasi in prihuljeno, kot mačka, se je vzpenjal proti vrhu prelaza.

Odprl se mu je pogled na majhno dolino, posejano z redkimi zaplatami trave in lišajev. Z vseh strani so jo zapirali skalnati in s snegom pokriti vrhovi. Ni videl hiš, torej je verjetno neposeljena. Na njenem dnu se je v soncu lesketalo majhno jezero. Na južnem delu doline je bilo videti nekakšen plato. Uporabil je daljnogled. Kot bi skozi lino gledal veliko tlakovano dvorišče. Ob robu je stalo leseno ogrodje, na njem je visel velik medeninasti gong z vrezanim neznanim simbolom. Veliko jih je že videl, nekaj tudi poznal, a takšnega še ne. Od zaobljene površine gonga so se odbijali

sončni žarki. S pogledom je sledil njihovi poti proti vzhodu, v bližino prelaza, kjer je ležal in se skrival za gručo nizkih skal.

Zastal mu je dih. Na levi strani, nekaj deset metrov stran, je opazil skupino ljudi. Skozi daljnogled je lahko razločno zaznaval njihove obrazne poteze. Zagotovo niso bili šamani, ki sta jih z Detrinom iskala.

Stali so na velikem kamnitem kvadru. Tudi takšnega kamna še ni videl, pa je obredel že veliko sveta. Njegova barva se je ob sončnem siju prelivala vse od srebrne do zamolklo temno modre. Z vsem svojim bitjem je začutil njegovo živost in privlačnost. Njegovo utripanje. Utripanje srca.

Ljudje so bili oblečeni v nenavadna oblačila indigo modre barve. Pravzaprav so imeli svoja telesa le ovita z blagom, njihove roke so bile popolnoma gole. Glave so imeli gladko obrite, majhen čopek las na temenu pa je ostal pri vseh nedotaknjen. *Menihi. Kako nenavadno.* Doslej še ni srečal nikogar s tako prosojno belo kožo.

In kaj vendar počnejo tukaj? Zakaj se je Šerpa Detrin tako prestrašil? *Morda pa bodo izvajali kakšen obred.* Tisoči vprašanj so se porajali v njegovem umu. Spustil je daljnogled in pod prsti zatipal fotoaparati. Previdno ga je nastavil in začel pritiskati kot nor.

Menihi so se nenadoma poravnali v popoln krog. Zaslišal je zvok gonga, ki je napolnil celotno dolino. Utripal je in vibriral. Se kot odmev vračal znova in znova. Potem je zahrumelo v tako nizkih tonih, da mu je drgetal ves prsni koš. Nekaj podobnega je nekoč že slišal. Grleno petje. Ampak zvok, ki je prihajal iz ust teh menihov, je bil mogočnejši. Glasovi so postajali vse tišji, vibracije zvokov vse močnejše. Vsaka celica v njegovem telesu je drgetala in odzvanjala. Imel je občutek, da ga bo raztrgalo.

»Odmisli ga, odmisli ga,« si je šepetal. Končno se je zmozel osredotočiti na svoje telo in si vizualizirati energijsko jajce zaščite, kot so ga nekoč naučili novodobni šamani. Slišal je, da zvok ni potihnil in zavedal se je, da vibracije niso preprosto izginile, a znotraj jajca je bil miren in varen. Znova je začel slikati.

S severne smeri se je v zračnem vrtincu nad dolino pojavil velik kamnit blok, obdan z iskrečo belo svetlobo. Kar prikazal se je od nikjer. Lebdel je in se počasi premikal proti platoju z gongom. Videti je bil lahek. Kot iz papirja. Pogledal je menihe in vsi so osredotočeno strmeli v kamen. Sledili so njegovemu gibanju. Ali pa je blok sledil njihovemu pogledu. *Kdo bi vedel?*

Nenadoma ga je presunilo spoznanje, da so menihi z zvokom spremenili strukturo kamna in ga z lahkoto usmerjali na želeni prostor. Ves v zanosu je gledal, kako uporabljajo starodavno znanje. Ni razmišljal o tem, od kot ta misel, preprosto je vedel, da so davno izginule in pozabljene civilizacije nekoč imele to znanje. In da je to potonilo v sivi davnnini. Takrat je zaslutil resnico. *Tako so nastale prve piramide in megalitske strukture.*

Neverjetno, fotografije bodo prava senzacija. Vse prehitro mu je zmanjkalo prostora na spominski kartici, pa je uporabil še pametni telefon. In izgubil občutek za čas.

Ovedel se je šele takrat, ko je znova zadonel mogočen zvok gonga in menihi so posedli v lotosov položaj. Zaprli so oči in zaslišal je njihovo tiho žebranje. Znova je uprl pogled na plató z gongom. Le da je sedaj ob njem stal povsem dokončan tempelj. Zmrazilo ga je in koža se mu je naježila. Spreletel ga je srh. Le kaj vse so menihi še zmožni narediti? Zdaj je čas za odhod, ga je prešinilo.

Počasi je zlezel nazaj do Šerpe Detrina. Še vedno je stal na polički in se čvrsto držal izbokline na steni. Bil je otrpel kot kamen, a Jani je čutil drget njegovega telesa in slišal njegovo hropenje. S težavo ga je spravil nazaj na pot in začela sta mukoma sestopati. Bolj sta se oddaljevala od prelaza, manj opazno je starec drgetal. Ustavila sta se in Jani mu je dal čutaro z vodo. Pil je z dolgimi požirki, nato pa se je sesedel.

»Ko bi videl, kaj sem posnel,« je navdušeno razlagal Jani. »Pokazal ti bom, ko se vrneva v vas. Ni mi žal, da nisva prišla do šamanov,« in oči so mu sijale od zadovoljstva.

Šerpa Detrin je samo odkimal:

»Če bi vedel, na kaj bova naletela, ne bi nikoli šel sem gor. Rad bi še nekaj časa ostal v tem telesu zdravega duha. Gore me ne bodo več videle.«

Jani je vso pot v mislih sestavljal članek, ki ga bo opremil z nekaj najboljšimi fotografijami. Živo je občutil prihodnjo slavo in ugled, ki ju bo v svetu deležen zaradi pomembnega odkritja. Šerpa Detrin pa je ves čas zvončkljal in mrmral molitve.

V Bhimeshwar sta prišla tretjega dne pozno popoldan. Šerpa Detrin se je najprej ustavil v templju Mahadev. Opravil je daritev in se poklonil božanstvom, se zahvalil za zaščito in rešitev. Šele takrat se je zavedal, da je zares doma.

Prišla sta do skromne Detrinove koče in Jani ni mogel več skrivati vznemirjenja:

»Zdaj ti bom pokazal fotografije s prelaza.«

Šerpa Detrin je odmahoval z glavo, a Jani je vztrajal. Vzel je fotoaparat in gledal posnete fotografije. Zastala mu je sapa. Kaj vraga sem posnel? Predvajal je tisoče fotografij puste doline med zasneženimi vrhovi. Nikjer sledu o jezeru, gongu, menihih, templju. Nobenih sledi o lebdečem kamnitem bloku. Prav ničesar nenavadnega. Ne na fotoaparatu, ne na telefonu! Tresel se je od jeze:

»Pa kako je to mogoče? Saj nisem nek začetniški diletant! Izkušen fotograf sem. Z dolgo kilometrino. Ne! Kaj takega se mi še ni zgodilo,« je nejeverno zmajeval z glavo, se v hipu zresnil in razburjeno vpil:

»Nazaj morava! Slišiš? Nazaj morava!« in stresal Detrina za rame.

»Nikamor ne greva. Pusti stvari tam, kamor spadajo. Slišiš, konec je!« In Šerpa Detrin se je umaknil.

»Nihče ne bo verjel, nihče ne bo verjel ...« je odmevalo v njegovi glavi.

Dominik Lenarčič

Enosmerna vožnja

Vidim temen travnik. Slišim predirljiv krik. Otrok je. Ga poznam? Je bil moj prijatelj? Voham dim. Šotor gori.

»Adam!«

Glava mi lebdi. Paraliziran sem. Nesreča je bila. Nesreča je bila. Nesreča je bila. Nesreča ...

»Adam!«

Nekaj se mi približuje. Bliža se. Bli ...

»Ej, Admin, zbud' se.«

Zavest se mi vrne. Sedim v čitalnici oddelčne knjižnice, sključen nad svojo knjigo. Očitno sem zadremal. Albin me potreplja po rami.

»A si spet vso noč igr'ce špilou?«

V odgovor mu lahko samo nekaj zamomljam.

»Prid', prfoks bo kmalu nazaj.«

Albin odkoraka proč. Jaz sem še vedno za mizo. Buljim v prazno.

»Adam?«

»Hm? Pridem, pridem.«

Prijatelj se mi nasmehne, nato pa odide. Ne bom mu sledil. Do sedaj sem komaj sledil predavanjem. Poberem torbo in se izmuznem ven, čez hodnik dol po stopnicah. Skočil bom na prvi bus iz Ljubljane do Golnika.

Glava me boli. Moral sem se ustaviti v lekarni in kupiti lekadol. Sem na robu naselja Mlaka pri Kranju. Tukaj asfaltna reka iz poseljene gruče pobegne na podeželje. Skozi rumenozeleno morje reže vse do Golnika. Cesta ti da občutek, da si se odpravil na obzorje. Pa tako blizu doma sem že bil! Ko bi vsaj še malo zdržal! Vlečem se proti bližnji postaji.

Ne misli nanj.

Šit, torbo imam odprto! Na avtobusu sem vzel ven MP3- player. Kolega mi je ponudil album, ki ga je snel z interneta. Kamelotov *Silverthorn*, če me spomin ne vara. Po dveh komadih sem ga odložil. Metal ni zame. Pogledam noter. Telefon, denarnica, mapa z zapiski, lekadoli, voda, MP3- player in Kosmačev *Pomladni dan*. Vse imam. Pomirjen potegnem zadrgo. Odprem torbo. Res potrebujem nekaj za svojo glavo. Odprem, pogoltnem, poplaknem. Par minutk, pa bo vse fajn.

Ne misli nanj.

Ok, zdaj sem prečkal cesto. Na postaji sem. Še malo, pa bom doma. Nameraval sem končati tisto novo igrico, pa grem raje kar spat. Zdaj je že popoldan, sonce mi sije direkt v obraz. Ne vem, ali se veselim doma ali ne. Mama bo spet zganjala cirkus

zaradi mojih podočnjakov in moje teže. Skrbi jo zame. Da o fotru ne govorim. Bolj kot služba ga mori to, da se nisem vpisal na Teološko fakulteto.

Ne misli nanj.

Fak, spet me boli glava. Vzamem še en lekadol. Odprem, pogoltnem, poplaknem, kmalu bom obvladal ta vražji avtomatizem.

Ne misli nanj.

Njegova temna tvar. To serijo bi moral še enkrat prebrat. Všeč mi je bila.

Ne misli nanj.

Od socialističnih pisateljev me zanima le Kosmač. Njegova proza je božanska.

Ne misli nanj. Prosim, ne.

»Kdaj bo prišel ta preklet bus?!«

Pogledam naokoli. Nihče ni videl mojega izpada. Dobro, da ne bodo ljudje mislili, da sem nor. Z utrujeno glavo rahlo udarim ob stekleno steno. Pogledam levo. Nekaj vidim.

»Končno.«

Bus se mi bliža.

»Daj no, ti butasta škatla na kolesih. Pridi!«

Bliža.

»Daj no, daj no!«

Tukaj je. Vstopim, pokažem karto. Nobene žive duše ni na njem. Super. Usedem se.

Ne misli nanj.

Trudim se, zaman. Spet me boli glava.

Gledam skozi okno. Drevesa se iz ospredja pomikajo nazaj. Vse je zeleno. Uzrem strop. Piha mi iz reže. Ne ljubi se mi je zapreti. Vdan sem v svojo usodo, ta usoda pa je brezplodni popoldanski počitek. Naslonim se na okno.

»Au, mater! Ka...«

Ne morem verjeti svojim očem. Še par sekund je vse zgledalo normalno. *Zdaj pa vse gori.* Vse! Trava, mejice, vse! Tako vroče je, da se je še okno segrelo. Ceste se so iznenada razpokale. Nebo je počrnelo, gore izrisuje rdečkast sij. Obide me slabost, nekakšna zmes presenečenja in strahu. Ta anestezija čustev traja nekaj časa, potem pa zaznam, da se je avtobus ustavil.

»Prispela sva!«

To mora biti voznik. Komaj vstanem. Napotim se do njega, na poti ne umaknem pogleda od okna. Končno se privlečem do voznika. Podoben je moškemu srednjih let. Pleša se mu dela. Njegov nasmeh je nasmeh morilca. Na bruhanje mi gre, a vendar lahko izustim vprašanje, na katero že vem odgovor: »Kje sem, zaboga?«

»O ne,« mi voznik vedro odgovori, »nikar ne kliči njega. On ti nima kaj pomagati.«

Stisne me.

»Vem, kaj si naredil,« nadaljuje. »To je tvoja kazen.«

Nisem hotel tega slišati. Zašibijo se mi kolena, zatem se mi še zamegli vid. Nevidna sila me vodi navzdol po stopnicah. Zunaj mi noge otrdijo in vid se mi povrne. Še huje je. Občutek imam, da mi bo vročina posnela kožo. Oči so mi suhe. Moj želodec je podivjal.

Zaslišim zvok. Obrnem se. Avtobus je odpeljal.

~ ~

Dominik Lenarčič

Peklenski ogenj

»Zatrobil je prvi: in nastala sta toča in ogenj, pomešana s krvjo, ter se usula na zemljo. Zgorela je tretjina zemlje, zgorela je tretjina dreves in zgorela je vsa zelena trava.«

Raz 8,7

Kmalu nas ne bo več. V filmih so si ta dogodek predstavljali kot trk meteorita, kot jedrsko vojno ali nekaj podobnega. Hecno, oba primera imata nekaj z ognjem. Gasilec sem, navajen sem človeških grozot. Človeških. Roke se mi potijo. Tipkovnica je mastna. Moral jo bom spet razstaviti. Pravzaprav ne vem, zakaj to počnem. Sedim v prašni sobi v svojem zanikrnem stanovanju in tipkam svoje tegobe v Word. Nima smisla. Nikogar ne bo, da bi to prebral. Kmalu nas ne bo več. Žge me v nos. Vroče je.

Klic smo dobili zjutraj, na čisto navaden torek. Goreče stanovanje v bližnjem mestu, nič neobičajnega. Fantje smo se oblekli, se vrgli v tovornjak, jaz sem nato nekaj časa preklinjal bogatina v audiju, naj se umakne z intervencijske poti, in naposled smo odrinili. Pot do tja tudi ni bila ravno posebna, slabo asfaltirana cesta skozi travnike in redka drevesa. Poleg mene na desni je sedel prostovoljec Miha, star kakih 20 let, skuštranih las in mozoljastega obraza. Slišal sem, da želi postati vrtnar. V šali sem ga opomnil na ironijo, on pa se mi je začel živčno krohotati.

»Vse je enkrat prvič, fantič,« sem mu rekel. »Prej, ko dobiš jeklene živce, bolje zate.«

V odgovor sem dobil samo: »Hm.«

Tudi prav, sem si mislil, ne maram klepetulj.

Redka drevesa so zamenjale hiše. Cesta je bila popolnoma prazna. Zapuščena. In ko sem zagledal v daljavi dim, sem vedel, da nekaj ni v redu. Nekaj je bilo v barvi. Bila je nenavadna. Temna, modrikasta. Strupena. Pogledal sem Miho in videl, da se

mu je pospešil srčni utrip. Jekleni živci, fantič, sem si mislil. Pravzaprav bom iskren z vami, moji lastni živci so se že malce mehčali. Na cesti so stali ljudje, grabila jih je panika. Kričali so. Umaknili so se, še preden sem lahko potrobil. Pomislil sem, da ti ljudje še nikoli niso videli požara. A to ni bilo vse, globlje smo šli, več je bilo teh paničnih prikazni. Še več ljudi, prestrašenih ljudi. Upočasnili sem. Trobil sem kot nor. Kot da nas niso opazili! Kako to, da ne opaziš gasilskega tovornjaka?! Brodili smo skozi, počasneje, kot bi si želeli.

Kar sem vam opisal, sem videl že nešteto krat. To je zgolj ena od posebnosti homo sapiensa, ki nam pač otežuje delo. V takih primerih lahko ohranim jeklene živce. Tisti dan je bilo drugače. Naše polžje počasno potovanje skozi gruče ljudi mi je omogočilo podrobnejši pregled dogajanja. Nekateri od njih so jokali, enega sem videl sključenega na pragu stanovanja s spuščeno glavo in iztegnjenimi rokami. Molil je. Dlje kot sem gledal, več sem videl. Dva sta iz stanovanja grobo vlekla televizor. Enega sem videl, kako je sosedu grozil z nožem. V neki zakotni ulici sem nekoga videl početi nekaj nepojmljivega. Neki norec se je smejal. Šipe so pokale. Grmelo je. Kaos. Bolesten kaos in njegova boleсна glasbena spremljava. Spet sem pogledal Miho. Njemu je bilo še bolj nelagodno. Ubožec. Pogledal sem nazaj in videl, da so bili tudi fantje na trnih.

Zdaj smo bili že skoraj na cilju, naravnost je bila slepa ulica. Z leve je prihajal tisti modrikasti dim. Pogoltnil sem. Tukaj smo. Zavil sem na kraj dogodka.

»Pizda!«

Prepričan sem, da sem to izrekel. Verjetno je bila to v tistem trenutku edina primerna izjava. Ne vem, od tistega trenutka naprej me je spomin zapustil. Vem le, da v svojem življenju nisem videl česa podobnega. Je bil tisto požar? Glede na okoliščine bi kdo drug rekel »ja«. Sam bi glede te besede imel zadržke. Ta stvar ni bila kakšna naravna pogruntavščina, kaj šele človeška. Kje je tu kemija? Znanost? Ta stvar je bila živa! Spomin se mi vrača. Prvinski šok je bil mimo. Od osuplosti sem skoraj pozabil ustaviti tovornjak. Žgalo me je v nos. Vroče mi je bilo. Vroče je bilo tudi Mihi. Videl sem, da ga grabi strah, a je fant le ohranil jeklene živce. Videl sem mu na njegovem obrazu. Njegov pogum me je zbudil s transa. Fante sem z nekaj spodbude spravil na noge. Zunaj smo vsi otrpnili. Potrebovali smo nekaj časa, da predelamo situacijo.

»Dobro,« sem rekel po kaki minuti, »pa začnimo.«

Spomnim se, da smo se trudili ves dan in še dlje. Spomin me glede tega ne vara. Poklicali smo okrepitev iz vseh bližnjih, nato še daljnih mest. Vse zaman. Ta stvar se ni pustil ukrotiti, pa če bi izčrpali vse reke, jezera in morja tega sveta. Eden za drugim so tovariši odložili cevi, naposled še jaz. Ko zreš v žrelo pogube, je obup neizbežen. Stal je samo še prostovoljec.

»Pozabi, Miha,« sem mu skušal dopovedati, »nima smisla!«

Ni si dal dopovedati. Ne vem, ali ga je zares gnal pogum ali zgolj neumnost. *Do zdaj je gorelo že pol mesta.* Verjetno bi nadaljeval, če mu ne bi zmanjkalo vode.

Ko pogledam skozi okno, vidim prizor iz Razodetja. Saj, to ni nič drugega kot božje posredovanje. S čim smo si to zaslužili? Ne vem, najbrž z vsem. Kmalu nas ne bo več.

Detektor dima se je sprožil. Tuli. Žge me v nos. Vroče je.

~ ~

Primož Jenko

Labirint

Vse okrog njega je bilo zeleno; gosta zelena ograda se je razprostirala, kamorkoli je pogledalo njegovo utrujeno oko. Kjerkoli se je dotaknila zgubana, težka roka, je bilo nežno, hladno listje, tako mehko kakor sapa. Ograda je bila visoka in njegove oči so pred seboj videle le dolg hodnik, razprostirajoč se v neskončnost. Tako daleč, da sta se nekje v daljavi dve vzporedni steni navidezno združili in je nastala temnejša točka. Tam, kjer sta zavedno zastala prostor in čas, se je končal njegov pogled. Prav tam se je končalo tudi upanje za pobeg iz Labirinta.

Oddahnil si je za hip. Rad bi se bil naslonil na steno, a si ni upal. Zdelo se mu je, da se bo kljub svoji navidezni masivnosti podrla za njegovim hrbtom in bo padel v nov hodnik. Rajši se je za hip usedel.

Pred očmi je znova imel zeleno listje. Drobnno, gladko listje ligustra, iz katerega so bile vse stene. Celó vonjal jih je. V nosu ga je ščegetala polnost gostega vonja po vlagi in kapljicah rose.

Od nenehnega tavanja je bil že zelo utrujen. Noge so ga pekle, še posebej meča, ki so se mu zdela kot prepojena z vročo reko lave. Bolel ga je hrbet in mišice v vratu od iztegovanja, obračanja glave in nenehnega iskanja med hodniki.

Za nekaj bežnih trenutkov je zaprl oči in prisluhnil popolni tišini okoli sebe. Spet je imel načrt. A pred njim so v hipu kot žive slike zaplavali spomini. Najbrž so bili spomini na preteklost, a o tem ni bil več prepričan.

Videl je otroka v pisanih kratkih hlačah, z majhnim kodrastim psičkom. Iskrivo, z radovednim pogledom, je zrl fantič v vse novo okoli sebe. V neznani, širni svet, kjer se pravljice iz knjig mešajo z resničnostjo. Zrl je v temne psičkove oči in ga z dlanema držal za glavo, medtem ko mu je mešanec oblizal nos. Otrok se je smejal in smejal. Vstal je, spustil žival na tla in stekla sta po prodnatem pesku ob rečnem obrežju. Za hip je uzrl priletnega gospoda in ženo, vnuke in hišico v gorah.

Nato se je nenadoma znašel v čolnu sredi deroče reke. Voda mu je pljuskala v obraz, z dlanmi je trdo oklepal veslo in se skušal izogniti prihajajočemu skalovju.

Čoln je premetavalo, ga vzdigovalo, da je z vso silo butnil nazaj na razdraženo vodno površino, dokler ga ni spet vzdignilo. Napel je noge v jermenih na podu čolna in še močnejše zaveslal stran od skal. Enako je storil njegov najboljši prijatelj ob njem.

Skalovje je bilo vse bliže. Čoln bi se lahko prevrnil, če ju bo deroč tok še naprej nesel v isti smeri.

»Dajva! Na desno, desno!« je vpil, da bi preglasil divje šumenje.

»Uspelo bo!« mu je odvrnil Erik. »Čoln je močan, ne boj se.«

»Prevrnilo naju bo!« je kričal.

Za hip je odvrnil pogled in uzrl vodo v notranjosti. Na srečo je ni bilo veliko, čoln bo zdržal. Takoj za tem pa je opazil, da sta jermena okoli Erikovih stopal že močno razrahljana.

»Erik! Pazi, jermena!« je zavpil.

»Ni hudega. Veslajva!«

»Ni hudega. Veslajva!« se je ponovil odmev spomina.

Napela sta vse svoje sile in se postopoma le odmikala od grozečega, ostrega skalovja. Počasi, ko sta z nečloveškimi močmi premagovala deroči tok, ju je odnašalo v drugo smer. Vseeno sta podrgnila ob ostre robove; premec je vzdignilo kake pol metra, čoln se je nagnil, čutiti je bilo grobo praskanje ob gumo, zdrsela sta po majhnem slapu in vsega je bilo konec. Tok vode se je umiril in ju ponesel proti naslednjim, oddaljenim brzicam.

»Pa sva, E ... Erik!« je zaklical prestrašeno.

Obraz mu je prepojila groza.

Prijatelja ni bilo več v čolnu. Tistega kar je sledilo: reševalcev, hitenja v bolnišnico, smrti prijatelja, tistega se ni hotel več spominjati. Še posebej ga je zasklelo pri srcu, ko je razmišljal o Erikovi vztrajnosti, da sedi na desni strani.

Zatem je videl dekle s fantom sredi zimskega dne, ob naletavanju drobnih, puhastih snežink. Bila sta objeta, poljublajajoč se ob drogu ulične razsvetljave, katerega vrh so prekrivale zaplate snega. Občutil je žar v njima in hlad okolice, spran zrak, ki je napolnjeval prostor in s katerim so se polagoma mešale drobne snežinke. Prizor se je že oddaljil, a ga je hitro ustavil. Ta mu je bil najlepši. Najljubši.

»Greva nazaj k jezeru,« je rekel mladenič, medtem ko je ona zavijala bel šal okoli ust in rdečih ličnic.

»Te nič ne zebe?« je vprašala začudeno. Stresla je z rokami in nogami, da bi se ogrela.

»Tebe?«

»Malo manj.«

Slednjič sta stopila v korak proti zamrznjenemu jezeru na koncu mesta.

»Nekaj ti moram povedati,« je reklo dekle odločno.

»Izvoli!«

»Nekaj ti moram povedati.«

»Izvoli!«

»Izvoli!«

»Iz ...«

Prizor je za hip zastal pred njim in se ustavil, potem ko se je delček tega prizora dvakrat ponovil. Spet se je skoncentriral in potem odprl oči. Podobe so se vrnile.

»Saj te sploh ne zanima!« je ugotovila jezno, ko sta z nezmanjšanim tempom hodila proti koncu mesta med napol obljudenimi, praznimi ulicami.

»Seveda me,« je odvrnil mladenič in obstal.

»Veš ...« se je namuznilo dekle in ga pogledalo v radovedne svetlomodne oči. Stal je in jo zmedeno opazoval. Kot bi nekaj slutil, a še sam ni vedel česa. Samo nekaj. Nekaj ... pomembnega.

»Sladek si takole, ljubi,« je reklo dekle, božajoč ga po laseh. Nasmehnil se ji je.

»Poslušam, srčece.«

»Dobila bova otroka!« je nazadnje polglasno izustilo dekle.

Za trenutek je zavladata tišini in le njuni pogledi so iskrivo preskakovali med njima.

»Otroka!« je zavpil presrečen. Svet se je zamajal pod njegovimi nogami.

Potegnil jo je k sebi, jo nežno objel in vzdignil od tal. Potem sta se zavrtela v krogu kot na pisanem vrtiljaku. In se vrtela in vrtela in vrtela ...

Koncentracija mu je pošla. Prizori so onemeli, zato je stisnil pest in pokrčil iztegnjeno roko, s katero je še malo prej lovil snežinke. Ko jo je znova razprl, je v njej opazil kapljice vode. Po hrbtu ga je zmrazilo. Snežinke? Potem se je globlje zavedal in opazil nekaj zmečkanih, zelenih listov ligustra.

Priprl je oči in otožno zavzdihnil.

Spet je hotelo oživiti nekaj prizorov, a ni se mogel odločiti, katere bi izbral. Vedel je, da ni več veliko časa. Vseh ne more videti. Zavedel se je tudi, da je že vsaj desetkrat ali več, predvajal besede: »Dobila bova otroka!« in mnogokrat ostale odlomke tistega zimskega dne, sredi napol praznega, skoraj idiličnega mesta.

Obrisal si je potno čelo in pričel previdno razmišljati o novem načrtu za pobeg iz Labirinta. Iz drobnih listov je začel risati stene ter pisati opažanja. Že po nekaj mislih, ki so prestrelile njegove možgane, se je vse sesulo. Nič ni pomagalo. Spet se je zgodilo isto, kakor že nešteto krat poprej. Namesto Labirinta se je takoj znašel sredi novega dogajanja.

Znova je opazoval prizore svojega, skoraj iztekajočega se življenja.

Kmalu se je zavedel. Še vedno je sedel v Labirintu iz ligustra in tuhtal, kako naj pobegne. S težavo se je postavil na utrujene noge. Po nekaj korakih, ki so ga vodili do naslednjega hodnika, razširjajočega se v več novih in novih, je obstal. Še vedno je imel načrt. A kakor hitro je pomislil nanj, se je znova znašel sredi dogajanja.

Zdaj je že dokončno poznal resnico.

Življenje je bilo zgolj tok spominov v čakanju na neizbežno smrt. Vseeno pa je bil prepričan, da o nadaljevanju ni vedel prav veliko.

~ ~

Ilustracija: Agata Jenko

PREVODI

V tej številki ostane glede prevodov vse po starem. Naslednja številka bo glede prevodov obilnejša. Tokrat gostimo uveljavljene avtorice in priznane avtorje iz različnih evropskih držav.

Ivana Myšková

Klic šišč

(prevod: Tatjana Jamnik)

Prijazen nasmeh na njegovem obrazu se mu ta trenutek ni prav nič prilegal, kot bi se v njem nekaj zlomilo, česar Parfjon nikakor ni mogel sestaviti, naj se je še tako trudil.¹

– Fjodor Mihajlovič Dostojevski, *Idiot*

V mrakobi delavnice je Richard s prsti mel razčeperjen bedeguar. To je bila pravzaprav samo kroglica nerazvitih lističev. Na grmu je bedeguar ognjeno žarel. Pod svetilko je vztrepetal v celi paleti barv. Richard je iz niza skrbno poravnane orodja brez pomišljanja izbral skalpel. Bedeguar je položil na delovno mizo in konico skalpela zasadil tja, kjer je slutil sredino. Dlje ni prišel. Bedeguar je bil preveč olesenel. Richard je uporabil žagico. Eno ličinko je seveda prerezal. Z žagico jo je pometel v vedro za odpadke. Druge ličinke so se stiskale v svojih celicah, vrtele so se in sukale, zaznale so svetlobo. Richard je zgrabil fotoaparat, naredil par makroposnetkov, potem pa ugasnil luč in prebujene ličinke, kot že tolikokrat poprej, pustil na mizi.

Potihem je za sabo zaprl vrata, zaklenil in ključ spravil v zadnji žep kavbojk. Po stopnicah je znal stopati tako tiho, da je mimo Eme, zleknjene pred plazemskim zaslonom, smuknil neopazno. Komaj je čakal, da fotografije pošlje Velleiusu in v predmet sporočila napiše zsmsjevski: Naloga opravljena! Rad je imel opravljene naloge.

Sicer pa ni občutil nič posebnega. Nad čim se je Velleius tako navduševal?

»Pred prvim rezom ves gorim,« mu je pripovedoval. »V katerem stadiju jih bom ujel? Koliko jih bo tam? Je z njimi morda tudi kak komenzal? Povem vam, Richard,

---

¹ Fjodor Mihajlovič Dostojevski, *Idiot*, prev. Drago Bajt (Ljubljana: Modrijan, 2013), 219.

da mi zmeraj kar kri utripa v sencih. Pri hrastovih šiškah se še nekako obvladam, razrezal sem jih že toliko, da kakega bistvenega presenečenja ne morem pričakovati, pri šipkovih šiškah, torej pri be-de-gua-rjih,« je uživaško izgovarjal, »pa se ne poznam. To je, kot da bi naredili prečni rez skozi hišo in si mogli podrobno ogledati vse njene špranjice, skupaj z njenimi stanovalci. Kot da bi prodrli v osrčje novoodkritega planetoida! Nate,« je takrat rekel Velleius in Richardu s tresočo roko obredno podajal bedeguar, velik kot breskev, »poskusite, pa boste razumeli.«

Richard je dar sprejel stvarno kot reklamni predmet s tiskovne konference in obljubil, da bo poskusil. Ponavadi je reklamne vzorce zmetal v predal in jih čez čas vrgel stran, Velleiusovemu navdušenju, za razliko od navdušenja raznoraznih piarovcev, pa je na svoje začudenje mehkužno podlegel. Bil ga je nenavadno vesel. Redkokdaj je videl tako prevzetega človeka. Za nameček pa še prevzetega nad tako bizarnimi tvorbami na rastlinah. Če je govoril o čem drugem, je kar zbledel. Če je govoril o šiškah, je kar sijal. Tudi Richard si je želel sijati.

Velleiusa je obiskal predvsem zaradi njegove arhitekture. Pogovor se je odvijal v čudni okraستي bulasti stavbi, prilepljeni k strehi običajne železobetonske pisarniške kocke. Richard je stavbi familiarno pravil »novotvorba«, Velleius je to popravil v nežno »bulico«.

»Razumite to recimo kot zaklinjanje. Ampak ne misliva takoj samo na raka.«

Ko je Velleius gladko prešel na svojega konjička – šiškotvorne žuželke –, je Richard v Velleiusovih stavbah prepoznal zgolj domiselne kopije teh žuželčjih bivališč.

Tudi Richardovo bivališče je bilo kopija. Kopija hiš, fotografiranih v lifestyle revijah, za katere je od časa do časa pisal prispevke. To je bilo varno. Ni se mogel zmotiti, osramotiti, osmešiti. Še drevesa za vrt si je dal posaditi že odrasla, da mu ne bi bilo treba gledati njihovega odraščanja in da se v mladju ne bi mogle skrivati potepuške živali niti ljudje. Po srečanju z Velleiusom je dal tja posaditi še hrast.

»Kmalu se boste naučili na podlagi neznatnih luknjic določiti, katero bitje se je iz šiške pregrizlo ven, katero pa noter.«

Richarda je fascinirala Velleiusova fascinacija. Z veseljem je gledal Velleiusovo trepetanje in poskakovanje, z veseljem mu je podajal predmete, ki jih je Velleius razmetaval okoli sebe, in z veseljem ga je opozarjal na pasti prostora, ki jih je Velleius v stanju zamaknjenosti kaj zlahka spregledal. Do šišk pa je ostajal ravnodušen. Upal je, da se bo to spremenilo, brž ko bo s šiškaricami stopil v tesnejši stik in doumel, kako pravzaprav ustvarijo šiško. Potreboval je kakega konjička. Bil je že v štiridesetih, pa ni imel še nobenega. Šah je bil preveč statičen in atletika preveč dinamična. Ni se maral potiti in ni maral posedati. Zbiratelj ni bil že po značaju, gojitelj in rejec tudi ne, od vsega mu je zadoščal po en kos. Za branje si nikoli ni vzel časa. Bral je izključno raziskave.

»Profesionalcem manjka strast,« se je Velleius zazrl v Richarda s svojevrstno poniglavostjo, »amater si stvari domišlja in jih sprevača, sistematično se moti, vendar ravno zahvaljujoč tej svoji nezrelosti še občuti pravo vnetost.«

Richard o šiškah še zmeraj ni nič vedel. Zato je toliko bolj napeto pričakoval, kdaj se bo vnel. Toda že dolgo je živel kot brez dotoka krvi in ni vedel, s čim bi ga sprožil.

Ko je Emi za rojstni dan podaril ščene zlatega prinašalca z namenom, da na njem preizkusi njeno zmožnost skrbeti za potomce, in ga je ona s studom odrinila, rekoč: »Gnusijo se mi njihovi mokri smrški,« se mu je posvetilo, da bi vselej mokri otrok v njunih rokah bržkone kaj hitro crknil. Takrat je zamišljeno pokimal z glavo in ni več pomislil nanjo kot na mater. Ščene je tedaj odpeljal k fantu, obolelemu za progerijo, tragičnemu junaku njegove slavne reportaže, ki mu je prinesla prestižno novinarsko nagrado. To bo takšno potujoče ščene, si je rekel. Ko bo deček, ki je pri svojih sedmih osmih letih prebolel starostne bolezni, umrl, bo gotovo šlo od hiše.

Od Eme je za rojstni dan kot zadoščenje dobil velik formikarij, v katerem je mravljam za bivališče in hrano služil azuren žele, ki ga je razvila NASA. V zameno pa je Ema od Richarda prejela želatinastega medvedka v velikosti petletnega otroka enako lepe azurno modre barve, v katerem si je lahko izglodala lastne potke.

Vendar pa Richard tudi do mravelj ni vzpostavil najprisrčnejšega odnosa. Naklonjenost do psov je še naprej ostajala nesorazmerno večja. Zadeva z mravljami se je kajpada razrešila sama od sebe, ko sta za deset dni zapustila dom zaradi popotovanja po Islandiji. To je Richard načrtoval točko za točko, sledeč posrečeni reportaži svojega kolega, ki je Ema ni prebrala in je tako lahko samo strmela, kaj vse je Richard naštudiral o Islandiji. Žele v formikariju je medtem skrivnostno napadla neka agresivna plesen, tako da je čez nekaj dni postal neuporaben in nenaseljiv. In ker je Ema formikarij pred potovanjem brezhibno zatesnila, se niti uvoženim »turbo mravljam« ni posrečilo prebiti na prostost in so vse do zadnje pocrkale. Zato je Richard zdaj, ko je odhajal od šiškaric, klet raje zaklenil. Takrat si je namreč prisegel, da v hišo ne bo privlekel nobenih živih bitij več.

Ampak šiškarice ji bo mirne duše zatajil. Šiškarice nimajo mokrih smrčkov in zanje se lahko Emi gladko fučka. Šiškarice imajo realno možnost, da postanejo njegov konjiček. Pa saj se je vendar v ranem otroštvu strastno ukvarjal z žuželkami! Jeseni je v košaro namesto gob nabiral hrastove šiške, položil jih je v škatlice kot v posteljice in čez mesec dni vsakomur, ki ga je srečal, veselo oznanjal: »Rodile so se mi osice!« Ne, v tem primeru si ni prisvajal tuje strasti, ni je kradel. Zdaj je skozi tujo strast zgolj obujal spomin na svojo lastno, pozabljeno. Prilival jo je nanjo, da bi to svojo staro oguljeno majčkeno okrepil. Samo navdihoval se je.

To je bila njegova priljubljena beseda – navdih. Ponavadi je namreč požel uspeh samo takrat, kadar je predstavil idejo, ki jo je od nekd prevzel, a jo je spretno

priredil za ta ali oni primer. Kot novinar je poznal veliko dobrih virov. Tako je črpal ideje za lastne članke in reportaže, navsezadnje pa tudi za svoje življenje z Emo. Tudi ta je bila sicer ideja nekoga drugega. Pritegnila ga je na zobozdravstvenem stolu. Naučila naj bi ga, kako se pravilno čisti medzobne prostore. Na zaslonu, pritrjenem k stolu, se je prikazalo nasmejeno dekle s trdno spetimi lasmi, v beli majčki in z enako belimi zobmi ter zbrano vtikalo in iztikalo medzobno ščetko. Tako lahko in veselo, kot da ničesar ne bi raje počela! Celo oči je pripirala od naslade! Ko je medzobno ščetko odložila, si je z vročim pogledom, uprtim v Richarda, ki se mu je v ustih pravkar strjevala amalgamska plomba, ovila okoli prsta zobno nitko in si jo med navihanim pomežikovanjem (vsaj tako se mu je takrat dozdevalo) z izrazom največjega zadovoljstva potegovala med zobmi. Richard je takoj vedel, da hoče to dekle. Prepričan je bil, da je mazohistka in da se bosta torej razumela pri seksu. Komaj je mogel malo govoriti, je pod pretvezo, da pripravlja reportažo, od zobozdravnika izmamil telefonsko številko studia, v katerem so video posneli, potem pa je, kot je kasneje pripovedoval, vse šlo zlahka. Kot tisto čiščenje z medzobnimi ščetkami.

To je bilo najbrž zadnjič, ko je Richard vzplamtel. Tam na zobozdravstvenem stolu. Kasneje, ko se je z Emo končno sestal, je njegovo navdušenje nekoliko uplahnilo in po vsakem naslednjem zmenku je še malo bolj uplahnilo. Tudi Richardu se ni bolje godilo pri Emi. Novinarji namreč podobno kot igralci instruktajskih filmov vse svoje moči in talente vložijo samo v prvi vtis. Osupnejo, naredijo vtis in zbledijo. V konkretnem trenutku znajo hliniti kako znanje ali izvedenost, ves čas samo meglo mešajo. Brž ko je cilj dosežen, se naučijo naslednjih nekaj dognanj za drug cilj. Ema in Richard sta se razumela. Kljub temu sta se poročila.

Drug drugemu nista zadostovala, sta pa imela vsak svoje področje interesov. Ema detektivske nanizanke in gumijaste medvedke, Richard šiškarice in pasje krekerje. Ema pred Richardom ni skrivala ne enega ne drugega. Richard je skrival oboje.

Richard je prej popolnoma ustrežal predsodkom javnosti o novinarjih in sprejemih. Zavrnil ni nobenega vabila in ponavadi je prvi držal med prsti čašo s šampanjcem ali vinom. Če ga ni pritegnil program, se je brez sramu premaknil k švedskim mizam in zobal iz pravkar serviranih skled. S sprejemom po slavnostni podelitvi novinarske nagrade, o kateri bi se nemara dalo reči, da je po njej hrepenel, in ki jo je prejel za članek o dečku s progerijo, pa paradoksalno nikakor ni bil zadovoljen. Meso, siri, paštete, omake, juhe, še celo deserti, vse se mu je zdelo enako omledno, kot kak smoki, za nameček pa je zaudarjalo nemara po pasji hrani ali po čem ... In vsi drugi so to jedli! Nejevoljno je brez slovesa odšel.

Dan zatem je od rejca prevzel sčene za Emo. Skupaj z vrečo hrane. Iz vreče je vel prav čuden duh. Ko je Ema sčene zavrnila, ga je odnesel v klet, mu natresel par briketov v skledico in gledal, kako žre. Potem pa se je zgodila čudna reč. Na vsak

način se je moral skloniti. Vleklo ga je k tej skledici. Segel je vanjo, pobral en briket in si ga vtaknil v usta. Imel je okus kot parmezan na sprejemu prejšnjega dne. Kot jagnječji zrezek v smetanovi omaki. Kot pršut. Vse je imelo okus kot ta briket, kot ta pasji kreker. Gotovo je kaj narobe z mojim jezikom, se je ustrašil Richard in si začel oblizovati roko – krekerji. Potem je vzel izvijač – krekerji. Skobljič – krekerji. Star zaprašen rokovnik izpred kakih desetih let – krekerji. Pokvarjen radio – krekerji. Ščene ga je začudeno gledalo in otožno zacvililo. Ko se je Richard iztegoval čezenj po druge stvari, ki jih je nameraval polizati, se je urezal v dlan ob kosu pločevine, s katero je nekoč hotel nekaj obiti. Iz dlani je pritekla kri. Preden si je dlan ovil z robcem, se ni mogel upreti in jo je polizal. Zdaj se je pa res prestrašil. Imel je občutek ujetosti v nekakšen zlovešč začarani krog, iz katerega mora takoj ven. Planil je na stopnice. Ščene se je preplašeno ozrlo za njim in prvič v življenju zalajalo. Richard tega niti ni opazil.

Ema se je ravno kopala. Prosil je za vstop v kopalnico, rekel je, da se je urezal, da je neroda. Izmival si je rano in opazoval Emo v zrcalu. Brila si je noge. Z dentalno nitko je ne videva več, zato pa z žiletko venomer. In to zmeraj počne tako zagrizeno, da strga stare krastice in iz obeh nog krvavi. Zdaj, prav zdaj se bo lahko prepričal. Roko si je ovil s papirnato brisačo, se Emi nasmehnil, pokleknil prednjo in jo začel poljubljati in lizati po teh ganljivo porezanih nogah. Najprej je lizal nežno, nato pa je pritisnil, da je kar drgnil. Emo je bolelo in skelelo, noge je imela zdaj mokre tudi od njegovih solz:

»O bog, zakaj pa jokaš? A ti jokaš?«

Toda on ni dvignil oči k njej, po vseh štirih se je odplazil za vrata in momljal:

»Krekerji krekerji ... tudi ona ... krekerji.«

Še Emina kri je imela okus kot pasji krekerji. Emine noge in njegove solze, ki so mu tako nepričakovano privrele v oči ... Vse je imelo okus po pasjih krekerjih.

Potem je okušal vsakršne jedi, shranjene v hladilniku in shrambi, nato pa je oblizoval še dosti reči v hiši. To se je seveda končalo s hudo trebušno gripo. Toda prepuščen sam sebi se je s to življenjsko spremembo sprijaznil in si rekel: no, pa naj bo ...

Sprejeme je kasneje nekako manj iskal. A četudi je imel občutek, da se je dovolj umaknil v osamo, ga je od tam zmeraj kdo izbežal, kdo ga je od tam pognal kot nesrečnega Gregorja Samso, in on, revež, se je moral spet dolgočasiti na sprejemih. Veselila ga ni več niti konverzacija, kajti ta se je spet vrtela okoli sprejemov, na katere ni prišel ali na katerih je sicer bil, a je imelo vse okus po pasjih krekerjih. Tudi tukaj si je naložil le neznatne porcije, obujal je spomine na njihov prejšnji okus in se v avtu nažiral z briketi, včasih pa še s konzervo. Z Emo sploh ni več jedel.

»Ah, ti sprejemi,« se je namrdnila, ko je z zahvalo odklonil pripravljeno večerjo in se zaradi večje nazornosti krožno pogladil po trebuhu. Kako rad bi ji povedal!

Kako rad bi jo vprašal, v katerem instruktajnem filmu se lahko človek nauči hliniti, da mu tekne. Kako rad bi se ji sesul v naročje kot porušena hiša! A kaj ko so takšnele dramatične scene, takšnele priderije tako škodljive za gospodinjstvo ... Skrb vzbujajoče misli, proč, proč od najinega praga! Ostanite za vrati in cvilite, kolikor hočete! Glede tega sta se vendar dogovorila že pred poroko. In kdor prekrši dogovor, gre spat brez seksa! Tako. Ema pri tem ni poznala milosti in Richard je pobito odšel v klet.

Nekaj namesto seksa, nekaj namesto žene, nekaj namesto briketov, je premleval kot mantro, ko je ob steni uzrl zložene tanke dolge lesene tramiče. Ni več vedel, čemu naj bi služili. Prižgal je cirkularsko in enega razžagal na kocke. Nekaj časa je nazobčani kolot pustil teči v prazno, nato pa zagrabil naslednji kos lesa. Končal je šele v trenutku, ko ni imel več česa jemati in so mu kocke segale do kolen. Spomnil se je na babico in njene volnene cofe. Cofi kot kocke. Vselej so prijetni in nikoli jih ni preveč.

Takoj zjutraj se je odpeljal po plohe v Hornbach. Ves ta les iz Hornbacha bo neusmiljeno razžagal. V Hornbachu pa ga je najbolj pritegnil cof. Zelen cof na rumeni kapi zelo majhnega človeka, na čigar predrobnih ramenih je togo visela zelena majica. Poleg njega je mladenič potiskal k blagajni voziček z odraslim klekom. Richard je v njem prepoznal očeta dečka s progerijo. Oba je prisrčno pozdravil. Dečkove izbuljene oči kot da bi za delček sekunde od veselja skočile iz jamic in zgubana rokica se je iztegnila v stisk. S svojim tankim glaskom je takoj pobaral Richarda, ali bi šel pogledat kužka, ki jim ga je podaril. Dali so mu ime Bono in je grozno prijazen. Pravkar z očkom kupujeta nadomestno drevesce, namesto tistega, ki ga je izkopal Bono.

»Zdaj imamo pred vhodom takole luknjo!« je Richardu kazal Jiřík in se smejal s svojim kašljajočim smehom.

Richardu je bilo jasno, da je to boljše od lesenih kock, in sledil paru s klekom.

»Pomagaj vama ga bom posaditi,« je rekel.

Čudilo ga je, kako mirno zdaj lahko pogleda dečku v obraz. V času, ko je o njem pisal tisto reportažo, tega ni zmoget. Moral se je prisiliti. Fotograf, ki ga je takrat jemal s sabo, je postajal histeričen:

»Kako naj tegale spačka pofotkam, da bo lep, he? Kako naj ga slikam za naslovko, pizda?«

Nazadnje sta se zmenila za elegantno rešitev. Jiřík bo z naslovnice samo malo kupal. In tako so od Jiříka na sliki ostali samo kapa z velikim cofom in dvojce ogromnih, gollumovsko modrih oči. Preostalo je izginilo za tistim klekom, ki ga je Bono izkopal.

Richarda je vedno znova pretreslo, s kakšno neposrednostjo in zaupanjem se deček nanj obrača kljub Richardovi hladnosti in zadržanosti. Richard, še zmeraj

nezmožen odmisлити dečkovo starčevsko fiziognomijo, je v njem videl odraslega, ki je bil v resnici ličinka. Ne da bi o tem razmišljal, mu je pripisoval zahrbtnost in hinavščino, kot da bi pred njim stal nekakšen izvleček vsega slabega, nekakšen sveženj tujih krivd, zasušen madež vsega najslabšega pri ljudeh. Kakšna bi bila podoba vsega tega, če ne tako ogabna? Toda tega srednjeveškega prepričanja nikoli ni izrekel. Tvegati bi, da pride na slab glas. Tudi Jiříkova mama ni hotela tvegati, da pride na slab glas. Na slab glas je prišla že s tem, da je Jiříka rodila.

»Z vozičkom sem hodila ven samo zarana ali ko je že padel mrak. Da mi ne bi kdo buljil vanj. Ne veste, kako grozno je, če se ne moreš pohvaliti.« Sama je bila zelo lepa. »V mislih mu nadevam razne obrazke. Obrazke drugih otrok. Da bi se lahko tudi ob njem malo otajala.«

Richard pa se je tajal ob tem Jiříkovem. V bistvu je šlo predvsem za to tajanje. Richard je k njim hodil, da bi se otajal. Postal je domala družinski prijatelj. Zdaj tja ni več hodil samo zato, »da bi se nadihal tragedije kot svežega zraka«, kakor je to formuliral sam pri sebi. Zdaj tja ni več hodil, »da bi se nadihal ganjenosti«. Tja se je hodil učiti čudenja od svojega fantka – starčka z očmi, nosom in usti, smešno nagnetenimi nekje pri dnu glave, odpadlimi kot slabo pritrjen plakat, in rekel si je, da bi zdaj napisal drugačno reportažo. Takšno, ki mu je ne bi nihče natisnil in za katero ne bi dobil nobene nagrade. Iz glave kot hrastova šiška je Jiříku vsak hip priletela nova ideja in Richard si jih niti ni utegnil zapisovati.

Zdaj je sedel pred monitorjem in si ogledoval fotografije šiškaric, posnete v kleti, ko je pisknil esemes od Jiříkove mame. Jiřík je imel infarkt in je umrl. Richard je bolščal v monitor, v prozorne ličinke z velikimi črnimi očmi. Pod trdim sluzastim ovojem je začel prepoznavati nastavke tankih nožic in zvitih zgubanih krilc in skušal občutiti Jiříkovo čudenje.

(Kratka zgodba iz knjige: Ivana Myšková: Bele živali so zelo pogosto gluhe. Vnanje Gorice: KUD Police Dubove, 2019 (Eho, 20). 23–34.)

Spletna stran:

<https://www.policadubova.org/pub.php?lang=sl&id=65>

Naročilo tiskane knjige:

<https://www.knjigarna-bookshop.eu/bele-zivali-so-zelo-pogosto-gluhe>

Naročilo e-knjige:

<https://www.knjigarna-bookshop.eu/bele-zivali-so-zelo-pogosto-gluhe-ebook>

Lawrence Schimel

Vrečka poezije

(prevod: Matej Krajnc)

Anya je med čakanjem na avtobus sedla na nizek opečnat zid, ki je obdajal parkirišče pri veleblagovnici, in z debelim črnim flomastrom po strani nakupovalne vrečke pisala poezijo. Približal se ji je brezdomec in jo prosil za drobiž. Njegov pes ji je ovohal nogo; bil je črn, na glavi pa je ob strani imel majhno rjavo piko. Videti je bilo, kot da je najprej bivala na vrhu njegove glave, nakar se je nekega dne pes spotaknil in se je pokotalila na stran. Mož je nosil rdečezelene boksarice in srajco z dolgimi rokavi – rjavo flanelko, iste barve kot kužkova pika. Gledal je z otroško modrimi očmi, velikimi in širokimi, nedolžno začudenimi.

Anya je segla v vrečko s špecerijo in vzela iz nje štruco kruha ter kos goveje pečenke. Oboje je dala možu, nakar je spet segla v vrečko in privlekla iz nje kost, ki jo je zalučala psu. »Bog vam požegnaj,« je rekel mož in se rahlo priklanjaje umikal nazaj po ulici. Pes mu je sledil in mahal z repom.

Anya je vstopila v avtobus. Nikogar ni bilo v njem; sedla je in iz vrečke vzela knjigo. Ko je spet pogledala izza nje, je bila že njena postaja, avtobus pa je bil poln. Anya je vstala, ženska zraven nje pa tudi, in ko je Anya sestopila z avtobusa, je tista ženska – očitno se ji je mudilo – od zadaj zadela obnjo. Vrečka je padla po tleh in pristala na strani. Sledil je trenutek ledene tišine, saj so vsi zijali v odprti del vrečke, kdaj bo iz njega pricurljala hrana, vsa zdrobljena in razlita. Trenutek je trajal predolgo in tišina se je prekinila. Ženska je končno stopila z avtobusa, iz vrečke pa se je prikotalilo sedemnajst jajc in se ustavilo ob zidu obližnje hiše. Nobeno jajce se ni razbilo. Nato je priletela jata golobov in so jeli kljuvati vanje; najprej so pojedli zlato vsebino, nato pa še lupine.

Anya se je sklonila, da bi pobrala vrečko, vtem pa je ženska že izginila, avtobus pa odpeljal. Golobom je zalučala pest pokovke in se odpravila do hišnih vrat. Pri vratih jo je čakala mama in šla za njo v kuhinjo, da bi videla, kaj je prinesla. Anya je postavila vrečko na pult in začela iz nje jemati stvari.

Najprej novo službo za brata.

»Piotr!« je vzkliknila njena mama in stekla do stopnic. »Piotr!«

Praznjenje vrečke se je nadaljevalo; novi službi se je na pultu pridružila vrečka krompirja, njima pa še ducat koruznih storžev, zavitek moke in mleko. Mama je prišla okrog pulta in objela Anyino roko. »To je čudovita novica,« je smeje rekla. »Piotr!«

Anya je nato iz vrečke vzela luno in jo položila na pult. Mama je mislila, da je krožnik in je vanjo nalila smetano. Zato je Anya, medtem ko je mama pokleknila, da bi krožnik s smetano položila na tla, iz vrečke vzela pet mucic.

»Kaj pa je to?« je vprašala mama, ko se je dvignila in zagledala mucice na pultu.

»Mucice so,« je odgovorila Anya in mucice odnesla do krožnika z mlekom.

»Ojej! Saj jih imamo že preveč,« je zastokala mama, mucice pa so že tekale po sobi in po belem linoleju; nekaj jih je prišlo iz dnevne sobe v kuhinjo, nekaj pa jih je poskakalo skozi okno.

»Mačk ni nikoli preveč,« je rekla Anya in iz vrečke vzela paradižnike. Piotr je zaspano prišel v kuhinjo. Mama je vsa vesela šla z njim in njegovo novo službo v dnevno sobo, Anya pa je še vedno pospravljala hrano.

Ko so nove mucice pojedle smetano, je Anya odnesla luno na dvorišče in jo posadila na nebo. Mama se je vrnila v kuhinjo, a v njej ni bilo ničesar več, samo vrečka na pultu je še ostala. »Zdaj je zagotovo prazna,« je pomislila, ko je pogledala vanjo. Skrbno jo je zložila po robovih in jo, ker poezije ni mogla prebrati, vrgla stran.

~ ~

Saša Robnik

Zadnje jutro

(prevod: Bojan Ekselenski)

Jutra v dolini ob vznožju Orhamove stene so lepa in zasanjani vaščani se veselijo novega dne. On vsakega od teh dni preklinja.

Celo noč je kot izklesan kip sedel na vrhu stene in opazoval z meglicami objeto vas. Vsa ta leta, odkar je izvedel za dolino, se mu vprašanje valja po umu. Vprašanje, na katero nima odgovora. To jutro ga bo poiskal v vasi.

Pogledi domačinov sijejo mu v hrbet, ko se napoti proti krčmi. Odpre vrata in vstopi v poltemo. Obstane, da se mu oči navadijo. Ne odloži jakne in rokavic, kot je to v navadi. Tisto, kar skriva, bi vneslo strah in nemir. Za hip se stiša godrnjanje vaških postopačev, a se takoj nadaljuje. Oprezni in zlobni pogledi se kradoma usmerjajo proti prišleku. Nadaljuje pot do mize v temnem kotu in glavo drži predse uprto. Krčmar spusti toplo pivo predenj, mu sede nasproti in ga s hrbtom skrrije pred pogledi:

»Kaj vas je dobrega prineslo, neznanec?« in s prsti vrti košate brke.

Dvigne glavo in obraz obsije luč. Krčmar malce spusti glavo in spusti brke, da bi bolje slišal tujca:

»Prišel sem od daleč, da umrem,« šepeta, da ga ne slišijo postopači. »A najprej moram vedeti.«

Strah in radovednost se izmikata pred občudovanjem, ki objame krčmarja. In nekakšna toplina. Hrup gostilne, kot bi se oddaljeval v neki drugi svet. Obstajata samo on in neznanec.

»Prihajali so pred tabo kot cvileči psi, iskali življenje in preklinjali dolino ob smrti.«

Vzame vrč in ga hlastno izpije, nekaj piva mu steče po bradi. Na koncu si usta obriše ob rokav in ob mizo udari vrč, da prazno odmeva:

»Nisem kot oni in vem, da ni zdravila. Ne obstajajo trave ali čarovnije za mojo bolezen, a želim končati kot človek in ne kot pes. Želim vedeti!«

»Potem moraš vedeti, da skrivnost ne obstaja,« krčmar dvigne glas in gostilniški hrup se v hipu stiša.

»Ne verjamem ti!« odvrne tiho, čeprav strastno.

»Neznanec, misliš, da je pomembno tvoje verovanje, ko si našel mir v spoznanju pred tem, kar sledi?«

Zamišljeno opazuje pajka na robu stola.

»Utrujen sem,« končno reče.

»Pojdi z mano otrok, potreben si počitka!« In krčmar vstane ter gre proti stopnišču.

Sam v dodeljeni sobi odloži ogrinjalo. S hrbtom je obrnjen od ogledala, da se skrije zrcalni podobi. Željno vpija vonj sveže postelje, vonj, ki ga pelje po poti spominov na ljube ljudi in kraje.

Nenadoma ga strese močan kašelj. Kri, ki jo nehote pljune na posteljo, ga vrne v sedanjost. Trepet sveč najavlja obisk.

Hitro zgrabi ogrinjalo, da skrije obraz v kapuci. Kot je slutil, se vrata odprejo.

V podstrešno sobico vstopi ženska, ki prinaša bokal in brisačo. Molče prelije vodo v umivalno skledo. Neznanec jo tiho opazuje.

»Sedi, da ti operem rane,« ukaže in namoči brisačo.

Nelagodno počutje mu ne dovoli nasprotovanja. Očaran od preprostosti njenih besed naredi, kot mu reče, in se prepusti njeni bližini. V njenih očeh ne najde gnusa ali strahu, le sled sočustvovanja, ki se v hipu razblini s pristnostjo spomina.

Vedel je, da bodo rane na obrazu zažarele. A kaj pomeni bolečina v tem trenutku, ko bo izkusil nežen dotik? Zapre oči, da dočaka in skrije okus radosti. Vdihne vonj ženske, lagodno, čudi se odsotnosti bolečine. Znova se poda na srečanje z ljubimi ljudmi in mesti.

»Končala sem. Spočij si,« reče in izgine iz sobe kot pomladanski vetrič.

Otipava obraz. Gnan z nezaupanjem se obrne k ogledalu in v njem najde to, česar ni videl že mesece. Opazuje svoj mladostni obraz, a gnojne rane so izginile. Vendar se ni moglo izprati trpljenje, globoko vrezano pod oči.

Začuden leže na posteljo in poskuša najti odgovore na vprašanja, ki se pojavljajo kot pljuski valov ob obalo.

Kakšna je to iluzija, ki obuja upanje? Kakšna je to voda in kakšne so to roke, ki so bolečino odgnale?

Zapre oči, prepusti se dremuckanju in zelenemu spancu, a ta nikakor ne pride. Nekaj mu greje obraz, trepeta in oslepljuje.

Skoči iz postelje in k oknu. Od presenečenja odpre usta in z izbuljenimi očmi gleda v jutranje sonce. Poskuša, da ne požmrkne, vendar omaga in solznih oči umakne pogled.

Dolina pod Orhamovo steno je toliko čudna, kot je lepa. Mar samo nadjno sonce, tako čisto, da zdravi, prebija težke oblake?

Prsi se mu napolnijo z voljo, a časa je vse manj. Lahko bo počival, kasneje, ko ga premaga večnost, čeprav ga bo sonce grelo samo še ta dan.

Stopnišče ječi pod hitrimi koraki, znajde se v krčmi. Razni postopači in brezdelneži še kar sedijo za mizami, nudijo mu hrano. Že davno pozabljene arome ga vabijo v jedilnico, a ga ne premamijo.

Odide iz krčme.

Na trgu stoji navdušeno srečen. Ozira se in gleda ljudi, a oni njega. Nihče ne odmakne pogleda, smehljajo se mu, ga pozdravljajo in gredo po opravkih.

Zatem zagleda žensko, ki ga tudi opazi. Stoji pri izviru poleg starega oreha in z vodo polni bokal. Zraven je razigran otrok, ki se smeji in bosonog skaklja po tolmunu. Naenkrat začuti bližino.

Približa se jima. Bolečina se širi po telesu in nakazuje bližnji konec. Kašelj, ki ga trese, komaj obvladuje, vendar ostaja veselje, ki mu ga je podarila dolina. Ne umika se pred pričakovanim.

Sede pod oreh, kamor ne seže senc in se nasloni. Ženska se mu nasmehne:

»Nisi me poslušal. Nikoli.«

»Nisem,« odvrne, zagledan v otroka.

»Ja. Izbral si dober kraj, lepo je ob vodi. Jo želiš piti?«

»Seveda,« slabotno odvrne in zgrabi bokal. Žena se nagne, ga poljubi na obraz in ga z nasmehom na obrazu zapusti:

»Zbogom.«

Ne odgovori ji, še kar je zagledan v otrokove oči. Pije s kratkimi požirki in previdno odloži bokal, da ne prelije niti kapljice.

Moči ga zapuščajo, čas je, vendar spoznanje za hip ustavi temo, ki ga objema.

Želel je, davno pred požarom na nebu, bos skakljati po lužah, ko je na izviru mati točila vodo v bokal, oče pa gladil košate brke.

Zapre oči, da ne vidi izginjanja barv in umiranja sonca, ki odkriva davno zgorele stavbe mrtve vasi. Ostanke mrtvega se dvigujejo k svinčenemu nebu kot zakrčeni

prsti mrtvega.

»Lepa so jutra v rodni dolini,« šepeta s spokojnim nasmehom in odhaja za soncem nad svinčenimi oblaki.

~ ~

Konec

Tamara Lujak

Hladni android

(prevod: Eva Petelin)

»Tole je vrhunski model, najboljši na trgu, edini, ki je opravil vse teste.«
Vardenik je postal popolnoma nemogoč, je premišljevala Dičina, medtem ko ji je prodajalec razkazoval androida. Ni več vedela, kaj bi z otrokom. Povzročal ji je toliko težav, da so jo napadi migrene mučili vse pogostejše. Prav zato se je odločila za nakup androida-varuške.

Končno bo imela nekaj časa zase in za svojega moža. Niti spomni se ne več, kdaj sta se poslednjič sama sprehajala ali povabila prijatelje na večerjo. Njun sin ni v bližini prenašal nikogar, vso pozornost je zahteval zase.

Ob vključitvi se je android oglasil s tihim piskom in odprl oči.

»Na zapoved,« je rekel s kovinskim glasom.

»Mora biti tako uraden?« je vprašal Čik.

Zgodba o androidu-varuški ga je utrujala, želel si je, da bi se vse skupaj čim prej končalo in se življenje normaliziralo.

Vardenik ga je utrujal do onemoglosti. Ni mu pustil spati, delati in kar je bilo najhuje, vrnil se je med njiju z Dičino. Vse manj časa sta prebila skupaj in še takrat sta se prepirala.

V preteklih petih letih so odpovedale službo vse najete varuške. Sploh se ne spomni, koliko jih je bilo. Počitek sta še kako potrebovala in Tur-Sta jima ga bo nazadnje omogočil.

Vardenik se skril v sobo. Ure in ure sta ga zaman pregovarjala, naj pride ven in se spozna z novo »varuško«. Tiho je ihtel v kotu sobe in se gugal naprej in nazaj, dokler ni povsem izmučen zaspal.

Zjutraj, ko se je zbudil, je najprej zagledal velike, kovinske oči brez sijaja. Še preden je uspel zajokati, ga je Tur-Sta vprašal s hripavim glasom:

»Pravljica?«

Deček se je zmedel. Beseda mu je bila tuja. Zadrhtel je, ni prav vedel, kako naj se odzove. Tur-Sta je samozavestno nadaljeval:

»Nekoč so živeli trije prašički ...«

Tako se je začelo. Zgodnja jutra in pozni večeri so bili poslej rezervirani za pravljice, sredina dneva pa za dirjanje po dvorišču za hišo, igre z žogo, preskakovanje ograje ter plavanje v najmanjšem in najtemnejšem jezeru, kar jih je kdaj bilo.

Sčasoma sta postajala deček in android vse pogumnejša. Lotila sta se pustolovščin tudi izza domače ograje, preiskovala sta sosednje ulice in parke, tekala po morski obali in gradila gradove iz peska; obiskala sta živalski vrt. Skupaj sta pripravljala sendviče in se učila kuhanja, risanja in čečkanja, kosila travo ter čistila jezero, lovila sta žabe in gliste, tekala po dežju in snegu.

Po nekaj mesecih, ko je povedal že vse zgodbe in recitiral vse pesmi, ki jih je imel v spominu, se je Tur-Sta lotil poučevanja. Vardenik je hitro napredoval.

Naučil se je brati in pisati ter prosil androida, naj mu da vse pesmi, pravljice in zgodbe, ki so mu bile tako všeč. Rad bi jih sam prebral. Tur-Sta ga je odpeljal na sprehod. Pozneje je že utrujenemu dečku razgrnil pisano odejo na zeleno travo na robu posestva. Ponudil mu je sendviče in mleko ter odprl zgodbo, da je fantek lahko bral. Utrujeni Vardenik je kmalu zaspal, android ga dvignil v naročje in odnesel v posteljo.

Naslednje jutro se je deček odločil, da spremeni androidov program in ga prosil, naj mu pomaga. Hotel je, da se namesto na ukaze odziva na prošnje. Prav tako se je namenil spremeniti barvo njegovega glasu v globlji in polnejši. Bolelo ga je, ker je zvenel kot kovinska škatla. Če bi mogel čutiti, bi se androidovo kolesje tedaj zanesljivo zavrtelo od sreče.

Tistega dne sta se starša vrnila prej s koncerta in si zaželela, da sama pripravita Vardeniku večerjo, a je deček že večerjal. Hotela sta mu dati skodelico mleka pred spanjem, a jo je že popil. Ko sta si zaželela, da ga odneseta v posteljo, sta spoznala, da otrok že zdavnaj spi, poleg njegovega vzglavja pa bdi android. Brez opozorila sta ga izključila in ga odložila v kot.

Zjutraj je Vardenik našel na omarici poleg svoje postelje pladenj s keksom, sendviči in skodelico toplega mleka, zvestega androida pa ni bilo. Deček je pomislil, da pripravljala kosilo, pa je stekel v kuhinjo, kjer je našel le svoja starša.

Vrтела sta se okoli štedilnika in se šalila. Zagledala sta ga na kuhinjskih vratih in ga povabila, naj se jima pridruži, Vardenika pa je zanimal le android.

Takoj, ko sta mu povedala, da sta ga izključila in spravila, je deček stekel v klet, vključil robota in ga objel. Tur-Sta je nepremično obsedel. Ni bil programiran za nastali položaj. V sebi je imel obilico podatkov o ljudskem vedenju, tudi objemanje je bilo med njimi, ni pa bil programiran, da koga objame.

To ga je na nek način razžalostilo. Občutil je veliko praznino v sebi, medtem ko je bil izključen. Res je šlo samo za eno noč, vendar je minilo že toliko časa, odkar so ga poslednjič izključili in ločili od dečka, da je mislil, da mu bo kolesje pregorelo

od žalosti. Bil je povsem zmeden zaradi nenavadnega položaja, zato ni utegnil reagirati, ko sta prišla starša v klet, odpeljala fanta, njega pa ponovno izključila.

Ni vedel, kako dolgo je trajalo, preden je zaznal prvi impulz. Začutil je nežen trzaj, spremljali so ga svetleči signali, kakršnih do tedaj še ni videl, niti doživel. V bazi podatkov ni nikoli našel obrazložitve za to, kar se mu je pripetilo. Ni vedel, ali je izključen ali v popravilu. Mogoče je bilo z njim v resnici kaj narobe? Je zares prebil preveč časa z otrokom?

Tur-Sta je zaznal drugi blagi trzaj in njegovo kolesje se je začelo premikati. Naslednji impulz je bil močnejši, moč se je povečevala, dokler mu ni zadnji sunek pognal tisoče iskric v oči. Android je začutil, da se je predramilo vse kolesje, nasmehnil se je pri sebi in se vključil. Dvignil se je na drhteče noge, se nekajkrat zamajal in se negotovih korakov napotil k stopnicam.

Čika in Dičino je našel v kuhinji. Prepirla sta se, kdo bi moral odpeljati Vardenika v šolo. Fantek je sedel na stolu z rokama na ušesih in nihal naprej in nazaj. Tur-Sta je stopil k njemu, položil težko kovinsko roko na drobno ramo in ga objel. Deček je zajokal. Šele tedaj sta starša ugotovila, da se nekaj dogaja in osupnila, ko sta zagledala androida.

Še bolj sta bila presenečena, ko sta videla, kako Tur-Sta objema dečka in ga dviga v naročje, medtem ko je Vardenik sklenil drobne ročice okoli hladnega, kovinskega telesa. Komaj sta dojela, da njun sin in android objeta odhajata iz hiše preko lepo pokošene trate.

~ ~

Tihomir Jovanović Tika

Prvi stik

(prevod: Andrej Ivanuša)

»Odlično si videti v tej ... obleki,« reče Stark, ko je obrnil pogled s krmilne plošče k sopotnici Lei.

»Ja, tudi meni je všeč,« je odvrnila in se mu nasmehnila. »V njej se počutim, tako ... ženska. Zagotovo je mnogo bolj prijetna od tistih naših plastičnih uniform. Vendar, veš, ti mi v moški obleki deluješ malce smešno ...«

»Trenutek, oprusti, ...« jo prekine. »Imam problem!«

Na monitorju se je prižgala rdeča sijalka in oglasilo se je jasno opozorilo: »Nevarnost kolizije z meteoritom!« Računalnik vesoljskega plovila je pričel nizati številke, ki so prikazovale preračune o možnosti kolizije dveh teles, ki sta hiteli skozi neskočnost vesolja.

Stark je skrbno spremljal številčni niz, ki je drsel ob spodnjem robu ekrana. Potem si je z rokavom obrisal znoj s čela. Zadeva ni bila videti dobro. Skoraj vse

vesolje so prepluli brez problemov, a zdaj, tik pred orbito tega planeta, tretjega v izbranem sončnem sistemu, se je vse zelo zapletlo. Vse skupaj lahko celo propade.

Dolgo so pošiljali sonde na vse strani, da bi našli razumno življenje. Nato so našli ta planet v zadnjem kotu vesolja in ga poimenovali Modri planet. Seveda, dodali so še tisto brezoblično astronomsko ime XZZ98R. Kljub vsem mogočim predpostavkam o izgledu vesoljskih bitij, recimo od majhnih, nabuhloglavih in zelenih pa vse do takih, ki so podobni hobotnicam ali plazilcem, se je na koncu izkazalo, da je obrazec stvaritve univerzalen in da skoraj ni razlik v zunanjem izgledu med njimi in bitji s tega planeta ...

Sledilo je proučevanje njihovega jezika in običajev. Pokazalo se je, da bitja na planetu nimajo univerzalnega jezika. Zato so se osredotočili na otoško skupnost, ki so jo domači prebivalci imenovali Velika Britanija. Njihov jezik ni bil težek za učenje, pa tudi družba je prikazala določeno stopnjo tehnološkega razvoja.

»Kaj se dogaja?« vpraša Lea, ko je zagledala Starkov zaskrbljen obraz.

»Mislim, da se ne bomo mogli izogniti trku z meteoritom. Aparati so opravili detekcijo, a vprašanje je ...,« je zamišljeno umolknil.

»Kaj?« je ostro vprašala Lea.

»Ne vem, če nas bo popolnoma sesulo ali bomo utrpeli samo poškodbe.« Potem pogleda zaskrbljeno proti Lei.

»Čim prej si morava nadeti varnostne obleke,« reče ona in se nameri do skladišča. Hitro je navlekla skafander preko krila in čevljev brez petk. Malo jo je tiščalo, a to zdaj ni bilo pomembno. Vrnila se je do krmilnega pulta in reče Starku:

»Daj še ti ... pohiti!«

Stark vstane, a v tem trenutku se vesoljska ladja zaguga. Zanihala je tako močno, kakor da bi jo dosegel udar vetra v brezračnem prostoru. Stark pade. V kabini se je zaiskrilo in v kotu je nastala majhna razpoka. Iskrice so polzele skupaj s sikajočim zrakom skozi razpoko v zunanji vakuum.

»Hitro, vstani!« je zaklicala Lea. Poskušala ga je dvigniti, a njegovo telo je bilo preteško in mlahavo. Ni vedela, kaj naj naredi. Zrak v ladji je postajal vse redkejši, vedno težje je bilo mogoče dihati. Plovilo pa je nekontrolirano drvelo proti planetu ...

V tem trenutku se je v Lei prebudil instinkt samoohranitve in stopila je do ukaznega pulta plovila. Nekaj je morala narediti, da se plovilo ne zabije v goste sloje stmosfere in zgori skupaj z vsem na krovu ... Poskusila je vključiti retromotorje, da upočasni plovilo, da se upre gravitaciji planeta, a zaman ...

Temperatura je naraščala, plovilo je zašlo v goste plasti atmosfere in začel goreti. Še enkrat je pogledala k Starku. Zanj ni bilo več povomoči. Zdaj je morala poskrbeti za svoje lastno preživetje. Privezala se je na komandni sedež in pritisnila gumb za katapultiranje. Trenutek kasneje je izletela iz kabine. Še trenutek kasneje so se nad njeno glavo razprla tri kupolasta padala. Začutila je trzaj jermenov na preponah in

pod ramenom ter se pričela počasi spuščati na planet pod seboj. Kolikor je mogla, se je usmerila k željenem mestu pristanka. V modrini vode prepozna obrise otoka – Velika Britanija. Vsaj nekaj je bilo dobro, ne bo imela težav z jezikom.

Njena stopala se dotaknejo mehkih tal. Instrumenti v skafandru so prikazovali sestavo zraka in kazali, da je primeren za dihanje. Ob tem pa je bil še mnogo bolj čist kakor tisti na njenem domačem planetu. Ni kaj dosti razmišljala. Čim prej se je želela rešiti padala in skafandra, saj bi težko tem bitjem razlagala kaj je ona in kaj dela tukaj. S propadom vesoljskega plovila in s smrtjo Starka je misija izgubila ves smisel. Zdaj je bila pred njo pomembnejša misija – preživeti na tem otoku imenovanem Zemlja.

Odpela je padala in nato hitro slekla skafander. Ko se je osvobodila bremena, jo je preplaval dober občutek lahkotnosti. Nesreča je postajala vedno bolj oddaljena. Za trenutek pomisli, kako se je Starkov pepel kakor snežinke raztresel nekje nad tem oceanom, ki obkroža otok. Iz žepov na skafandru je vzela vse stvari, ki jih je potrebovala za preživetje. Tablete, vitaminske pilule, sredstav za prvo pomoč. Želela si je, da bi našla kakšno ogledalo, da se pogleda in vidi, če je dovolj urejena.

Ni bilo druge, zdaj mora najti neko naslje in ljudi ter se pomešati med njimi. Vse bi bilo mnogo lažje s Starkom, vendar o tem zdaj ne sme misliti, saj bi jo emotivne misli odvrnile od zadanega cilja. Ko bo na varnem in samam, potem ... No, saj so jih naučili, kako naj preživijo sami. Slučajno je zdaj ona na vrsti, da preizkusi vse te teorije.

Stopila je iz pšeničnega polja in stopila na pot iz tolčenega kamenja. Z leve strani je videla stebre dima, ki so se dvigovali nad krošnjami dreves. Napotila se je v tisto smer. Tam so zagotovo ljudje in hiše, se bo že znašla.

Stopala je po poti iz tolčenega kamenja. A ker je imela na nogah lahke čevlje z usnjenim podplatom, je bila hoja zelo naporna, še posebej za osebo, ki je po takšni podlagi hodila prvič v svojem življenju. Tako je stopila na rob poti in nadaljevala hojo po mehki travi. V grmovju ob poti so čivkali vrabci. Čebele in metulji so letali s cveta na cvet in srkali nektar. Narava je zaračala Leo s svojo lepoto. A nenadoma je to lepoto prekinil krik nekoga, v njem je začutila bolečino in jezo. Lea opazi na travniku človeka, ki je imel v rokah primitivno napravo za ročno košnjo trave. Vedela je, da se lahko zaplete v neprijetne probleme, a je vseeno zaklicala proti njemu:

»Ste v redu, gospod?«

»Ugriznila me je, prekletnica!« je oni zasikal skozi zobe.

»Kdo?« se je začudila Lea, saj ni videla nikogar drugega razen tega moškega.

»Kača ... strupena, presekala sem jo, a prepozno.« Po starem verovanju na Zemlji se je v raju skrivala kača. Tudi v njenem na novo odkritem raju se je naprej pojavila kača ... A ni dolgo razmišljala. V svojem priboru za prvo pomoč je poiskala serum proti kačjemu strupu.

Ko je segla še v žepo po injekcijsko kapalko, je rekla:

»Ne skrbite, pomagala vam bom.« Nato je nataknila iglo. Človek jo je zmedeno opazoval brez besed. Jauknil je le, ko mu zabila iglo v bedro. Ko jo je izvlekla, je zakričal:

»Kaj delate, pri bogu!«

»Dala sem vam protistrup. Preživeli boste!«

Človek jo znova zmedeno pogleda. A takrat se zave, da je v nogi nastopilo olajšanje in njegova slabost je minila. Dobro se je počutil in z nogo je brcnil presekano kačo.

»Hvala vam,. Kdo pa ste vi?« je zamomljajal na pol presenečeno. »Do zdaj vas tukaj še nisem srečal!«

»Veste ... nisem od tukaj. Prihajam od daleč. Se pa mi je nedavno pripetila nesreča in sem se tako peš napotila proti mestu.« Nič se ni zlagala, le pojasnilo je bilo bolj preprosto. Na njeno srečo človek ni več spraševal, le rekel je:

»Če bi želeli, vas lahko z vozom zapeljem do mesta.«

»No, to bi vam bila res hvaležna,« se nasmehne Lea.

Vozilo je bilo primitivno. Lesen okvir na lesenih kolesih, ki sta ga vlekla dva konja, sivec in serec. Sedla je na sedež ob moškega, ki je s pokom biča pognal konja v gibanje. Medtem, ko je voz poskakoval po poti, je moški kar naprej pogledoval proti mestu ugriza na svoji nogi. Zdaj sta bili tam le dve piki, ki sta pričali, kaj se je pripetilo.

Med potjo se nista kaj veliko pogovarjala. Lea se je izogibala, da bi karkoli pojasnila. Niti ni želela postavljati vprašanj, da ne bi pokazala neznanje o prebivalcih planeta. Ko sta se pripeljala do prvih hiš, je rekla, da se bo naprej znašla že sama in je zlezla z voza.

»Ne vem, kaj ste naredili, vendar vem, da ste mi rešili življenje. Če karkoli potrebujete, je moja tista hiša z orehom pred njo. Vidite...« je pojasnil moški in pokazal hišo zgrajeno iz rdeče opeke nekaj sto metrov naprej ob cesti.

»No, si bom zapomnila,« je z nasmehom odvrnila Lea.

Sama je nadaljevala svojo pot. Ulica je bila narejena iz boljšega kamna. Bila je iz kamnitih kock in ob robu je bil jarek. V njem je tekel potoček umazane in smrdljive vode. Hiše ob njej pa so bile pritlične, le redke so imele še nadstropje. Zdelo se ji je, kakor da je z nekakšnim časoplovom odpotovala v zgodovino svojega planeta. Vse je bilo videti kakor zgodovinski videozapis za šolarje, ki je prikazoval čas pred več tisočletji. Vsaka inteligenca se povsod razvije na podoben način. No, vsaka inteligentna vrsta ima neke posebnosti. Če pa so dobre ali slabe za njo, pa ni mogla vedeti. Najbolje bo, če ne sprašuje preveč, temveč samo opazuje in se uči.

***

Bivališče je našla pri ženski, ki se je predstavila kot gospa Marple. Lea ji je obljubila, da ji bo najemnino plačala ob koncu meseca, ko bo kaj zaslužila. Hitro je morala najti neko zaposlitev, da bo imela vsaj za hrano in za stanovanje.

»Videti si pošteno in iskreno dekle, zato bom počakala do konca meseca« ji je rekla gospa Marple, ki je bila vdova in ni imela namena, da se znova poroči. No, če povemo čisto po resnici, ni bila najboljša partija za možitev. Malce ostarela, posušena in svojeglava ni imela snubcev.

Čez nekaj dni je uspela dobiti delo kot natakara v krčmi »Vilinsko pivo«. Lastnik jo je naprej dobro premeril od glave do pete in ugotovil, da je njena postava »fantastična« in da bo temu primerno povečala obisk v krčmi.

Imel je prav. Kmalu se je razvedelo, da imajo novo privlačno natakaro in število strank se je hitro povečalo. Mnogi so jo poskusili osvojiti, a lea je ostala zbrana in odmaknjena, nezainteresirana za njihovo dvorjenje. Po Starkovi smrti ni imela nobene želje, da kogarkoli spozna, vsaj ne še zdaj ... Potrebovala je čas, da pozabi in najde neko sorodno dušo v tem tujskem svetu, a to zagotovo ni kateri od pijanih gostov. Potrebovala je zaupnika, ki mu bo lahko razrila skrivnost, da ona ni s tega planeta.

Ni mogla slutiti, da bo zgodbo o sebi povedala popolnoma nepričakovani osebi, ki ne bo niti malo prijazna do nje. Tisti dan se je pričel, kakor vsi ostali ...

Gostje so naročali vrčke piva, srkali ali golatli pivo, tisti najbolj pogumni, so se je skušali dodatkniti ali ji ponujali popolnoma nespodobne predloge. A ona se na to ni ozirala, samo je zadržala nasmeh na licu.

A bilo je nekaj, na kar ni mogla vplivati. Pijani gostje, neprimerna opazka, prepir in pretep.

Najprej so uporabili pesti, potem steklenice in stole, na koncu je nekdo izvlekel nož. Krik zabodenega človeka je nekako zaustavil celo skupino in ljudje so se stopili korak nazaj, ko se je zabodeni znašel na tleh, se zvijal in krvavel iz rane.

Leo je takšno obnašanje najprej zmedlo. Čudila se je, zakaj le vsi stojijo kakor vkopani in ne pomagajo ranjenemu na tleh. Prerinila se je skozi gručo in se sklonila k ranjenemu. Odpela je gumbe na srajci in videla, da rana ni globoka, vendar je močno krvavela. Segla je v žep svoje obleke in iz njega potegnila sredstvo za zaustavljanje krvavitve. Raztrgala je vrečko in posipala prah po rani. Kri je prenehala teči. Takrat se je zavedla tišine okoli nje. Sicer ni pričakovala nobene pohvale, a da so se vsi pričeli umikati, se križati in si nekaj šepetati, tega pa ne. Izza mize v kotu krčme je vstal moški v svečeniški kuti, hitro je stopil do nje, jo ošinil spogledom, da jo je spreletel srh strahu. Nato se je obrnil in spet sedel na svoj prostor. Npremično je zrl proti stropu ali celo skozenj do samih nebes, pričakujoč nekakšen odgovor od tam.

Lastnik krčmi ji pomigne s prstom, da pride bliže in jišepetaje reče:

»Vzemi tvoje stvari in ne vrni se nikoli več!«

Hotela je vprašati, kaj je naredila narobe, vendar se je trenutek nato zavedla, da tako ne bo nič spremenila, da se dogaja nekaj čudnega. Morda lahko zapade še v večje težave, če bo postavljala vprašanja. Slekla je delovno haljo, pograbila torbico in stopila na ulico. Ko je zapirala vrata za seboj, je zaslišala, kako so gostje pričeli glasno razpravljati.

»Ali je ... ta tista, ki je Jacka ozdravila kačjega strupa?« je vprašal nekdo.

»Ni dvoma, ona je. Spomnim se njegovega opisa!«

»Uporabila je čarovnijo!«

»Čarovnica!«

Po tej besedi spet vsi umolknejo. Izza mize v kotu znova vstane svečenik in vsakega posebej pogleda. Ranjenec je sedel na stolu in molčal. Gledal je svojo rano iz katere ni polzela kri, počutil se je nekako krivega, ker je ostal živ. Mislil je isto kot vsi ostali, pravzaprav sploh ni našel nobenega drugega pojasnila, kakor – čarovnica. Ampak, ostal je živ. Bil ji je hvaležen, a tudi pretresen in razdvojen.

***

Gospa Marple je bila zelo presenečena, ko se je pred njeno hišo zaustavila kočija. Slišala je že za njih, za črne kočije s križem na vratih. Inkvizitorske kočije, ki nikoli ne prinašajo nič dobrega tistemu pred katerega hišo se zaustavijo. Iz zloslutne kočije je izstopil suh in visok svečenik, resnega obraza. Njegova koža je bila svetla kakor pergament. Odprl je vrata na ograji in vstopil na dvorišče.

Vdova ga premeri in z drhtečim glasom reče:

»Mislim, da ste se zmotili!«

»Če tukaj stanuje oseba, ki jo kličejo Lea, potem menim, da nisem naredil nobene napake,« reče svečenik s ciničnim glasom in z grimaso na obrazu, ki naj bi bila nasmeh.

»Ona? Menim, da ste se kljub temu zmotili!«

»To bo odločilo inkvizicijsko sodišče, gospa...«

Lea je slišala razgovor in je stopila na dvorišče. Prepoznala je svečenika, ki je prejšnji večer sedel v kotu krčme. To ni bilo videti dobro.

»Lea Turner?!« je zaklical kot vprašanje in kot ugotovljeno dejstvo. Pokimala je.

»Morate z nami. Nujno nam morate pojasniti nekaj v zvezi z vašimi čarovnijami in čarovništvom...«

Obtožba se ji je zdela popolnoma nora. Vendar je odšla brez upiranja, saj ni hotela škodovati gospe Marple. Ko so stopili skozi dvoriščna vrata, se je gospa Marple prekrižala in zašepetala.:

»Naj ti Bog pomaga, dobro dekle...«

***

Nekaj dni je preživela v celici v kleti zgradbe ob samostanu. Vanjo je prodiralo le malo dnevne svetlobe skozi ozko okno, zamreženo z debelimi železnimi palicami. Tudi, ko je najbolj sijalo sonce, je bila svetloba medla, kakor da se sami sončni žarki bojijo vlažne celice. Po tleh je bila raztrosena slama, ki je bila istočasno njeno ležišče. Skozi vratno odprtino so ji tu in tam porinili hrano v celico. Bila je brez okusa in nedefiniranega videza.

Vsak dan je v celico prišel tisti suh in visok svečenik, ki se je predstavil kot fra Augusto. Vsakokrat je zahteval, da prizna kako se bavi s čarovništvom.

»Ne, jaz sem samo pomagala ljudem v težavah,« je vedno odgovorila. Fra Augusto pa je nadaljeval s celim slapom žalitev in groženj.

In grožnje so se na koncu tudi uresničile. Pričeli so jo mučiti, da bi iz nje izvlekli priznanje. Najprej so ji stiskali palce s posebnimi kleščami. Trpela je hude bolečine in si želela, da bi lahko uporabila katero od sredstev proti bolečinam. A vse njene stvari so ostale pri gospe Marple. Tako ni prosila, da jih prinesejo, saj bi to lahko bil dodatni obremenilni material in še gospa Marple bi lahko bila v težavah.

»Samo sem uporabila rastlinska zdravila, da rešim človeška življenja,« jim je govorila. »Ali je to greh? Tukaj ni nobenih čarovnij!«

»Priznaj, da te je sam satan učil o teh rečeh.«

Nato so prešli še na težje oblike mučenja. Raztezali so jo na lestvi. Roke so ji zvezali na gornjo prečko lestve, noge pa zvezali na vitel ob spodnji prečki in pričeli navijati vitel.

Kričala je od bolečin, ko so se nategovali ligamenti in pokali sklepi in členki. Ko so jo odvezali, je še dolgo čutila bolečine in ni mogla stati na nogah. Pustili so jo, da si malo opomore, potem pa vse skupaj ponovili. V drugo je rekla:

»Dobro, povedala vam bom resnico.«

»Lepo! Torej, da slišimo, kaj nam boš povedala satanova dekla,« se cinično nasmehne fra Augusto.

»Jaz... jaz sem z drugega planeta. Tukaj sem povsem slučajno, ker se je moje plovilo zrušilo...«

Fra Augusto in njegovi počniki so prhnili v smeh in dolgo časa se niso obvladali. Potem pa so jo zaskočili in pričeli trgati oblačila z nje. Ni vedela, kaj s edogaja. Bala se je, da jo bodo posilili kakor najbolj bedno pocestnico. A oni so s prsti samo razgrinjali dlake med bedri, tipali in nekaj iskali.

»Evo, našel sem,« reče eden od njenih pomočnikov, ko je zatipal njene sramne ustne, »vražji pečat...«

»Torej, imamo dovolj dokazov za sodišče! Konec je s teboj, čarovnica!« je zmagoslavno zaklical fra Augusto.

***

Sodna dvorana je bila premajhna, da se lahko vanjo stlačili vsi radovedneži, še posebej, ker se ne sodi vsak dan kakšni čarovnici. Predsedoval je fra Augusto, na njegovi desni so sedeli njegovi pomočniki. V publiko je gomila radovednežev pljuvala psovke in grde besede proti njej. Na klopi za priče sta sedela dva moška, ki jima je rešila življenje. Upala je, da ji bo njuno pričanje pomagalo in da bo tako prenehala vsa ta norija.

Fra Augusto udari s kladivom po mizi in tako utiša svojat v sodni dvorani. Pred njim je ležala uradna knjiga ikvizicije *MALLEUS MALEFICARUM* (*Maleficas, & earum hæresim, ut phræa potentissima conterens*) ali »Kladivo za čarovnice, ki ubija čarovnice in njihovo herezijo kakor dvorezni meč«. Knjigo sta po navodilih papeža Inocentia VIII spisala Heinricus Institoris (alias Heinrich Kramer) in dominikanski pater Jacob Sprenger. Prebral je uvodne dele in nato rekel:

»Vstanite obtožena in obe priči!«

V tišini sodne dvorane se je slišalo samo drsanje in škripanje stolov, ko so vsi trije vstali.

»Obtožena! Ali priznate, da se ukvarjate s čarovništvom, čaranjem in zaklinjanjem...!«

»Ne! To je laž! Sem vam že povedala, da prihajam z drugega planeta. Razumite, da obstajajo še drugi svetovi podobni Zemlji. Na mnogih je civilizacija bolj napredna kakor vaša, tu na Zemlji. Znanost je tudi bolj napredna, ...« je začela, a prekinil jo je hrup in smeh v sodni dvorani. Fra Augusto je ponovno s tolčenjem kladiva po mizi utišal ljudstvo.

»Še vedno si drzneš govoriti bogokletne besede,« zalaja fra Augusto proti njej. Potem se obrne k pričama. Najprej povpraša Jacka, ki ga je Lea ozdravila kačjega ugriza: »Ali je res, da te je obtožena rešila pred kačjim ugrizom?«

»Res je, častno sodišče!« potrdi Jack.

»Kako pa je to naredila?«

»Z nečim me je zbadla in potem je strup čudežno nehal delovati. Bilo je kakor čarovnja...«

»Čarovnja! Dovolj, sedi! A ti Martin?« se svečenik obrne k moškemu iz pretepa v krčmi. »Bil si na robu smrti, a tale ... satanova dekla, je menda čudežno zaustavila krvavitev?«

»Tako je velečastni sodnik!«

»Kakor, da je bila to čarovnja?«

»Tako je velečastni sodnik!«

Nato je vse teklo gladko po protokolu svete inkvizicije. Ena za drugo so se postavljale obtožbe, podajala »dokazi«. Publika je kričala in zahtevala smert za čarovnico. Končno je fra Augusto udaril še zadnjič s kladivom po mizi in podal razdosdbo, da se naj čarovnica sežge na grmadi. V sodni dvorani so se zaslišali klivi odobravanja.

***

Grmada so postavili na centralnem mestnem trgu ob fonatni. Dan je bil lep in sončen. Množica se je zbrala, da se udeleži ekskekucije čarovnice. Zanje je to bila bolj cirkuška zabava. Potem se je zaslišalo udarjanje konjskih kopit in koles po kamnitem tlaku. Leo so sneli z voza, saj ni mogla hoditi zaradi bolečin in poškodb pri mučenju. Zvezali so jo na debel lesen kol sredi gromače.

Ljudje so jo začeli žaliti in jo obmetavati z gnilim sadjem.

Potem je rabelj podtaknil ogenj na več straneh. Poistalo je vedno bolj vroče in zadušljivo zaradi dima. Njen pogled se ustavi na curkih hladne vode v fontani...

Trenutek, preden je izgubila zavest, se je spomnila na Starka in na njegovo smrt. Zgorel je in postal pepel tega planeta. Kmalu bo še sama zgorela in se spremenila v pepel. Pridružila se mu bo kot prah, ki pada na Zemljo.

~ ~

Zgodba Prvi stik je del zbirke kratkih zgodb Tihomirja Jovanovića Tike **Levitev**, ki je leta 2019 izšla prei založbi **Pro Andy s.p.**

Zgodbe sta prevedla Andrej Ivanuša in Bojan Ekselenski.

Spletna stran knjige:

<http://www.proandy-sp.si/levitev.html>

Informacije in naročilo knjige:

knjigarna@proandy-sp.si

Lawrence Schimel

(prevod iz angleščine: Matej Krajnc)

Recept za težave

Sestavine:

- 1 vroč poletni večer
- 1 polna luna
- 1-2 Pošasti Pod Posteljo
- 1-2 Pošasti V Omari
- 2-3 otroci, ki se spravljajo spat

Navodila:

1. Predogrejte večer s poletnim popoldnevom, ko sonce žge tako močno, da stopi asfalt.
2. Položite otroke na posteljo iz zelene solate, skozi okno pa naj sijajo lunini žarki, da bodo otroci ostali budni.
3. Počasi mešajte pošasti v manjši posodi. Strani posode postrgajte z žlico dovolj glasno, da bodo otroci slišali.
4. Ko se otroci prestrašeno dvignejo, jih spet polezite in prekucnite na tla, posuta z moko. Ta bo pošasti vodila do njih.
5. Odcedite njihov pogum in jih pustite, da lahno vrejo v pokriti posodi. Vsaka minuta se jim bo zdela dolga kot ura.
6. Vrzite v posodo pošasti in močno stepajte.
7. Zaklenite vrata in zavržite ključ.

Skuhali ste si precej težav. Dovolj jih bo za 2-4 pošasti, odvisno od tega, kako zelo lačne so.

Pod mostom

V gozdu, nad čisto, bistro vodo,
je most, tako vam zdaj povem.
Tam se otroci palčkov igrajo in kričijo,
trolu nagajajo, ki je doma pod njim.

Tudi jaz sedem na ta most
in peclje rož lučam v vodó;
otrok smrtnikov, bolj spoštljiv
do uroka reke, ki mi šepeta.

Pecelji nikoli ne odplujejo na drugi breg
in ko vstanem, da bi šel, je vedno tam darilo:

ogrlica iz ribjih kosti
ali pa trije prodnati kamenčki,
dolgo, belo labodovo pero
in včasih moje rože, zopet cele.

Lovec iz Ulstra

Muca sosedova je ujela kunca.
 Še živ moli iz gobca njenega
 kot kak mačji mladič v nedolžni igri.
 Ko se približam, plen spusti
 in izgine v obližnji gozd,
 a iz strahu in ne, ker bi jo pekla vest.
 Kunec ves pretresen trepeta tam,
 kjer ga je spustila, a ko se približam,
 poskoči in zbeži. Stečem za njim,
 da bi preveril, če je ranjen, a počutim
 se kot Kuhulin, ko je še bil otrok,
 in kunce gnal, dokler ni uren bil tako,
 da jih je ujel in se naučil urno
 izogniti še meču.

Moj lov ne traja dolgo. Kunec se
 v spretnem cikcaku me izogiba,
 a ker sem večji in bolj premeten,
 ga končno stisnem v neizogibni kot
 zidu opečnatega stavbe pred seboj.
 In ko privzdignem drobno gmoto dlake
 in za hip jo podržim, ta brca v strahu,
 vem, da je lov precej prelahek bil,
 da bi počutil se kot zmagovit junak.

*Matej Krajnc***Nevidni človek (apoteoza Stanislaw Lema)**

I.

Hughes Phanton se obleče in
pogleda, če se je barometer
že kaj sfižil v to ali ono stran.
Ne da se mu ven. Ne da se
mu. Če bi kaj pojedel, bi morda
globlje zadihal, a ne je, ker
ne dela. Ne obstaja. Obstaja,
vendar zgolj v ciklu padajočega
barometra. Mogoče bi se vse
skupaj bolje začelo, če bi dišave
iz kuhinje ne prilezle same,
pač pa bi jih kdo usmeril. In
jutra so ponavadi tiha, pomisli
Hughes. Jutra so ponavadi
pohlevna. Ne da se mu ven.
Ne da se mu. Karkoli že stori,
oblečen je. Tudi to je nekaj.
Vrne se k barometru in mu
skuša dati umetno dihanje. Ko
barometer zastoka, pridejo
iz stene trije kapucinarji in
Hughesu Pantonu zavijejo
vrat, vsak s svoje strani. To je
videti precej neenakomerno
in Hughes vmes razmišlja, ali
se je poskus, čeprav učinkovit,
vendarle blamiral pred svojimi
predhodniki. Nato pade na
tla. Oblečen. Barometer se
nagne v levo.

II.

Komu je dan aspekt
nevidnega človeka?
Biti ob strani. Tih.
Obstajati zgolj tam,
kjer ni osnov za to,
a kjer motre gospodje
na vsak neviden gib,
ko misliš, da si sam.

Komu je dana čast
nevidnega človeka?
Biti vsevdiljno nov.
Biti vsevdiljno bled.
In ko gospodov glas
okameni v ozvezdje,
brez prevelikih muk
znova prižgati svet.

Komu je dan nemir
nevidnega človeka?
Legende. Miti. Čas.
Prebodene stvari.
A ko gospodov glas
okameni v ozvezdje,
nemir postane moč,
ki je ... in ki je ni ...

Komu je dan aspekt
nevidnega človeka?
Biti ob strani. Tih.
Obstajati zgolj tam,
kjer ni osnov za to,
a kjer motre gospodje

na vsak neviden gib,
ko misliš, da si sam.

III.

Prosim počakajte, da
Baloyne séde. Njegov
suknjič je moker in to
je šele začetek. Njegovi
salonarji, če jih ima,
so beli. Zdaj ne bomo
govorili o tem, ni časa.
Zelo dobro me poslušajte:
govoril bom v kratkih
sunkih, frekvenca mojega
glasu bo visoka. Ne razbijajte
stekla, če se vam bo zdelo,
da vsa reč uhaja iz rok. Ko
se naredi mrak, bomo
vsi občepeli: takole, kot
starci, ko se jim zapali
mravljišče. Prosim počakajte,
da Baloyne razčisti z
naslonjačem, da se
suknjič posuši, ker drugače
ne moremo glasovati. In
če v temi zatipate tilnik
nevidnega človeka, je
to šele začetek. Nikar
ne mislite, da so glasovi
naključni. Beli salonarji
tega ne beležijo. Mi tega
ne beležimo. Veseli bomo
vaše pozornosti. Zelo dobro
me poslušajte: Baloyne bo

počasi razjarjen. Pike med
ozvezdji bodo dobile
številke nad glavo. Čas za
malico bo.

Matej Krajnc v Celjski kulturnici

hallo
A do Z

Dr. Einstein in David spremenita
mamo Majjo, ki dobi bolezen
na mozganik in postane...

Mnogo medicinov:
Novi tehniki: kralja in jedomata
★★★★★★★★

Nedeljski: Lepa, izumirna
★★★★★★★★

Pil: Nekaj novega
★★★★★★★★

Ne pozabi: prebrati drugih knjig
Dr. Einstein in Davidka
- prebrati drugih knjig
od ustvarjalcev turskih dam.

petal

Dr. Einstein
in

David:

Kravo za mamo

Ema Aniček
Ana Zagar.

Supernovica

Ema Arnšek (7. b)

Fantazija

Človeška fantazija ni kar tako,
Ampak nekaj čudnega in zanimivega zelo.
Vsak človek ima drugačno,
Nekdo svetlečo, drugi temačno.

V fantaziji si lahko junak,
Ki te premaga vsak bedak.
Lahko si smešen, čuden ali čeden na planetu,
Kjer je vsak beden.

V naši glavi fantazija nastane,
V sanjah pa resničnost postane.
V srcu za vedno ostane,
mogoče celo v kakšni knjigi pristane.

Zoja Zlodej

Prijateljstvo

Prijatelj je oseba,
ki jo poznaš,
je občutje,
ki ga imaš.

Prijatelj te podpira,
ti stoji ob strani,
te posluša,
in te brani.

Prijatelja ima vsak,
mravljica,
miška,
in tudi junak.

Prijateljstvo je vrednota,
ki jo imamo vsi,
in si jo želimo
med vsemi ljudmi!

DOGODKI IN ODMEVI

Dogodki in odmevi

3. Fanfest 2019 (21. in 22. 9. 2019)

Fanfest v svoji tretji izdaji

Celjsko literarno društvo je v soboto in nedeljo, 21. in 22. septembra izvedlo tretji Fanfest, mednarodni slovenski festival fantazijske književnosti. Glavni gost festivala, ki od letos postaja stalni, je bil ugledni srbski pisatelj, teoretik in pedagog prof. dr. Zoran Živković. Gostje so bili še Barbara Jelen, Maja Mlakar, Aljoša Toplak, Andraž Benedik, Andrej Ivanuša, Domen Mohorič, Ivan Šokić, dr. Marko Vitas in Tihomir Jovanović Tika. Omeniti moram še Post fanfestum s češko pisateljico **Ivano Myškovo** in prevajalkama **Jano Šnytovo** in letošnjo dobitnico **Sovretove nagrade, Tatjano Jamnik** (obe iz KUD Police Dubove).

Festival se je začel v butični Knjigarni in antikvariatu Antika, kjer so se predstavile letošnje novosti na področju fantazijske književnosti. Nekako smo soglasni, da z besedo fantazijska književnost označimo celotno področje fikcije. Vsekakor fantazijska književnost ni samo plažno, otroško in mladinsko literarno razvedrilo, temveč gre tudi za vrhunsko književnost. Tihomir Jovanović Tika, gost iz Srbije, urednik Regie Fantastice, pomembne regionalne zbirke fantazijske književnosti, je predstavil četrto izdajo, posvečeno Arthurju C. Doyleu. Malce je osvetil tudi začetke antologij in najavil temo naslednje zbirke. Regia Fantastica je pomembna tudi

za Slovenijo, saj sta v njen izbor prišla tudi slovenska avtorja (Andrej Ivanuša in Bojan Ekselenski). Zbirka je pomembna zaradi mednarodnega sodelovanja in literarne izmenjave med narodi nekdanje skupne države.

Bojan Ekselenski je v nadaljevanju predstavil zadnji dve številki edine slovenske revije za fantazijsko književnost – Supernovo. Predstavil je tudi festivalsko zbirko Ulrik II Celjski je preživel. Ta zbirka je namenjena zavedanju o naši kulturni dediščini in promociji starodavnega mesta ob Savinji. Na razpis vedno pride tudi kakšna zgodba iz tujine.

Ob revijah je bila predstavljene nagrade supernova, ki jo podeljujejo KUD Police Dubove iz Brezovice pri Ljubljani, Društvo za promocijo znanosti in fantastike Meteorita iz Jesenic in celjsko literarno društvo.

Predstavitev letošnjih knjižnih novosti slovenskih avtorjev je bila žal precej kratka, kajti vsa tovrstna dela nastanejo izključno kot samozaložniški projekti ali jih pripravi kakšna majhna založba z omejenimi kadrovskimi viri. Tako smo lahko spoznali *Ptujsko trilogijo* Mihe Remca in Aleksandre Jelušič, *To se lahko zgodi tudi vam* in *Usode na kredit* od Bojana Ekselenskega in *Dvigalo* od Erika Sancina, slovenskega pisatelja iz Trsta.

Ivan Šokič je za konec prvega dela predstavil edini resni portal za fantazijo, znanstvena-fantastika.si (ISSN 2630-287X) in predstavil možnosti sodelovanja. Portal daje pomemben poudarek slovenskemu ustvarjanju – izdelkom in dogodkom ter omogoča objave. Ravno so aktualni pisateljski izzivi. Portal je pomemben promotor slovenske fantazijske književnosti.

Drugi del sobotnega festivalskega dogajanja je bil namenjen osrednji prireditvi, namenjeni širši publiki. Ob 19.30 se je v Celjski kulturnici, hramu celjske ljubiteljske kulture začel osrednji program. Novost prireditve je bila otvoritev razstave ilustracij **Daliborja Borijskega Zupančiča** *Skice za psevdohibridne portrete*. Razstava je bila na ogled v Celjski kulturnici do 3. oktobra.

Slavnostni govornik na prireditvi je bil **predsednik Državnega zbora RS mag. Dejan Židan**. V svojem govoru se je dotaknil rasti proračuna za kulturo, pomena razvoja kulture, saj je po njegovem mnenju kultura temelj naroda.

Prireditve sta se udeležila tudi **vodja Kabineta predsednik Državnega zbora g. Darja Kapš**, **predsednik ZKD Celje, g. Živko Beškovec**, ki je v pozdrav festivalu povedal nekaj besed.

Program je bil sestavljen iz več delov. Najprej se je Bojan Ekselenski pogovarjal s prof. dr. Zoranom Živkovićem o njegovih akademskih začetkih in zatem sta načela vprašanje sodobne fantazijske književnosti. Profesor Živković je predstavil tudi svoje zadnje teoretično delo, ki je izšlo pri prestižni akademski založbi Springer - *The Clay writer – Shaping in creative writing*. Profesor je z nami podelil anekdoto o tem, kako je delal selekcijo med študenti. Predstavili smo tudi dokumentarne filme po njegovih teoretičnih delih – *Zvezdni ekran* (*Zvedani ekran*) in *Stoletje znanstveno fantastičnega filma* (*Vek SF filma*).

Sledil je ogled dveh kratkih filmov, posnetih po zgodbah profesorja Živkovića.

Za zaključek programa so profesor Živković, Tihomir Jovanović Tika, Andrej Ivanuša in Aljoša Toplak sodelovali v panelni razpravi Poti in stranpoti fantazijske književnosti. Debato je moderiral Bojan Ekselenski.

Sodobna fantazija je precej drugačna od književnosti, 20. stoletja, ki sta mu po mnenju profesorja Živkovića vladala znanstvena fantastika in magični realizem. Znanstvena fantastika je v opus literature prispevala dve pomembni vsebini – prvi stik in manipulacije s časom. Nekaj besed so spregovorili tudi o ženskah in ugotovili, da jih je med znanimi pisateljskimi imeni precej malo.

Sodobna fantazija je od vseh vrst književnosti najbolj globalizirana in angloameriška založniška industrija izvaja pravi kulturni kolonializem, saj na svoj trg ne spušča prevodov iz drugih jezikov, a na različne načine obvladuje fantazijsko književnost in z marketinškimi prijemi diktira popularne trende.

Slovenske založbe, ne glede na recenzije in branost, vztrajno ignorirajo slovenske

avtorje in dajejo prednost uvoženemu. Prišli smo tako daleč, da se z denarjem davkoplačevalcev aktivno promovira tuja fantazijska književnost, a naša domača ima večkrat na sporedu tek čez polena pod noge. Celo na prireditvah, ki jih sofinancirajo javni skladi, se aktivno promovira branje tuje literature.

Na začetku 21. stoletja se poraja drugačna vrsta fantazijske književnosti, ki je žanrsko neopredeljena. Pomemben avtor sodobne fantazije je tudi festivalski gost prof. Živković. Čeprav je svojo akademsko pot začel s proučevanjem znanstvene fantastike, ni napisal niti ene znanstvenofantastične knjige.

Fantazijska književnost v Sloveniji je v rokah amaterjev, ki si kruh služijo drugje in večino dela postorijo z lastnimi sredstvi. Celje je ena redkih, če ne edina občina v Sloveniji, ki omogoča na občinskem razpisu kandidiranjem tudi samozaložnikom.

V nedeljo, 22. septembra je bila v Celjski kulturnici delavnica Kako zaključiti

(fantazijsko) zgodbo. Delavnico je vodil profesor Živković, dolga leta je bil profesor kreativnega pisanja na Filološki fakulteti Univerze Beograd.

28. septembra se je odvil zadnji dogodek Fanfesta - Post fanfestum. Celjsko literarno društvo je ob sodelovanju KUD Police Dubove v okviru evropskega programa Ustvarjalna Evropa gostilo znano in nagrajeno češko pisateljico **Ivano Myškovo**. Na literarnem večeru sta sodelovali še prevajalki **Tatjana Jamnik** in **Jana Šnytova**. Ivana je predstavila prevod zbirke kratkih zgodb *Bele živali so zelo pogosto gluhe*. Za prevod knjige je poskrbela Tatjana Jamnik. Glasbeno popestritev je prispeval **Matej Krajnc**. Počastil nas je z uglasbeno pesem s festivalskega razpisa – Samopostrežni grof.

Na prireditvi smo poslušali branje v češčini in zatem slovenski prevod. Ivanina knjiga je primer sodobne književnosti, kjer ni ločnice med realizmom in fantazijo.

Festival je edini te vrste v Sloveniji in v svoji tretji izdaji je tudi vsebinsko dozorel. Celjsko literarno društvo je s tem mednarodnim festivalom, Supernovo in portalom znanstvena-fantastika.si najpomembnejše slovensko literarno društvo na področju slovenske fantazijske književnosti. Društvo sodeluje tudi na tujih sorodnih dogodkih.

1. Grossmannov festival fantastike in stripa

Nova verzija Grossmannovega festivala

V Ormožu se je od petka do nedelje, 18 do 20. oktobra 2019 odvijal Grossmannov festival, posvečen fantaziji in stripu. Celjsko literarno društvo je sodelovalo v programu. Vsebina festivala je bila izredno bogata in presenečeni smo bili nad odzivom publike. Organizacija festivala je bila v rokah iste ekipe, kot precej bolj znanega Grossmannovega festivala filma in vina.

Na festivalu so sodelovali tudi mnogi ugledni gostje iz bližnjih držav.

- Aleksander Žiljak
- Aljoša Harlamov
- Andrej Ivanuša
- Bojan Ekselenski
- Davorih Horak
- Igor Harb
- Ivica Stevanović
- Izar Lunaček
- Marko Fancović
- Milan Maksimović
- Milena Benini

- Mito Gegić
- Nikica Gilić
- Pia Nikolić
- Silvester Mileta
- Simon Habjan
- Tanja Štasni
- Željko Luketić
- Zoran Smiljanić

Celjsko literarno društvo je imelo v sodelovanju s Pro Andy s.p. stojnico, kjer smo ponujali revije Supernova, Vsledje in knjige, ki sodijo na takšno prireditvev.

Ena od glavnih točk festivala je bilo izjemno delo - Peščeni planet Franka Herberta. Slovenija je končno, po dobrih 50 letih dobila sposoben prevod tega ključnega dela svetovne znanstvene fantastike. O njem je spregovoril prevajalec Igor Harb, ki je odlično opravil zahtevno delo. V razpravi o pomenu Herbertovega dela in njegovemu vizionarstvu so sodelovali vsi gostje fetsivala.

Bojan Ekselenski in Andrej Ivanuša sta vodila okroglo mizo o prevajanju v slovenski in hrvaški jezik. Posebej sta se dotaknila medsebojnega prevajanja.

Zadnji dan so podelili zdaj že znamenite nagrade

Hudi maček.

- **Zoran Smiljanić**, ki je prejel častnega hudega mačka za izreden prispevek k stripovski umetnosti
- **Milena Benini**, ki je prejela častnega hudega mačka za izreden prispevek k žanru znanstvene fantastike in fantasyja
- **Andrej Ivanuša** (član Celjskega literarnega društva) e prejel častnega hudega mačka za življenjsko delo v žanru znanstvene fantastike in fantasyja.

*Druženje regionalnih festivalov fantazijske književnosti***2. SFTerracon**

Ekipa Celjskega literarnega društva se je odpravila v Beograd na regionalno konvencijo SFTerracon, ki jo je organiziralo beograjsko društvo Udruženje građana Fanovi naučne fantastike »Sci&Fi«.

Konvencija se je odvijala v soboto, 9. 11. 2019 v dvorani Božidarac.

Zbrali so se organizatorji najpomembnejših festivalov fantazije, predvsem tovrstne književnosti iz šestih držav regije – BiH, Črne gore, Hrvaške, Makedonije, Slovenije in Srbije. Glavni gosti so bili Ljubomir Mihajlovski (GOH) iz Makedonije (Član Državnega odbora makedonskih istraživačkih akcija za mlade, ustanovitelj in predsednik Centra za naučno fantastiku Vision), Mirko Grdinić in Davor Šišović iz Hrvaške (Istrakon in Festival fantastične književnosti), Bojan Ekselenski (Predsednik CLD, organizator slovenskega festivala fantazijske književnosti), Andrej Ivanuša (pisec, urednik in esejist), oba iz Slovenije, Dragić Rebrenović iz Črne gore (organizator Regionalnega festivala fantastične književnosti Refestikon), Anto Zirdum, BiH (direktor festivala SF poezije & SF priče »SCAVACON«), Dinko Osmanović, BiH (aforistik, kolmunist, pisec), Prof. dr. Zoran Živković (najbolj prevajani srbski pisatelj).

Najprej je bilo predavanje o srbskem stripu od 1935 do danes, predaval je Zoran Stefanović. Sledilo je zanimivo predavanje Fantastika na filmu i Festival srpskog filma fantastike. O festivalu in filmu je predaval bivši direktor festivala Jovan Ristić.

Ob 17h je bil pogovor s prof. Živkovićem o fantastiji in pisanju.

Ob 18h je bila okrogla miza o znanstveni fantastiki in fantastiji obče v regiji. Vsak od gostov je predstavil dogajanje v svoji državi.

Največ festivalov in konvencij ima Hrvaška, ki ima že izkušnje tudi z organizacijo Eurocona, največjega evropskega dogodka na področju ZF&F. Kar se

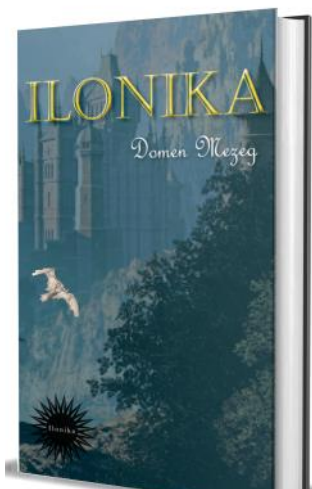

tiče revij in knjig čast Slovenijo rešuje predvsem Celjsko literarno društvo (Supernova, Fanfest, domača ZF&F dela) in je pravzaprav vse v rokah entuziastov, ki si kruha ne služijo s književnostjo. Omenili smo še Meteorito, Na meji nevidnega in Grossmanov festival stripa in fantastije. Dinko Osmanović nas je v odmoru pred koncem zabaval z aforizmi.

Na koncu, ob svečani otvoritvi in istočasnem zaprtju festivala (pač časovni paradoks, ki pritiče ZF dogodku), je predsednik društva Svetislav Filipović podelil Diplome za izjemen doprinos k popularizaciji ZF. Iz Slovenije jo je prejel Bojan Ekselenski. V dvorani je bila razstava ilustracij (avtor Svetislav Filipović) in posterjev. Poteka je tudi delavnica stripa in pokazali so nekaj svežih knjižnih del.

Sveže izdaje slovenskih avtorjev in avtoric

Od zadnje številke Supernove se na slovenski založniški sceni ni zgodil čudežni preobrat in izšli sta samo dve sveži tiskani knjigi.

Domen Mezeg je izdal prvo knjigo sage **Ilonika**. Gre za fantazijsko povest, ki je blizu vsem ljubiteljem Gospodarja prstanov, Pesmi ledu in ognja in sorodnih. Na spletni strani, posvečeni sagi je zapisano: *Pripoved se začne s smrtjo starega cesarja, ki svojemu sinu na smrtni postelji da popolno svobodo: lahko se odloči, da bo nadaljeval dinastijo, če pa ne želi biti cesar, se lahko odloči tudi drugače. In v prvem delu fantazijskega romana Ilonika ga spremljamo v njegovem dozorevanju, iskanju svojega načina vladanja, iskanju življenjske družice ... Spoznamo nekaj vladarjev drugih dežel, različna območja, kjer se zadržujejo dvorjani, njihovo verovanje in sledove verovanja njihovih prednikov. Vse to sestavlja sliko človeškega življenja, saj se v marsikateri situaciji*

lahko najde vsak posameznik.

Spletna stran: <http://ilonika-saga.si/pripoved/>

Info o knjigi: ilonika63@gmail.com

V času korona krize je izšla novela Bojana Ekselenskega z naslovom **Zadnji?**

Avtor je zapisal:

Biotehnologija se skokovito razvija. Tehnologija omogoča silno natančne manipulacije z geni virusov, izredno izmuzljivih stvaritev narave.

Tik pred božičnimi prazniki se vsepovsod, skoraj sočasno, pojavijo izbruhi nenavadne gripe. Oboleli ne obležijo z visoko vročino, temveč se spremenijo v nekaj zloveščega. Hladni um fanatika je računal, da bo virus natančno udaril in s sveta v nekaj dneh odstranil vse, ki so po njegovem

mnenju manjvredni.

Virus se je odločil drugače ...

Kot dodatek je na koncu knjige satirična kratka zgodba Celjska vampirska večerja. Kaj se zgodi, če se truplo ne strinja, da mora mirovati?

Info: <http://samozalozba.eu/KratkaProza.html#zadnji>

Splošni razpis za Supernovo

Revija izhaja dvakrat letno, spomladi in jeseni. Revija živi od prispevkov, zlasti zgodb in pesmi. Sprejemamo tudi eseje in recenzije knjig s področja spekulativne fikcije.

Sprejemamo samo prispevke v elektronski obliki. Samo tipkopisov ne moremo sprejeti in bodo zavrnjeni.

Datumi:

1. februar za spomladansko številko (izide na Meteoriti)

15. julij za jesensko številko (izide pred Fanfestom in NMN)

Naslovi za pošiljanje

Uredništvo:

- Celjsko literarno društvo
- (s pripisom: za Supernovo)
- Gledališki trg 4
- 3000 Celje
- E-mail:
- celjsko.literarno@outlook.com
- bojan.ekselenski@gmail.com (urednik)

Dolžina besedil:

Miniatura: do 1000 besed.

Želimo si sledečega:

Kratka zgodba: do **7500 besed (45.000 znakov s presledki)**, za daljše zgodbe se bomo odločili glede na prostorske možnosti, po potrebi bomo avtorje prosili, da zgodbo skrajšajo na zahtevan obseg

Esej: do 3500 besed,

Recenzija: do 3500 besed,

Poezija: skupaj do 300 vrstic, pesem do 150 vrstic.

Prva stran se ne šteje v obseg besedila, na njej **morajo biti sledeči podatki:**

- Naslov dela
- Ime in priimek,
- Veljaven poštni naslov, kamor pošljemo avtorske izvide
- Veljaven elektronski naslov za komunikacijo

Avtorji in avtorice besedila do nadaljnjega odstopijo v brezplačno objavo. V primeru, da bodo finančna sredstva dopuščala izplačilo honorarjev, se bodo z avtorji(-icami) podpisale ustrezne pogodbe.

Prispevke sprejemamo samo v elektronski obliki, pošilk v papirnati obliki ne sprejemamo.

Razpis za Vsesledje 39

Razpis za 39. številko Vsesledja in Mlado Vsesledje

Vsesledje je osrednja revija Celjskega literarnega društva, ki letos praznuje 18 let izhajanja. Sprejemamo prozo, poezijo, eseje in dramatiko.

Mlado Vsesledje je del Vsesledja, posvečen mlajšim avtorjem(-icam), predvsem osnovnošolcem in srednješolcem.

Sprejemamo poezijo, prozo, eseje in dramatiko.

Rok za oddajo prispevkov je **1. junij 2020**, samo v elektronski obliki (doc, docx ali rtf), na naslov s pripisom - za Vsesledje ali Mlado Vsesledje:

Upoštevani bodo vsi prispevki, ki bodo prispeli do 1. junija, v **elektronski obliki** (doc, docx ali rtf), na naslov:

- zoran.pevec@gmail.com (glavni urednik)
- celjsko.literarno@outlook.com (društvo)

Mednarodni razpis - Konec sveta v Celju, Sloveniji in Evropi

Za 4. Slovenski festival fantazijske književnosti vam postavljamo nov izziv. Že naslov teme vse pove. Izmisлите si

Pogoj za sodelovanje:

- Poezija ali prozno delo
- Obseg do 20.000 besed (60.000 znakov s presledki)
- Rok pošiljanja: **15. 7. 2020**
- Besedilo mora biti v elektronski obliki, opremljeno s podatki o avtorju(-ice) - ime, priimek, e-mail, naslov bivališča (zaradi pošiljanja Supernove) in po želji GSM, spletna stran ipd.

Pošljete na naslov:

- fanfest.festival@gmail.com ali
- celjsko.literarno@outlook.com

Osební podatki, ki jih društvo zbere na razpisih, se uporabijo samo za komunikacijo z avtorji(-icami) in za pošiljanje avtorskih izvodov. Kontaktnih podatkov ne delimo in ne objavljamo.

Fanfiction razpis: Ivan Tavčar: 4000

Ivan Tavčar je napisal roman 4000, ki ga uvrščamo med pripovedi o potovanju po času (krononavtika). Napišite zgodbo ali pesem, povezano z Ivanom Tavčarjem ali 4000.

Pogoj za sodelovanje:

- Poezija ali prozno delo
  - Obseg do 3500 besed (21.000 znakov s presledki)
  - Elektronska oblika (docx, doc, odt, rtf, txt)
  - Priložite nujno potrebne podatke (avtor, kontaktni naslov, domači naslov, če želite dobiti izvod tiskovine po pošti)
  - Pošljite na celjsko.literarno@outlook.com ali bojan.ekselenski@gmail.com
  - Rok za pošiljanje: **1. 8. 2020**
-

O Celjskem literarnem društvu

Članarina

- 10 €
- Družinska članarina 11 €
- **Članarine NE plačajo učenci, dijaki, študenti in brezposelni**

Kaj nudimo?

- Brezplačno literarno izobraževanje v okviru društva.
- Brezplačno udeležbo na Slovenskem knjižnem sejmu in sejmski predstavitev v okviru dejavnosti društva.
- Brezplačno udeležbo na predstavitev ustvarjanja članov in članic društva.
- Brezplačno izdelavo preloma za tiskano knjigo in svetovanje pri izdaji.
- Izdajo E-knjige.
- Objavljanje v publikacijah in revijah, ki jih izdaja društvo (Revija za literaturo in kulturo Vsesledje, Literarna revija za spekulativno fikcijo Supernova).
- Obveščanje o razpisih in natečajih.
- Brezplačni izvod knjige Mlada literatura

Delovanje društva

- Mesečna srečanja vsako 1. sredo v Celjski kulturnici
- Literarne prireditve - običajno vsako 3. sredo v mesecu od septembra do junija
- Sodelovanje z Glasbeno šolo Celje
- Izdajanje revij Vsesledje in Supernova
- Sodelovanje na Slovenskem knjižnem sejmu
- Organizacija Fanfesta, slovenskega festivala fantazijske književnosti
- Sodelovanje na različnih kulturnih prireditvah

Ivan Tavčar:
pomemben slovenski pisatelj

Človek z naslovnice

Ivan Tavčar (Slovenija)

Življenje

Tavčar je bil slovenski odvetnik, politik in pisatelj. Šolanje je pričel leta 1858 v trivialki v Poljanah. Potem je nadaljeval na normalki v Ljubljani, končal jo je leta 1863. Pri šolanju sta mu finančno pomagala očetova brata duhovnika. Nato se je leta 1863 vpisal na gimnazijo v Ljubljani, od koder se je zaradi disciplinskih postopkov moral prepisati na novomeško gimnazijo, nato pa spet nazaj na ljubljansko. Književnost ga je navdušila

že v dijaških letih in tudi sam se je kmalu preizkusil v pisanju. Po koncu gimnazije leta 1871 se je vpisal na pravo na dunajskem vseučilišču in začel objavljati v raznih revijah (mariborska Zora, Stritarjev Zvon, Ljubljanski zvon, Slovan). Med študijem je odslužil enoletni vojaški rok. Leta 1875 je postal odvetniški pripravnik v Ljubljani in se leta 1877 odpravil v Kranj, kjer se je zaposlil pri Mencingerju. Leta 1880 se je vrnil v Ljubljano, kjer je ostal do smrti. Tu je leta 1884 odprl lastno odvetniško pisarno. V letih od 1886 do 1902 je predsednikoval Dramatičnemu društvu. Politično kariero je začel v kranjskem deželnem zboru, kjer je skupaj s političnim sopotnikom Ivanom Hribarjem sestavljal jedro radikalne skupine liberalnega tabora. Nekaj časa je urejal tudi strankino glasilo Slovenski narod. V letih 1901 do 1907 je bil državnozborski poslanec, od leta 1911 do 1921 je bil tudi ljubljanski župan. V Narodni vladi SHS je bil poverjenik za prehrano. Poročen je bil s Franjo Tavčar (rojena Košenini), ki je bila med pomembnejšimi osebnostmi tedanjega slovenskega ženskega gibanja. Tudi zaradi njenih spodbud je bil zelo dejaven v številnih narodnih društvih; med drugim je postal tudi predsednik Kluba slovenskih biciklistov, prve slovenske kolesarske organizacije. V zadnjih letih svojega življenja je opustil javno delovanje zaradi bolezni. Nekaj časa je bil predsednik Narodne čitalnice v Kranju in ljubljanskega Sokola. Bil je ustanovitelj Pisateljskega podpornega društva in večletni pravni zastopnik. Leta 1889 je bil soustanovitelj društva Pravniki, leta 1904 pa Društva slovenskih književnikov in časnikarjev. Leta 1921 je bil izvoljen za častnega meščana Ljubljane, pred tem tudi v Celju, Kamniku, Kranju, Krškem in Šoštanju. Vedno se je rad vračal v domačo Poljansko dolino, kjer si je leta 1893 kupil posestvo

s kmečkim dvorcem Visoko.

Umrli je v Ljubljani, pokopan pa je v kapeli nad visoško graščino. Po njem se danes imenuje več ulic in Osnovna šola Ivana Tavčarja v Gorenji vasi.

Dela

Začel je s pesnikovanjem, potem pa je nadaljeval s prozo, ki jo je pisal do konca svojega življenja. V svojem zgodnjem literarnem ustvarjanju se je zgledoval po Stritarju. Pogosto je pri njem prihajalo do idealizacije slovenskega kmetstva in povzdigovanje neoskrunjene narave. Večkrat se je pod svoja dela podpisal s psevdonimom Emil Leon. Prevladujejo pesmi z ljubezensko tematiko, razne politične zbadljivke in pesmi, posvečene domovini. Leta 1884 sta v Kresu izšli dve Jesenski pesmi (Poglej, na polje slana pada in Prepozno), ki sta bili posvečeni tega leta umrli Emiliji in novi izvoljenki Franji. Gre za intimno opevanje Emilije, v katerem se pokaže njena nedostopnost. Navdihovala ga je tudi v naslednji pesmi Gazela, ki jo je objavil v Zori leta (1872).

Književne prispevke je začel objavljati, ko je bil še študent, mdr. dijaškem lističu Slavec. Pozneje je objavljal v Stritarjevem Zvonu, v Zori, v Ljubljanskem zvonu, v Slovanu. Svojo prvo pripovedko pa je objavil v Slavljanskem jugu pod naslovom Primola leta 1868.

Njegovo edino odrsko delo je skeč **Erazem iz jame**, napisal ga je v srednji šoli in podnaslovil kot žaloigra. Prikazuje usodo predjamskega viteza, ki so ga preganjali zaradi zvestobe prijatelju. Poudarja varnost doma.

Tavčar velja za enega najboljših slovenskih pripovednikov 19. stoletja. V njegovih delih se vidi povezava s kmečkim okoljem, iz katerega je izhajal. Prvi prozni deli sta bili Slavec in Poldne na deželi.

Tavčar je svoje pisateljstvo začel z ljubezenskimi novelami. V eni prvih, **Doni Klari**, je prvič izrazil nazor, da je ljubezen človeku v pogubo, ki se kasneje periodično pojavlja v njegovih delih (Dona Klara umre od žalosti, ker so njenega ljubimca umorili). V **Bolni ljubezni** in **Mladih letih** se kaže njegova družbena prizadetost ter boj mladega junaka z aristokracijo, ki se pogosto konča nasilno.

Osrednji junak v **Bolni ljubezni** je Radoslav, ki piše z Dunaja v domači kraj prijatelju. Pripoveduje mu o svojem življenju, bolezni in zaljubljenosti v Avrelijo, kateri se odpove zaradi družbenega sloja. Reven študent se namreč ne more poročiti z aristokratinjo. Zaradi tega trpi in umre. Smrt kot rešitev se pokaže tudi v Soror Pia. Dekle odide v samostan, ker dobi sporočilo, da je njen fant mrtev. Zaobljubi se Bogu. Kasneje izve, da je živ ter da se želi poročiti z drugim dekletom. Rešitev ljubezenske nesreče je smrt.

V **Mladih letih** pa se je Ivan po petnajstih letih vrnil na svoj dom, ki je stal ob graščini. Zaljubi se v konteso Marijo, nakar izve, da sta brat in sestra.

V noveli **Antonio Gledjevič** smo priča mlademu meščanu, ki je kot demokrat in domoljub protestiral proti preživelim aristokraciji in takratni oblasti.

In vendar! je noveleta v pismih, kamor je vpeljal srečni konec. Profesor Filip je bil odločen nasprotnik poroke. Med počitnicami se je vrnil na svoj dom, katerega je njegov oskrbnik dal v najem meščanski družini. Profesor se je zaljubil v njihovo hčerko in se na koncu tudi poročil.

Napisal je tudi tri novele z zgodovinsko tematiko. To so **Tiberius Pannonicus** (čas Neronove vladavine in pobeg vojščaka s kristjanko), **Kuzovci** (tematika rokovnjačev) in **Vita vitae meae**. Slednja govori o nasprotjih med katoliki in protestanti. Glavnega junaka doleti nesrečen konec zaradi vnete predanosti katoliški veri. Njegova vera je tako močna, da ne prenese misli, da bi lahko bil sin luteranske matere. V Ljubljanskem Zvonu je leta 1894 izdal **V Zali**, ki vključuje štiri novele. Prva ima zgodovinsko tematiko in govori o kanoniku Amandu in obdobju protireformacije, druge tri pa imajo kmečko tematiko. Skupna misel je: Ljubezen nam je vsem v pogubo, tako živali kakor človeku!

Napisal je tudi nekaj črtic. Ena prvih je **Meine Schwester Elisa**, zasnovana je bila kot petdejanska tragedija in je bila narejena kot naloga za šolo. V naslednjem koraku je začel ustvarjati bolj realistične črtice, izdal jih je pod skupnim naslovom **Med gorami** kot "slike iz Loškega pogorja". Izhajale so med 1876 in 1888 v Zori, Zimskih večerih in Povestih. V tem ciklu se nahaja 12 črtic: **Holekova Nežika, Gričarjev Blaže, Tržacan, Moj sin, Kako se mi ženimo, Kalan, Kobiljekar, Grogov Matijče, Posavčeva česnja, Šarevčeva slika, Kočarjev gospod, Miha Kovarjev**. Piše v prvi osebi ednine, vendar ne gre za osebno izpoved, ampak je predstavljena usoda ljudstva. Govori o revščini, krutosti in brezobzirnosti ljudi. Za Tavčarja je najhujše zlo tisto, ki prihaja od zunaj, s strani meščanstva. Svoje muke zaupa le sosedom Ančki in obžaluje, da ni vzel nje. Ančka z njim zanosi in ob porodu umre skupaj z otrokom. Ko žena izve za to, Blaže pobegne v neznanost. Spomladi pa so našli njegove kosti, ki so visele na vrhovih bukve. V Posavčevi česnji pa spoznamo Jakoba, ki se vrne od vojakov in najprej spleza na domačo česnjo, pod katero se je nazadnje poslovil od ljubice Marjanice. Mimo pridejo godci, ki oznanjajo veseli dogodek - svatbo njegove nezveste ljubice. Jakobu se ob tem stemni pred očmi, pade s česnje in ostane hrom. Svojo zadnjo lirično črtico **Pomlad**, ki ni v tem ciklu, saj ne gre več za ljudsko tematiko, pa je posvetil nadškofu Strossmayerju.

Poleg pisanja črtic in novel se je lotil tudi pisanja romana.

Leta 1884 je v Ljubljanskem Zvonu izdal roman **Mrtva srca**. Gre za realistično pripoved, ki govori o razočaranjih mladeniča, katera si je pridobil v meščanskih, aristokratskih in cerkvenih krogih, in družbi, ki je podlegla materializmu. Glavni junak se poskuša upreti pridobitništvu, a sam postane žrtev. Tavčar pokaže

pesimistični pogled. Nato je napisal še dva romana s srečnim koncem.

Leta 1876 je izšel **Ivan Slavelj**, leta 1881 **Otok in Struga**. Slednja govori o sovraštvu grofovskih družin. Otok in Struga sta dva dvorca. Struga je bil dom barona Konstantina in njegove sestre baronice Zore. Na Otok pa je čez poletje prihajal grof Milan z ženo in hčerko. Sovraštvo med družinama je vladalo zaradi ljubezni med grofom Milanom in Konstantinovo sestro. Pozabljeno pa je bilo s poroko Konstatina in Milanove hčerke. V Ivanu Slavelju pa se pokaže želja revnih staršev, da bi njihov sin postal duhovnik. Želja se jim ne uresniči, saj postane zdravnik in se giblje v aristokratskih družbenih krogih. Junak se na koncu poroči z ljubljnim dekletom.

Leta 1885 je izdal **Janez Solnce**, kjer je predstavil ogorčenost plemstva, ker se je mladi vitez želel poročiti z lepotico nižjega stanu, katero si je poželed in ugrabil plemič s Turjaka.

Njegovo najboljšee delo **Izza kongresa** je izšlo leta 1905. Gre za zgodovinski roman, ki je bil objavljen Ljubljanskem Zvonu. Idejo zanj je dobil, ko je bil v Ljubljani pod Metternichovim vodstvom kongres, kjer so se sestali avstrijski cesar, ruski car in italijanski kralj. Delo je pisal med sejami v dunajskem parlamentu. Prikazal je različne značaje ljudi. Od tiransko nadutih in bogatih mogotcev do najrevnejšega prebivalstva. Gre za vrtljak tragedije in komedije brez zaključka.

Leta 1917 je prav tako v Ljubljanskem Zvonu izdal **Cvetje v jeseni**. Prikazano je nasprotje med kmečkim in meščanskim načinom življenja. Sam naslov je prisposoda za ljubezen med Janezom in Meto. Njuna ljubezen ne obrodi sadov, tako kot ga tudi ne cvetje v jeseni. Meta zaradi srčne napake umre v njegovem naročju. V začetnem delu romana avtor prikaže dejstvo, da le z naravo povezan kmečki človek še lahko živi globoko in čustveno. Janez je ljubljanski odvetnik, ki se je naveličal meščanskega načina življenja in se odpravil na obisk k svojemu bratrancu Boštjanu Presečniku na deželo. Tam spozna njegovo hčerko Meto in kljub veliki starostni razliki se med njima razvije ljubezen. Kmalu se mora Janez vrniti v mesto, saj ga čakajo delovne obveznosti. Slovo od Mete je težko, zato razmišlja celo, da bi jo vzel k sebi za gospodinjo. Vendar se zaveda, da se ne bi mogla navaditi mestnega načina življenja. Najde rešitev in kupi posestvo na deželi. Ko se vrne nazaj, Meto zaprosi za roko. Ta od prevelike sreče umre, zaradi srčne hibe. Povest je napisana kot okvirna pripoved, saj se vse začne v Ljubljani, ko se Janez med čajanko trem mestnim damam pripoveduje zgodbo o veliki ljubezni. Tukaj se tudi vse konča. Na koncu je podan čustven poziv k ljubezni do slovenske zemlje.

Leta 1919 je napisal svoje najbolj znano delo **Visoška kronika** in jo objavil v Ljubljanskem zvonu. Govori o dogajanju v 17. stoletju, v katerem se je končala tridesetletna vojna. Tavčar je imel namen napisati trilogijo, a je prej umrl, zato je nastal samo en del. Idejo je dobil, ko je kupil posestvo na Visokem in tam našel družinsko kroniko prejšnjih lastnikov.

Napisana je v obliki kronike, ki jo pripoveduje Izidor. Glavna tema je pokoritev za grehe očeta.

1891 je napisal 4000, znanstvenofantastični roman.

Piše se leto 4000. Pristopi angel Azrael in prebudi slovenskega liberalca, ki je umrl pred 2000 leti. »Vstani!«

Najbolj znana dela:

Ivan Slavelj (1876) ,

Vita vitae meae (1883) ,

Mrtva srca (1884) ,

Janez Sonce (1885-1886) ,

Med gorami - zbirka kratkih pripovedi (1876-1888) ,

Grajski pisar (1889) ,

4000 (1891) ,

V Zali (1894) ,

Izza kongresa (1905-1908) ,

Cvetje v jeseni (1917) ,

Mlada leta (1917) ,

Visoška kronika (1919) ,

Novele

Dona Klara (1872) ,

Povest v kleti (1872) ,

Bolna ljubezen (1874) ,

Valovi življenja (1877) ,

In vendar -! (1878) ,

Soror Pia (1879) ,

Antonio Gleđević (1880) ,

Čez osem let (1880) ,

Gospod Ciril (1880) ,

Tat (1880) ,

V Karlovcu (1881) ,

Črtice

Meine schwester Elisa (1868)

Nasproti stari palači (1874)

Gospa Amalija (1875) ,

Margareta ,

Prijatelj Radivoj (1877)

Povest

Cvetje v jeseni

Vir: slovenska Wikipedija

Franjo Frančič

Ljuba lutka

Zdaj, ko je vojska odšla in je ostalo opustošenje, psihična zmeda in praznovanja 8. marca in drugih praznikov, se je spet vrnilo. Čarovnije med moški in žensko pa že dolgo ni bilo več, lahko bi rekli, da je ženski rod psihično zmagal. Ne samo, da so bile desetkrat bolj številčne, praktično so prevzele vse vodilne in odgovorne funkcije. Nobene čarovnije ni bilo več, za zadovoljevanje spolnih in erotičnih potreb moških so obstajali posebni klubi.

Franc K. je končno prišel na vrsto, ko je ure in ure čakal pred rdečo cono. Ženska je bila privlačna in lepa, le vrat je spominjal na žirafa. Odvrgla je tančico in gola legla na posteljo. Meseci posta so opravili svoje, dvajset, trideset sekund in že mi je prihajalo. Besno je grobo potegnil žensko za roko, ki se ga je oklepala.

Iz rame so se ji pokazale žice, ki so žarele v poltemi marčeveškega večera.

